

Prima pagină>Proceduri judiciare>Cauze civile>Obținerea probelor

Obținerea probelor

Dacă introduceți o acțiune în instanță, în general, este extrem de important să prezentați acesteia probe pentru a vă dovedi pretențiile.

Pentru informații detaliate de la nivel național, selectați drapelul țării care vă interesează.

Obținerea de probe în procedurile civile nu se limitează la granițele unui stat membru. Uneori poate fi necesar ca unele acte în materie de probațiune să se desfășoare într-un alt stat membru decât cel în care sunteți rezident. De exemplu, poate fi necesară audierea de martori sau de experți din alte state membre sau vizitarea de către instanță a locului faptei, situat într-un alt stat membru. În ceea ce privește obținerea probelor la nivel transfrontalier, în cadrul Uniunii Europene, cooperarea judiciară între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială este reglementată prin

Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 din 28 mai 2001.

Linkuri utile

[Obținerea de probe – notificările statelor membre și instrument de căutare a instanței/autorității competente](#)

[Obținerea de probe prin videoconferință](#)

[Ghid practic pentru aplicarea Regulamentului privind obținerea de probe](#) PDF (74 Kb) [en](#)

[Ghid practic privind utilizarea videoconferințelor pentru obținerea de probe în materie civilă și comercială](#) PDF (1833 Kb) [ro](#)

Ultima actualizare: 21/01/2019

Această pagină este administrată de Comisia Europeană. Informațiile de pe această pagină nu reflectă în mod necesar poziția oficială a Comisiei Europene. Comisia nu își asumă nici o răspundere în legătură cu oricare din informațiile sau datele conținute în prezentul document sau la care acesta face referire. Vă rugăm să consultați avizul juridic în legătură cu normele privind drepturile de autor în cazul paginilor de internet ale Comunității Europene.

NOTĂ: Versiunea în limba originală a acestei pagini [fr](#) a fost modificată

recent. Versiunea lingvistică pe care o consultați acum este în lucru la

traducătorii noștri.

Pagina este deja disponibilă în următoarele limbi.

Obținerea probelor - Belgia

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Sistemul juridic belgian face distincția între dreptul civil și dreptul comercial. Dreptul comercial este o legislație specifică pentru comercianți, în timp ce dreptul civil se referă la dreptul comun.

Legea privind probele în materie civilă se regăsește în secțiunea 1315 și în secțiunile următoare din Codul civil (Burgerlijk Wetboek). Acesta este un sistem închis, cu mijloace de probă strict reglementate (a se vedea secțiunea 5a pentru detalii).

Legea privind probele în materie comercială se regăsește în secțiunea 25 din Codul comercial (Wetboek van Koophandel). Cea mai importantă caracteristică este natura deschisă a sistemului și libertatea în ceea ce privește mijloacele de probă în materie comercială. Secțiunea 25 din Codul comercial prevede: „În plus față de mijloacele de probă permise în temeiul dreptului civil, angajamentele comerciale pot fi probate, de asemenea, cu martori, în toate cazurile în care instanța consideră că acest lucru este permis, în afară de excepțiile prevăzute pentru cazurile speciale. Cumpărarea și vânzarea pot fi probate prin intermediul unei facturi acceptate, fără a aduce atingere altor elemente de probă admisibile în conformitate cu legile comerciale”.

Aspectele procedurale privind mijloacele de probă în materie civilă și comercială sunt reglementate în secțiunea 870 și în secțiunile următoare din Codul judiciar (Gerechthelijk Wetboek). Secțiunea 876 din Codul judiciar prevede că instanța trebuie să judece litigiul adus în fața acesteia în conformitate cu normele aplicabile în materie de probe care se aplică respectivului tip de litigiu. Litigiul va fi civil sau comercial.

Dovada unui fapt, a unei declarații sau a unei afirmații trebuie să fie prezentată de către partea care le invocă. O parte care solicită îndeplinirea unei obligații trebuie să dovedească existența obligației respective. În schimb, o parte care pretinde să fie absolvită de o obligație trebuie să prezinte dovada plății sau a faptului care o absolvă de obligația sa (secțiunea 1315 din Codul civil). În cadrul unei proceduri judiciare, fiecare parte trebuie să dovedească faptele pe care le prezintă (secțiunea 870 din Codul judiciar: „*actori incumbit probatio*”). Revine apoi părții adverse să combată valoarea probatorie a faptelor respective, în cazul în care acest lucru este posibil și permis.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Cu condiția să nu existe obiecții din motive de ordine publică și siguranță națională, toate faptele pot fi dovedite. Există trei restricții cu privire la dreptul de a prezenta probe în cursul procedurii. În primul rând, faptul care urmează să fie dovedit trebuie să fie relevant. Apoi, faptul care urmează să fie dovedit trebuie să fie concludent, ceea ce înseamnă că acesta va contribui la a convinge instanța cu privire la hotărârea care trebuie pronunțată. În cele din urmă, legea trebuie să permită prezentarea de probe pentru a dovedi anumite fapte: dreptul la viața privată, secretul profesional și secretul corespondenței nu trebuie să fie încălcate.

În general, prezumțiile pot fi combătute de către partea adversă. Doar prezumțiile absolute („*iuris et de iure*”) nu pot fi contestate; este chiar ilegal să se prezinte probe pentru a le combate. Prezumțiile care pot fi combătute („*iuris tantum*”) pot fi contestate prin intermediul unor probe contrare: mijloacele de probă acceptabile în acest caz sunt reglementate în dreptul civil, dar nu în dreptul comercial.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Instanța trebuie să fie convinsă de elementele prezentate de către părți. Instanța trebuie să fie convinsă pe baza probelor și a credibilității acestora. În cazul în care instanța ajunge la concluzia că elementul care îi este prezentat poate contribui la soluționarea litigiului și că acesta, astfel cum a fost prezentat, reflectă în mod fiabil adevărul problemei, atunci aceasta atribuie valoare probatorie elementului respectiv. Doar atunci când instanța a atribuit valoare probatorie unui element sau altuia, acesta poate fi considerat în mod corespunzător drept probă.

Valoare probatorie este oarecum subiectivă, în timp ce dovada concretă este strict obiectivă. Statutul de probă depinde de fiabilitatea pe care trebuie să o aibă dovada. Dovezile vor fi considerate probe, din punct de vedere juridic, doar dacă acestea prezintă un nivel adecvat de fiabilitate, astfel încât instanța este lipsită, în definitiv, de puterea de apreciere. Acesta este cazul probei cu înscrisuri. În cazul în care instanța interpretează conținutul unui înscris care a fost obținut în mod legal într-un mod care este incompatibil cu redactarea sa efectivă, acesta încalcă statutul de probă al înscrisurilor oficiale. Partea căzută în pretenții se poate baza pe acest lucru ca motiv pentru o cale de atac la Curtea de Casație.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Partea care face o afirmație trebuie să fie capabilă să o dovedească. În unele cazuri, judecătorul poate instrui o parte să utilizeze un anumit mijloc de probă, cum este cazul jurământului impus în mod oficial (secțiunea 1366 din Codul civil). Instanța poate solicita unei părți, sub rezerva unor condiții stricte, să depună o declarație sub jurământ, fie pentru a condiționa soluționarea litigiului de depunerea acestei declarații, fie pur și simplu pentru a stabili suma care urmează să fie atribuită.

Instanța poate să examineze părțile și să dispună audierea martorilor, cu excepția cazului în care legea interzice acest lucru (secțiunea 916 din Codul judiciar). De asemenea, aceasta poate solicita un raport de expertiză pentru a stabili anumite fapte sau pentru a obține consultanță tehnică (secțiunea 962 din Codul judiciar).

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Măsurile de anchetă trebuie să fie solicitate de una dintre părți, sub forma unei acțiuni principale și a unei acțiuni provizorii. Hotărând în consecință, instanța poate acorda sau refuza măsurile de investigație solicitate, cu precizarea motivelor.

În cazul unei comparații a scrisului de mână (secțiunea 883 din Codul judiciar) sau a unei anchete a falsurilor (secțiunea 895 din Codul judiciar), instanța dispune ca părțile să se înfățișeze în fața acesteia (cu sau fără reprezentare juridică) și să prezinte toate actele, documentele și elementele care urmează să fie comparate sau documentul care este suspectat a fi un fals. Instanța poate soluționa chestiunea imediat sau poate să o depună la registratură și ulterior să efectueze propria anchetă sau să consulte un expert. În final, instanța pronunță o hotărâre cu privire la compararea scrisului de mână sau la ancheta falsului. În cazul în care o parte se oferă să prezinte una sau mai multe probe cu martori, instanța poate permite prezentarea probelor dacă acestea sunt admisibile (secțiunea 915 din Codul judiciar). Cu excepția cazului în care legea interzice acest lucru, instanța poate dispune audierea martorilor. Martorii sunt citați de către grefierul instanței cu cel puțin opt zile înainte de data audierii lor. Aceștia trebuie să depună jurământ și sunt examinați în mod individual de către judecător. Instanța poate adresa întrebări martorului din oficiu sau la cererea uneia dintre părți. Mărturia este consemnată în scris, citită, corectată și amplificată, dacă este necesar, după care audierea martorului este închisă.

Instanța poate solicita realizarea unei expertize pentru a soluționa sau pentru a evita un litigiu. Expertiza se poate referi doar la constatările de fapt sau la consultanță tehnică (secțiunea 962 din Codul judiciar). Expertul își asumă misiunea sub supravegherea instanței. Părțile furnizează expertului toate documentele necesare și satisfac toate cererile rezonabile ale acestuia. Raportul trebuie să fie prezentat până la o dată stabilită prin ordinul instanței. În cazul în care raportul este în contradicție cu propria convingere fermă a instanței, instanța nu este obligată să urmeze opinia expertului.

Instanța, din oficiu sau la cererea părților, poate solicita deschiderea unei anchete *in situ* (secțiunea 1007 din Codul judiciar). Ancheta, la care părțile pot sau nu să fie prezente, va fi efectuată de către judecătorul care o solicită sau de către o persoană însărcinată în mod oficial cu efectuarea acesteia. Un raport oficial al tuturor activităților și rezultatelor se elaborează și se transmite părților.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța nu este obligată în niciun caz să accepte solicitarea unei părți privind întreprinderea unor măsuri de anchetă. Cu toate acestea, în cazul în care o instrucțiune oficială este transmisă judecătorului, acesta trebuie să o execute (secțiunea 873 din Codul judiciar).

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Există cinci tipuri de mijloace de probă în conformitate cu dreptul civil (comun): înscrisuri, mărturiile ale martorilor, prezumții, mărturisiri făcute de părți și jurăminte (secțiunea 1316 din Codul civil).

Proba cu înscrisuri (secțiunea 1317 din Codul civil) poate fi depusă fie prin instrument autentic, fie prin instrument privat. Un instrument autentic este un document care a fost executat în formă legală de către un funcționar public competent (de exemplu, un notar sau un grefier) și este considerat de către părți și de către terți ca reprezentând o probă concludentă a acordului pe care îl conține acesta. Un instrument privat aprobat, care a fost semnat de către toate părțile în cauză și a fost întocmit în atâtea exemplare câte părți, este considerat de către părți ca reprezentând o probă concludentă. Pentru cazurile cu o sumă sau valoare de peste 375 EUR trebuie să se elaboreze un instrument scris (secțiunea 1341 din Codul civil).

Mărturia martorilor (secțiunea 1341 din Codul civil) nu este admisibilă pentru a contrazice sau a amplifica conținutul înscrisurilor. Cu toate acestea, în cazul în care există doar înscrisuri *prima facie* sau în cazul în care a fost imposibil să se elaboreze înscrisuri, se acceptă mărturia martorilor.

Prezumțiile (secțiunea 1349 din Codul civil) sunt concluzii pe care legea sau instanța le extrage pe baza unui fapt cunoscut, pentru a stabili un fapt necunoscut. Presumțiile nu pot compromite conținutul instrumentelor scrise, dar pot – la fel ca mărturiile martorilor – să completeze înscrisurile *prima facie* și să înlocuiască înscrisurile care nu au putut fi întocmite.

Mărturisirile părților (secțiunea 1354 din Codul civil) sunt fie judiciare, fie extrajudiciare. O mărturisire judiciară este o declarație făcută în fața instanței de către o parte sau de către reprezentantul său autorizat specific, care poate fi invocată împotriva persoanei care o face. O mărturisire extrajudiciară nu este supusă niciunei cerințe procedurale.

O parte poate solicita celeilalte părți să depună un jurământ (jurământ decisiv) (secțiunea 1357 din Codul civil) sau acest lucru poate fi solicitat de către instanță. În cazul jurământului decisiv, jurământul constituie doar o dovadă în favoarea sau împotriva persoanei care solicită depunerea jurământului. Probele în materie comercială (articolul 25 din Codul comercial) nu sunt reglementate, dar includ un mijloc de probă specific, și anume factura achitată în cazul contractelor de vânzare. Un comerciant poate utiliza întotdeauna o factură achitată ca dovadă valabilă, în timp ce alte înscrisuri trebuie să emane de la partea opusă dacă se dorește ca acestea să servească drept probe.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experți martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Mărturia martorilor este reglementată, ca mijloc independent de probă, de Codul civil; aspectele procedurale ale probelor sunt incluse în Codul judiciar. Expertiza este doar un mod de a proba un fapt și este reglementată în Codul judiciar. Părțile pot solicita instanței să citeze martori, dar nu pot desemna experți din proprie inițiativă. Numai instanța poate face acest lucru.

Înscrisurile au valoare probatorie și instanța trebuie să respecte conținutul acestora, însă același lucru nu se aplică rapoartelor și opiniilor experților. În cazul în care raportul sau opinia sunt contrare propriilor convingeri ale judecătorului, acesta nu este obligat să le respecte (secțiunea 986 din Codul judiciar).

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Există o ierarhie a mijloacelor de probă reglementate. Mărturisirile și jurămintele sunt pe primul loc. Un înscris prevalează întotdeauna asupra mărturiilor și prezumțiilor. Documentele autentice (actele) constituie o dovadă concludentă între părți și în relație cu terții, în timp ce un document privat recunoscut constituie o dovadă concludentă între părți. Mărturiile martorilor și prezumțiile pot fi invocate numai în cazul în care probele cu înscrisuri sunt incomplete sau în cazul în care este imposibil să se prezinte o probă scrisă a obligației care trebuie să fie probată.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

În funcție de clasificarea faptei ca fiind o chestiune de drept civil sau comercial, mijloacele de probă sunt fie reglementate, fie nereglementate. În temeiul dreptului civil, un act autentic sau un instrument privat trebuie să fie întocmit pentru toate materiile și tranzacțiile care depășesc suma sau valoarea de 375

EUR (secțiunea 1341 din Codul civil). Doar un astfel de instrument poate servi ca mijloc de probă; mărturiile și prezumțiile nu sunt admisibile. Dimpotrivă, în materie comercială, probele derivate din mărturii și prezumții sunt, în principiu, admisibile pentru a contracara sau pentru a completa conținutul instrumentelor.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Nu, examinarea martorilor are loc la cererea părților sau instanța dispune, din oficiu, acest lucru (secțiunile 915-916 din Codul judiciar).

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

În cazul în care este citat un martor care susține că are motive întemeiate pentru a refuza să depună mărturie, instanța decide asupra acestei chestiuni.

Obligațiile de secret de afaceri ale martorului sunt considerate ca fiind un motiv întemeiat, printre altele (secțiunea 929 din Codul judiciar).

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

O persoană citată ca martor este obligată să se înfățișeze în instanță. Dacă aceasta nu se înfățișează, instanța de judecată, la cererea uneia dintre părți, o poate cita printr-un act comunicat de un executor judecătoresc (secțiunea 925 din Codul judiciar). În temeiul dreptului penal, o persoană citată ca martor care nu se înfățișează poate fi amendată (secțiunea 926 din Codul judiciar).

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Mărturiile martorilor nu sunt valabile dacă sunt depuse de către o persoană care nu este competentă din punct de vedere juridic să depună mărturie [secțiunea 961 alineatul (1) din Codul judiciar].

Un minor cu vârsta sub cincisprezece ani nu poate fi interogat sub jurământ. Declarațiile sale pot fi utilizate doar ca informații [secțiunea 931 alineatul (1) din Codul judiciar].

Un minor care are capacitatea de discernământ necesară poate fi interogat de către judecător sau de către o persoană desemnată de judecător în orice procedură care îl privește, fie la propria cerere a minorului, fie la solicitarea instanței, deși în ultimul caz minorul poate refuza să fie examinat [secțiunea 931 alineatele (3)-(7) din Codul judiciar].

Rudele pe linie descendentă nu pot fi interogate în cazul în care rudele lor de sânge în linie ascendentă au interese opuse [secțiunea 931 alineatul (2) din Codul judiciar].

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Părțile nu se pot adresa direct martorului și nu îl pot întrerupe, ci trebuie să se adreseze întotdeauna judecătorului (secțiunea 936 din Codul judiciar).

Judecătorul poate, din oficiu sau la cererea unei părți, să adreseze martorului toate întrebările, astfel ca probele să fie clarificate sau completate (secțiunea 938 din Codul judiciar).

Mărturia indirectă este valabilă; aceasta nu este interzisă de nicio dispoziție legală și niciun principiu juridic. De asemenea, secțiunea 924 din Codul judiciar prevede că este posibil ca un judecător să decidă, în cazul martorilor care nu pot să se înfățișeze în persoană, audierea lor la locul unde aceștia se află efectiv.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Probele obținute în mod ilegal nu pot fi folosite în timpul procedurii. Prin urmare, judecătorul este obligat să nu ia în considerare astfel de probe atunci când ia hotărârea. Probele obținute într-un mod care constituie o încălcare a vieții private, a secretului profesional sau a secretului corespondenței sunt ilegale și inadmisibile.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Înscrisurile care provin de la una dintre părți nu pot fi utilizate ca probe pentru partea în cauză. Numai în dreptul comercial o factură (care a fost acceptată de către client) într-o tranzacție de vânzare-cumpărare poate fi utilizată ca probă de către un comerciant pentru a-și susține cauza, chiar dacă acesta este un document emis de comerciantul însuși. Evidențele contabile întocmite în mod corespunzător pot fi acceptate de către instanță ca probă a tranzacțiilor dintre comercianți.

O mărturisire făcută de una dintre părți este o declarație făcută în fața instanței de către partea însăși sau de către reprezentantul său autorizat în mod special. Aceasta constituie probă concludentă împotriva persoanei care a făcut mărturisirea.

Ultima actualizare: 18/11/2015

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Bulgaria

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Pentru ca o afirmație a unei părți la litigiu să fie recunoscută de către instanță, ea trebuie să fie dovedită de partea care face trimitere la aceasta, prin orice mijloace de probă admisibile prevăzute de lege. Aceasta înseamnă că există un set de acțiuni procedurale de diferite tipuri, grupate în categorii în funcție de stadiul procedurii judiciare.

Articolul 153 din Codul de procedură civilă (GPK) prevede că toate faptele discutabile relevante pentru soluționarea unui litigiu, precum și legăturile dintre acestea trebuie să fie dovedite, iar articolul 154 din GPK obligă fiecare parte să stabilească faptele pe care se întemeiază afirmațiile și obiecțiile acesteia.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

În conformitate cu legislația națională actuală, faptele pentru care a fost instituită prin lege o prezumție legală sunt scutite de sarcina probei. Probele prezentate pentru a demonstra că o prezumție legală specifică nu este valabilă sunt admisibile în toate cazurile, cu excepția cazului în care acest lucru este interzis prin lege [articolul 154 alineatul (2) din GPK].

În plus, exceptarea de la sarcina probei se aplică faptelor care, aparent, sunt cunoscute de către public și de către instanță din oficiu, iar instanța trebuie să informeze părțile cu privire la acest lucru (articolul 155 din GPK).

În legătură cu aceasta, la inițierea procedurii judiciare, instanța trebuie să întocmească o listă în care să detalieze faptele care trebuie dovedite, indicând părțile care trebuie să le dovedească și cărora le revine sarcina probei. De asemenea, instanța se pronunță cu privire la cererile de probe depuse de părți și admite elementele de probă care constituie dovezi pertinente, admisibile și necesare (articolul 146 din GPK).

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Faptele la care fac trimitere părțile în sprijinul afirmațiilor lor trebuie să fie susținute de mijloacele de probă relevante prevăzute de lege. Instanța trebuie să analizeze fiecare element de probă pentru a stabili greutatea acestuia în cauza respectivă (și anume, diferența dintre un document oficial și unul privat).

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Probele într-un proces sunt obținute pe baza unei cereri scrise din partea părții relevante sau pe baza unei moțiuni verbale prezentate în cadrul unei audieri în conformitate cu normele de aplicare a principiului liberei dispoziții.

Cu toate acestea, atunci când instanța constată că anumite probe sunt relevante în cadrul unui litigiu, aceasta poate dispune obținerea probelor respective din proprie inițiativă.

În cererea sa de colectare a probelor, partea trebuie să indice faptele și mijloacele de probă pe care le va utiliza pentru a susține faptele respective.

În cerere de aprobare a audierii unui martor, partea trebuie să indice întrebările care vor fi adresate martorului, numele complet și adresa acestuia și data la care partea dorește ca martorul să fie citat.

Cererea de a adresa întrebări părții adverse trebuie să conțină întrebările la care va trebui să răspundă partea în cauză.

Cererea de admitere a mărturiei unui expert trebuie să indice domeniul cunoștințelor de specialitate speciale, obiectul avizului expertului și sarcina martorului expert.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

În cazul în care instanța admite moțiunea probatorie, aceasta emite o hotărâre prin care stabilește un termen pentru obținerea probelor. Termenul începe să curgă din momentul audierii în instanță în cadrul căreia a fost stabilit, inclusiv în cazul unei părți care nu s-a înfățișat în instanță deși a fost citată în mod corespunzător.

În conformitate cu articolul 131 alineatul (1) și articolul 127 alineatul (2) din GPK, părțile trebuie să indice probele și circumstanțele concrete susținute de probele respective și să prezinte toate dovezile scrise pe care le au la dispoziție la momentul depunerii cererii și în momentul primirii memoriului în duplică al pârâtului.

În temeiul articolului 158 din GPK, atunci când colectarea anumitor elemente de probă este incertă sau prezintă o provocare deosebită, instanța poate stabili un termen pentru obținerea probelor și poate continua să examineze cauza fără elementele de probă în cauză, dacă acestea nu sunt prezentate în termenul specificat. Probele pot fi obținute mai târziu în cadrul procedurii, cu condiția ca acestea să nu provoace o întârziere nejustificată în derularea procedurilor.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța poate respinge cererile de obținere a probelor printr-o hotărâre specifică în cazul în care faptele pe care o parte dorește să le demonstreze nu au nicio incidență asupra cauzei și dacă cererile pentru obținerea de probe nu au fost depuse în timp util. Atunci când o parte solicită audierea mai multor martori în vederea stabilirii unui fapt, instanța poate să admită doar o parte din martorii propuși. În cazul în care fapta în litigiu nu este stabilită, sunt chemați ceilalți martori (articolul 159 din GPK).

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Codul de procedură civilă prevede următoarele mijloace de probă:

declarații ale martorilor, care sunt reglementate de dispozițiile articolelor 163-174;

explicații ale părților:

de recunoaștere a unui fapt specific;

oferite ca răspuns la întrebări specifice;

declarațiile făcute de părți sunt reglementate de dispozițiile articolelor 175-177 din GPK;

probe scrise, care sunt reglementate de dispozițiile articolelor 178-194 din GPK;

documente oficiale;

documente private.

Probele scrise pot fi prezentate de ambele părți, însă acestea pot fi solicitate, de asemenea, de către instanță. Probele scrise pot fi prezentate pe suport de hârtie sau în format electronic. În acest din urmă caz, în plus față de documentul imprimat, instanța poate solicita ca documentul să fie transmis în format electronic. În cazul în care o parte prezintă o copie a unui document, se poate dispune ca aceasta să prezinte, de asemenea, documentul în original (articolul 183 din GPK).

În mod normal, documentele sunt prezentate în limba bulgară. În cazul în care sunt prezentate într-o limbă străină, documentele trebuie să fie însoțite de o traducere exactă în limba bulgară, certificată de partea în cauză.

În temeiul articolului 187 din GPK, atunci când instanța poate să obțină materiale tipărite fără nicio dificultate, este suficient să se indice locul unde sunt publicate materialele.

Instanța poate dispune ca anumite probe scrise să fie furnizate de către părți sau de terți care nu sunt implicați în cauza respectivă. În conformitate cu articolele 190 și 192 din GPK, fiecare parte poate solicita instanței să facă acest lucru, iar instanța își întemeiază hotărârea pe toate elementele de probă de care dispune. Pentru a obține probe scrise de la o parte externă, trebuie înaintată instanței o cerere scrisă în acest sens. O copie a cererii este pusă la dispoziția terțului în cauză.

Cu toate că părțile au o obligație legală de a prezenta probe, acestea pot refuza să facă acest lucru în cazul în care un document privește viața lor personală sau a unui membru al familiei lor, sau dacă prezentarea probelor le-ar expune oprobriului sau urmăririi penale. În acest caz, dacă sunt îndeplinite anumite condiții, instanța poate să solicite părții respective să prezinte extrase din document.

În conformitate cu legislația națională, părțile pot contesta autenticitatea unui document scris prezentat de partea adversă, însă trebuie să facă acest lucru până în momentul primirii unui răspuns la observațiile acestora. Dacă documentul este prezentat în cadrul unei audieri, contestarea acestuia trebuie să aibă loc înainte de încheierea audierii. În cazul în care partea adversă dorește să utilizeze documentul contestat, instanța dispune o investigație cu privire la autenticitatea acestuia. Sarcina probei revine părții care contestă autenticitatea documentului. În cazul în care documentul contestat nu poartă semnătura părții care contestă autenticitatea acestuia, sarcina probei revine părții care a prezentat documentul. După efectuarea unei investigații pentru a evalua autenticitatea documentului contestat, instanța hotărăște dacă acesta este autentic sau fals. Instanța poate să includă această concluzie în hotărârea sa în cauza respectivă (articolele 193 și 194 din GPK).

Normele privind martorii experți sunt prevăzute la articolele 195-203 din GPK.

Martorii experți sunt numiți la cererea părților sau de către instanță din proprie inițiativă. Martorii experți își prezintă rapoartele cu cel puțin o săptămână înainte de data prevăzută pentru audierea în cadrul căreia trebuie să fie admis raportul.

În cazul în care concluzia martorului expert este contestată, instanța poate numi unul sau mai mulți alți martori experți. Instanța poate, de asemenea, să solicite martorului expert să revizuiască avizul sau să furnizeze un al doilea aviz cu privire la chestiunea în cauză.

Normele privind inspecția vizuală și certificarea sunt prevăzute la articolele 204-206 din GPK.

La cererea părților sau după propria apreciere, instanța poate dispune ca unele bunuri mobile sau imobile să fie inspectate vizual sau ca o persoană să fie certificată cu sau fără implicarea martorilor sau a experților numiți de instanță.

Inspecțiile vizuale și certificarea sunt metode de obținere și de verificare a probelor. Acestea sunt de competența întregii instanțe și pot fi delegate unui membru al instanței sau unei alte instanțe.

Instanța informează părțile cu privire la data și locul inspecției vizuale. Se redactează un raport de inspecție vizuală care detaliază constatările inspecției, explicațiile furnizate de martorii experți, precum și declarațiile martorilor audiați la locul derulării inspecției.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Probele din partea martorilor se obțin prin intermediul audierii martorilor. Declarațiile martorilor prezentate în scris nu sunt admisibile. Concluziile martorilor experți sunt transmise în scris, cu cel puțin o săptămână înainte de data prevăzută pentru audiere, sunt audiate apoi în instanță și sunt admise ca probe. Instanța și părțile pot adresa întrebări martorilor experți.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Dreptul procedural național nu privilegiază anumite tipuri de probe în defavoarea altora. Probele sunt apreciate pe baza propriilor merite și în totalitatea acestora la data evaluării faptelor dovedite, care determină cauza acțiunii.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

În anumite cazuri prevăzute în mod expres de lege, de exemplu validarea operațiunilor juridice pentru care este necesar un act scris, doar probele scrise sunt permise. Declarațiile martorilor sunt inadmisibile în următoarele cazuri: respingerea conținutului unui document oficial; recunoașterea circumstanțelor pentru care trebuie furnizate probe sub forma unui act scris; validarea contractelor cu o valoare care depășește 5 000 BGN, cu excepția cazului în care contractul a fost încheiat între soți, ascendenți sau descendenți în linie directă, rude de sânge până la gradul patru sau rude prin alianță până la inclusiv gradul doi de afinitate; achitarea obligațiilor care vizează sume de bani stabilite printr-o decizie scrisă; validarea acordurilor scrise la care partea la litigiul care solicită admiterea martorului este parte sau modificarea sau anularea unor astfel de acorduri; respingerea conținutului unui document privat care provine de la partea respectivă.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Nicio persoană nu poate refuza să depună mărturie, cu excepția cazului în care este scutită în mod expres de la acest lucru prin lege.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Pe lângă avocații părților sau mediatorii în cadrul litigiului, următoarele părți pot refuza să depună mărturie: ascendenții sau descendenții în linie directă ai părților, frații/surorile acestora, rudele prin alianță în primul grad de afinitate, soți/soții, foști soți/foste soții sau parteneri de drept comun (articolul 166 din GPK). Instanța evaluează depozitiile martorilor în lumina tuturor celorlalte informații disponibile în cauza respectivă, ținând seama de orice interes legitim pe care un martor l-ar putea avea în cauză.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

În temeiul articolului 163 din GPK, martorii trebuie să se prezinte în fața instanței și să depună mărturie. În cazul în care un martor are motive întemeiate pentru a nu depune mărturie sau pentru a nu răspunde la anumite întrebări, acesta trebuie să declare în scris aceste motive în fața instanței înainte de audierea în cadrul căreia trebuie să depună mărturie, furnizând documentele justificative necesare (articolul 167 din GPK). Nerespectarea citației și neprezentarea în fața instanței se pedepsește cu amendă, iar instanța poate dispune, de asemenea, ca martorul să fie adus în fața instanței de către poliția judiciară.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Probele pot fi obținute de la toate părțile, altele decât cele enumerate la punctul 6B, inclusiv în cazul în care acestea se află în incapacitate sau au un interes în soluționarea litigiului. Instanța evaluează depozitiile martorilor prin luarea în considerare a incapacității sau a interesului legitim al martorilor.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Martorii sunt admiși la cererea părților sau de către instanță acționând din proprie inițiativă. O citație de prezentare în instanță în calitate de martor este notificată sau comunicată la adresa indicată de partea care cheamă martorul. În cazul în care adresa este incorectă, instanța stabilește un termen până la care partea respectivă trebuie să indice o adresă nouă.

Fiecare martor care a fost citat în mod corespunzător și se înfățișează în fața instanței este audiat separat în prezența părților. Un martor poate fi audiat de mai multe ori. Instanța evaluează depozitiile martorului în lumina tuturor celorlalte dovezi strânse în cauza respectivă. În temeiul articolului 170 din GPK, înainte de audierea unui martor, instanța îl informează cu privire la responsabilitatea acestuia în caz de mărturie mincinoasă și notează datele sale personale. În cazul în care instanța are un motiv imperios pentru a proceda astfel, aceasta poate audia martorul înainte de data prevăzută pentru audiere sau poate efectua examinarea în afara instanței. Părțile sunt citate să participe la examinare. Nu există dispoziții în Codul de procedură civilă cu privire la examinarea martorilor prin videoconferință sau alte mijloace tehnice. În cazul în care probele trebuie obținute într-un alt district judiciar, instanța poate să delege această sarcină instanței districtuale locale (*rayonen sad*) (articolul 25 din GPK).

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Probele obținute în mod nelegal sau care s-au dovedit a fi false în urma primirii unei contestații împotriva acestora, în conformitate cu procedura de contestare a documentelor scrise, sunt ignorate în deliberarea hotărârii. Aceste probe pot fi excluse din procedură. Aceeași procedură se aplică în cazul probelor prezentate despre care s-a constatat că sunt lipsite de relevanță pentru soluționarea litigiului.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

O declarație făcută de o parte poate să fie admisă ca mijloc de probă dacă aceasta a fost prezentată în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 176 din GPK, și anume atunci când instanța a dispus ca partea să se prezinte în persoană și să ofere explicații relevante pentru împrejurările din speță.

Ultima actualizare: 18/12/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Republica Cehă

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Sarcina probei derivă din „sarcina acuzației”, care este determinată în esență de dispoziția legală pe baza căreia un drept urmează să fie pus în aplicare în fața unei instanțe; în special, este vorba despre un set de fapte care trebuie susținute într-o cauză anume. Codul de procedură civilă prevede obligația fiecărei părți de a-și dovedi afirmațiile prin specificarea probelor relevante – această obligație este cunoscută sub denumirea de „sarcina probei”. Ca regulă generală, toate persoanele care fac o afirmație care este relevantă pentru o cauză anume sunt supuse sarcinii probei.

Toate părțile trebuie să îndeplinească obligațiile aferente sarcinii acuzației și sarcinii probei în concordanță cu afirmațiile acestora. În cazul în care faptele invocate de o parte și probele propuse sunt incomplete, instanța este obligată să aducă acest fapt la cunoștința părții în cauză.

În cazul în care, în procedurile contencioase, instanța consideră că faptele invocate de oricare dintre părți nu au fost dovedite aceasta este obligată să aducă la cunoștința părții respective că trebuie să propună elemente de probă în sprijinul tuturor afirmațiilor și că, în cazul în care partea nu reușește să îndeplinească această obligație, aceasta ar putea să piardă procesul. Cu toate acestea, instanța este obligată să facă acest lucru doar în cursul audierilor în instanță, nu și în cadrul documentelor judiciare trimise părților (de exemplu, într-o citație).

1.2 Există reguli privind acceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Nu trebuie prezentate probe pentru fapte care sunt cunoscute în general (și anume, fapte cunoscute de un număr mare de persoane dintr-un anumit loc și la un moment dat) sau care sunt cunoscute de către instanță din activitățile sale, nici pentru legislația publicată sau notificată în Colecția de legi a Republicii Cehe. Instanța se poate informa în legătură cu dreptul străin prin studiu propriu, printr-o declarație din partea Ministerului de Justiție la cererea instanței sau prin intermediul unei expertize, sau prin intermediul unei cereri formulate în conformitate cu tratatele internaționale. Toate aceste fapte pot fi răsturnate prin propunerea de probe.

Pentru anumite categorii de fapte, legea poate prevedea o prezumție. Pot exista prezumții relative care admit probe contrare și, în mod excepțional, prezumții absolute care nu admit probe contrare. În cazul unei prezumții relative, instanța o consideră demonstrată în cazul în care niciuna dintre părți nu propune elemente de probă pentru a răsturna prezumția și, astfel, pentru a demonstra fapte care să susțină contrariul în cadrul procedurii. În cazul anumitor prezumții relative, contrariul poate fi dovedit numai într-un anumit termen legal.

Instanța este obligată să respecte deciziile autorităților competente cu privire la faptul că a fost săvârșită o faptă cu caracter penal, contravențional sau o altă infracțiune administrativă care se pedepsește în conformitate cu reglementări speciale, precum și deciziile cu privire la persoanele care le-au săvârșit. De asemenea, instanța este obligată să respecte deciziile privind statutul personal. Cu toate acestea, instanța nu este obligată să respecte o decizie cu privire la faptul că a fost săvârșită o infracțiune sau o decizie cu privire la persoana care a săvârșit-o în cazul în care decizia a fost luată în cadrul procedurii la fața locului. Nicio altă sentință pronunțată în cadrul unei hotărâri penale sau decizie privind delictele administrative nu este obligatorie pentru instanță.

Un tip special de prezumție relativă o constituie faptele care susțin că o parte a făcut, în mod direct sau indirect, obiectul discriminării pe motiv de sex, rasă, credință sau alte circumstanțe. Sarcina probei este suportată în consecință de către cealaltă parte, care este obligată să dovedească faptul că partea în cauză nu a făcut obiectul discriminării.

Instrumentele emise de instanțele din Republica Cehă sau de alte autorități de stat în limitele domeniului lor de competență și instrumentele declarate publice prin lege confirmă faptul că acestea constituie reglementări sau declarații ale autorităților care au emis actul (în absența unor dovezi contrare) și, de asemenea, confirmă veridicitatea faptelor atestate sau confirmate în respectivele acte. În cazul în care faptele sunt dovedite prin instrumente publice, sarcina probei revine părții care dorește să conteste autenticitatea unor astfel de instrumente. În schimb, atunci când sunt implicate instrumente private, sarcina probei revine părții care le invocă. În cazul în care o parte își argumentează afirmațiile cu un instrument privat, iar contrapartea contestă autenticitatea sau corectitudinea acestuia, sarcina probei revine părții la litigiu care a propus probele respective și care trebuie ulterior să își argumenteze afirmațiile în alt mod. Ca regulă generală, afirmațiile identice ale părților nu trebuie să fie dovedite, iar instanța le consideră drept constatările sale.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluiași fapt?

În cadrul procedurilor judiciare se aplică principiul evaluării libere a probelor, și anume legea nu prevede limitele precise de determinare a condițiilor în care o instanță trebuie să accepte un fapt ca fiind dovedit sau nu. Codul de procedură civilă prevede că „instanța evaluează probele după propria apreciere, fiecare element de probă separat și toate probele în contextul reciproc al acestora; instanța ia în considerare în mod corespunzător toate elementele care ies la lumină în cadrul procedurilor, inclusiv faptele prezentate de părți”.

Instanța se pronunță pe baza constatărilor sale. Constatările reprezintă o situație cu privire la care nu există îndoieli rezonabile sau legitime.

În general, în cazul în care considerațiile din cadrul evaluării probelor conduc la concluzia că veridicitatea afirmațiilor nu poate fi confirmată sau respinsă, hotărârea va fi defavorabilă părții care avea obligația să dovedească veridicitatea afirmațiilor sale.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

În procedurile contencioase, principiul general este acela că instanța strânge doar probele propuse de părți. Cu toate acestea, instanța poate decide să nu fie obținute anumite elemente de probă - de regulă, în cazul în care aceasta consideră faptul în cauză ca fiind dovedit. De asemenea, instanța poate obține alte probe decât cele propuse de părți în cazurile în care trebuie să se stabilească faptele și dacă aceasta rezultă din conținutul dosarului. În cazul în care părțile nu identifică elementele necesare pentru susținerea afirmațiilor acestora, instanța își întemeiază analiza faptelor pe probele care au fost obținute. Instanța poate, de asemenea, să considere afirmațiile identice din partea părților drept constatările sale.

În schimb, în cadrul unei proceduri necontencioase, de exemplu în domeniile în care acțiunea poate fi inițiată din oficiu de către instanță, precum și în anumite alte proceduri, instanța are obligația de a obține, de asemenea, probele necesare pentru stabilirea faptelor, în afara celor propuse de părți.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Instanța obține probele în cursul audierilor. Dacă este posibil, o altă instanță poate fi solicitată să obțină probele sau președintele completului de judecată, cu mandatul completului de judecată, poate să obțină probele în afara audierii (acest lucru depinde, de asemenea, de tipul de probe etc.). Părțile au dreptul să fie prezente atunci când se obțin probe. Rezultatele procedurilor de obținere a probelor trebuie să fie întotdeauna comunicate după audiere. Părțile au dreptul să formuleze observații cu privire la orice element de probă care a fost obținut.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța este cea care decide cu privire la probele pe care le obține. Decizia instanței de a nu obține anumite probe propuse trebuie să fie justificată în mod corespunzător. În general, instanța nu va obține probe care, în opinia sa, nu pot contribui la clarificarea cauzei (și anume, pentru a împiedica obținerea inutilă de probe) și nici probe care ar necesita cheltuieli disproporționate în raport cu valoarea creanței care face obiectul litigiului sau dacă valoarea acesteia nu poate fi stabilită în niciun fel. Pentru ca instanța să evalueze în mod clar ce elemente de probă trebuie obținute, părțile sunt obligate să propună probe specifice, și anume să specifice martorii, indicând numele și alte informații de identificare a acestora, și să precizeze afirmațiile cu privire la care vor depune mărturie martorii propuși; de asemenea, părțile sunt obligate să menționeze documentele justificative sau să precizeze domeniul de aplicare a unui aspect pe care un expert urmează să îl abordeze în cadrul unui aviz al expertului.

2.4 Care sunt diferențele mijloace de probă?

Toate mijloacele care pot fi utilizate pentru a stabili faptele unei cauze pot fi utilizate drept probe. Printre acestea se numără, în special, audierea martorilor, avizele experților, rapoartele și declarațiile autorităților și ale persoanelor fizice și juridice, evidențele notariale și ale executorilor judecătorești și alte instrumente, examinarea și audierea părților.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Orice persoană fizică care nu este parte la procedură este obligată să apară în instanță dacă este citată și să depună mărturie în calitate de martor. Un martor depune mărturie cu privire la ceea ce a experimentat și a observat. Acesta are obligația de a spune adevărul și de a nu ascunde nimic din ceea ce știe. Martorii pot să refuze să depună mărturie numai în cazurile în care depozițiile lor sunt susceptibile să genereze riscul unei urmări penale a acestora sau a persoanelor apropiate acestora; instanța decide dacă motivele pentru a refuza depunerea mărturiei sunt justificate. La începutul unei examinări, trebuie să fie stabilită identitatea martorului împreună cu circumstanțele care ar putea afecta credibilitatea acestuia. Martorii ar trebui, de asemenea, să fie informați cu privire la importanța mărturiilor acestora, cu privire la drepturile și obligațiile lor și la consecințele penale ale mărturiei mincinoase. Președintele completului de judecată cere martorilor să descrie tot ceea ce știu cu privire la obiectul examinării. Judecătorul adresează apoi întrebările necesare în vederea completării și a clarificării mărturiilor lor. De asemenea, pot fi adresate întrebări de către membrii completului de judecată și, cu permisiunea președintelui, de către părți și experți.

Prezentarea de probe prin intermediul experților este diferită, în principal deoarece, în majoritatea cazurilor, experții întocmesc un aviz scris un aviz iar ulterior prezintă, de regulă, observații orale cu privire la acesta. Probele prin intermediul avizului unui expert sunt obținute atunci când este necesar să se evalueze situații care necesită cunoștințe de specialitate. Avizul unui expert este structurat în trei părți: constatarea, în care expertul descrie circumstanțele pe care le-a examinat; avizul, care conține evaluarea expertului (concluziile expertului) și încheierea expertului. De regulă, experții răspund la întrebări specifice definite de instanță, cu excepția cazului în care un aviz face obiectul unor cerințe legale (în special în domeniul dreptului societăților comerciale). Experții sunt numiți de instanță, care îi selectează dintr-un registru al experților și interpreților (ținut de instanțele regionale). Experții au dreptul la o compensație financiară pentru pregătirea evaluărilor sau avizelor lor, dacă acest lucru este prevăzut de legislația relevantă.

Președintele completului de judecată poate obliga o parte sau o altă persoană să se prezinte în fața unui expert, să îi prezinte elementele necesare, să îi furnizeze explicațiile necesare, să facă obiectul unui examen medical sau al unor teste de sânge sau să acționeze ori să se supună unei acțiuni, dacă acest lucru este necesar pentru prezentarea avizului unui expert.

Un aviz al unui expert poate fi prezentat, de asemenea, de o parte la procedură. În cazul în care avizul unui expert prezentat de către o parte la procedură comportă toate elementele statutare și include încheierea expertului în care se precizează faptul că acesta este conștient de consecințele unui aviz al expertului în mod deliberat fals, probele sunt examinate ca și cum acesta ar fi un aviz al expertului solicitat de către instanță. Instanța va permite expertului căruia una dintre părți i-a solicitat un aviz să consulte dosarul sau îi va permite, în alt mod, să se familiarizeze cu informațiile necesare pentru elaborarea avizului său.

Martorii depun mărturie cu privire la fapte pe care aceștia le-au observat în mod direct, în timp ce experții își exprimă opiniile numai în domeniile în care o evaluare a faptelor depinde de cunoștințe de specialitate. Concluziile formulate de un expert nu fac obiectul unei evaluări a instanței în ceea ce privește corectitudinea acestora; instanța evaluează caracterul convingător al avizului în ceea ce privește exhaustivitatea acestuia în raport cu cerințele stabilite, coerența internă și conformitatea cu celelalte probe obținute.

Documentele justificative sunt obținute astfel încât documentul sau o parte a acestuia să fie citit sau conținutul acestuia să fie comunicat în cursul audierii de către președintele completului de judecată. Președintele completului de judecată poate solicita ca o parte care deține un instrument necesar ca probă să prezinte acest instrument sau poate să obțină acest instrument de la o altă instanță, autoritate sau persoană juridică.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Nu există o preferință în ceea ce privește metodele aplicate, deși unele mijloace de probă pot fi aplicate numai după ce obținerea probelor legale devine imposibilă (de regulă, diverse acte în formă scrisă obligatorie – numai atunci când, de exemplu, acestea sunt distruse, probele pot fi obținute prin alte mijloace, de exemplu prin examinarea martorilor). În cauzele contencioase, se poate dispune obținerea probelor prin examinarea unei părți cu privire la afirmațiile sale numai dacă faptul în discuție nu poate fi dovedit prin alte mijloace (decât prin consimțământul în vederea unei examinări). Prin urmare, alte elemente de probă au prioritate.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

În unele cazuri, legea poate prevedea probele care trebuie obținute; acestea depind de litigiul specific (de exemplu, în cadrul unor proceduri privind permisiunea de a încheia o căsătorie, ambii logodnici trebuie să fie examinați).

Anumite fapte pot fi probate numai într-un anumit mod, de exemplu o factură sau un cec pot fi emise numai după prezentarea facturii în original, a unei decizii privind rambursarea facturii sau a unui alt instrument; un mandat de executare poate fi executat numai după prezentarea unei decizii executorii sau a titlului executoriu etc.)

Pentru stabilirea anumitor obligații sau drepturi *in-rem* (în special în ceea ce privește proprietatea), legea impune existența un contract scris – prin urmare, metoda de prezentare a probelor derivă din această cerință.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Da, toate persoanele sunt obligate prin lege să se prezinte în fața instanței în calitate de martor dacă sunt citate și să depună mărturie; acestea nu pot fi reprezentate de o altă persoană. Martorii care își îndeplinesc obligația de a depune mărturie au dreptul la o „indemnizație de martor” (rambursarea cheltuielilor monetare și a câștigurilor pierdute).

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Martorii pot refuza să depună mărturie în cazurile în care depozițiile lor ar genera riscul unei urmări penale a acestora sau a persoanelor apropiate acestora; instanța decide dacă motivele pentru a refuza depunerea mărturiei sunt justificate. Instanța trebuie să respecte, de asemenea, obligația legală a martorilor de a păstra confidențialitatea informațiilor clasificate protejate printr-o lege specială și alte obligații de confidențialitate prevăzute de lege sau recunoscute de stat (de exemplu, datele specificate în documentația medicală a unui pacient – „secrete medicale”; secrete bancare etc). În aceste cazuri, o persoană poate fi examinată numai dacă a fost exonerată de obligația în cauză de către autoritatea competentă sau de către persoana în interesul căreia există obligația respectivă.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Îndeplinirea obligației de martor poate fi executată prin dispunerea ca persoana în cauză să fie adusă în fața instanței de către Poliția Republicii Cehe sau, în cazuri extreme, prin impunerea unei amenzi.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

În general, nu există categorii de persoane care nu pot fi obligate să depună mărturie; cu toate acestea, există tipuri de fapte cu privire la care anumite persoane nu pot depune mărturie (a se vedea punctul 2.9).

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Numai un judecător (președintele completului de judecată) are dreptul de a examina un martor și acesta conduce procedura de examinare. Ceilalți membri ai completului și alte părți sau alți experți pot adresa unui martor întrebări suplimentare numai cu acordul președintelui completului de judecată; președintele completului de judecată poate refuza o întrebare specifică care, de exemplu, este o întrebare sugestivă, una destinată să întindă o capcană sau o întrebare care nu este adecvată sau practică.

Utilizarea tehnologiilor moderne (inclusiv a videoconferințelor) care permit realizarea examinării la distanță este permisă în prezent în instanțele care dispun de echipamentele tehnice necesare.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Da. În cazul în care una dintre părți propune elemente de probă în susținerea afirmațiilor sale care au fost obținute sau procurate de partea respectivă cu încălcarea legislației cu caracter obligatoriu general, iar obținerea sau procurarea probelor a avut drept consecință o încălcare a drepturilor altor persoane fizice ori juridice, instanța nu va examina astfel de probe din cauza inadmisibilității acestora.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Instanța poate dispune obținerea elementelor de probă prin examinarea părților în cazul în care fapta în discuție nu poate fi dovedită în alt mod și dacă partea care urmează să fie examinată este de acord cu aceasta. Această regulă nu se aplică în cazul procedurilor necontencioase, și anume în cadrul procedurilor care pot fi inițiate de instanță din oficiu (a se vedea punctul 2.1) și în procedurile de divorț sau în procedurile privind dizolvarea, invalidarea sau inexistența unui parteneriat. Doar examinarea părților pe care instanța a dispus-o separat ca probă procedurală în vederea dovedirii faptelor pretinse este considerată un mijloc de probă.

Ultima actualizare: 13/11/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Irlanda

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Sarcina de a dovedi o anumită afirmație revine în general părții care prezintă afirmația sau alegația în cauză. De exemplu, într-o acțiune privind neglijența, sarcina de a dovedi neglijența revine reclamantului, iar sarcina de a dovedi neglijența concurentă revine pârâtului. În general, dovedirea faptelor necesare pentru stabilirea cauzei acțiunii revine reclamantului, în timp ce dovedirea memoriului în apărare revine pârâtului și, în cazul în care pârâtul prezintă o cerere reconvențională, pârâtul va suporta sarcina probei cu privire la cererea respectivă. Cu toate acestea, anumite cerințe legale plasează uneori sarcina probei asupra pârâtului. De exemplu, în acțiunile referitoare la concedierea abuzivă, sarcina probei revine angajatorului pârât, și anume angajatorul trebuie să dovedească că au existat motive serioase care au justificat concedierea. [A se vedea [Legea privind concedierile abuzive 1977](#) astfel cum a fost modificată].

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Nu este necesar să se dovedească faptele care sunt admise. Judecătorii se pot baza pe cunoștințele lor generale sau pot să țină seama, din punct de vedere juridic, de faptele care sunt în mod clar stabilite sau bine cunoscute sau care fac parte din cunoștințele comune, prin urmare, nu sunt necesare dovezi cu privire la astfel de fapte. În conformitate cu legea, există anumite prezumții care pot fi răsturnate prin prezentarea de probe. Printre acestea se numără prezumțiile privind legitimitatea copiilor, valabilitatea căsătoriilor, capacitatea mentală a adulților și prezumția de deces în cazul în care o persoană nu a mai fost văzută sau nu s-a mai auzit nimic despre aceasta de peste 7 ani în pofida efectuării tuturor cercetărilor necesare. Norma *res ipsa loquitur* se aplică atunci când se face o prezumție de neglijență în condițiile în care cauza accidentului se dovedește a fi fost sub controlul pârâtului sau a prepușilor sau mandatarilor acestuia la momentul accidentului, iar accidentul a fost de așa natură încât, în cursul obișnuit al evenimentelor, acesta nu s-ar fi întâmplat dacă persoanele care dețineau controlul ar fi dat dovadă de atenția cuvenită. Atunci când se invocă norma *res ipsa loquitur*, aceasta deplasează sau trece sarcina probei asupra pârâtului, care trebuie, prin urmare, să demonstreze că nu a dat dovadă de neglijență. Cu toate acestea, sarcina de a proba legătura de cauzalitate revine, în continuare, reclamantului. Trebuie notat faptul că nu este necesar ca doctrina *res ipsa loquitur* să fie solicitată sau stabilită în cererea reclamantului pentru ca acesta să o poată invoca în cadrul audierii în cauză respectivă dacă faptele arată că aceasta este în mod clar aplicabilă.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluiași fapt?

Într-o cauză civilă, o parte va avea câștig de cauză cu privire la un anumit aspect dacă aceasta convinge instanța în legătură cu aspectul respectiv în funcție de balanța probabilităților. Astfel, în cazul în care o parte nu reușește să convingă instanța că versiunea sa cu privire la evenimente este mai probabilă decât versiunea părții adverse, atunci aceasta va cădea în pretenții. Acesta este un standard flexibil, iar instanțele vor solicita, în general, mai multe dovezi în anumite cazuri, cum ar fi cele care implică o fraudă, ca urmare a gravității acuzației.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

În cadrul procedurilor civile, probele sunt obținute prin prezentarea de documente, prin dezvăluire și prin intermediul depozițiilor martorilor.

Prezentarea: În cadrul acțiunilor Înaltei Curți, prezentarea de documente se obține prin cererea scrisă a unei părți adresată celeilalte părți prin care se solicită ca prezentarea să se facă în mod voluntar. Instanța va dispune prezentarea numai în cazul în care cealaltă parte nu a reușit sau a refuzat să efectueze prezentarea în mod voluntar sau a ignorat cererea de prezentare. [A se vedea [Norme privind instanțele superioare](#), Ordinul 31, norma 12, astfel cum a fost modificat]. Orice prezentare solicitată trebuie să fie relevantă și necesară pentru faptele aduse în discuție în cadrul acțiunii. Este posibil, de asemenea, să se solicite prezentarea de documente de la un terț care nu este parte la acțiune.

Dezvăluirea: Orice parte la o acțiune privind vătămări corporale trebuie să dezvăluie celeilalte părți, fără să fie nevoie de vreo cerere adresată instanței, orice rapoarte medicale întocmite de experți care vor fi chemați în calitate de martori pentru a depune mărturie la proces. [A se vedea [Norme privind instanțele superioare](#), Ordinul 39, norma 46, astfel cum a fost modificat]. Ambele părți trebuie, de asemenea, să facă schimb de liste cu numele și adresele tuturor martorilor care urmează să fie chemați, iar reclamantul trebuie să furnizeze o declarație completă a tuturor elementelor de despăgubiri speciale sau cheltuielile efective asociate cu pierderea sau prejudiciul care face obiectul acțiunii.

Martorii: Nu este necesară autorizarea din partea instanței pentru ca părțile să aducă martori în sprijinul acțiunilor lor, cu excepția procedurilor din Lista comercială a Înaltei Curți, în care o parte care dorește să se bazeze pe probele furnizate de un martor trebuie să comunice o declarație din partea martorului semnată de acesta și în care se prezintă mărturia sa și trebuie să cheme martorul pentru a depune mărturie orală la proces. În cazul în care o parte nu reușește să furnizeze o declarație din partea martorului înainte de procesul în cadrul Listei comerciale a Înaltei Curți, partea respectivă nu poate să cheme martorul fără permisiunea instanței. Instanța are, de asemenea, competențe extinse de a controla ce elemente de probă sunt admise și poate să excludă probe care ar fi de altfel admisibile sau să limiteze examinarea încrucișată a unui martor. În anumite circumstanțe, o parte poate, de asemenea, să solicite un ordin judecătoresc care să permită furnizarea probei cu martori în cadrul unei depoziii sub jurământ luată de un examinator numit de instanță anterior termenului fixat pentru audierea acțiunii. În general, funcția judecătorului este de a examina toate elementele de probă prezentate de părți și nu de a se angaja într-o misiune de informare. În general, un judecător nu are dreptul de a chema un martor fără acordul părților, dar poate face acest lucru în cazurile de ultraj civil sau în anumite proceduri privind îngrijirea copiilor. De asemenea, un judecător are competența de a rechema un martor chemat anterior de către o parte.

Martorii experți: În general, părțile nu au nevoie de permisiunea instanței pentru a prezenta rapoarte de expertiză în sprijinul cauzei lor. În cazul în care se prezintă rapoarte de expertiză, părțile ar trebui să facă schimb de orice rapoarte de expertiză înaintea procesului. În cadrul procedurilor în cadrul Listei comerciale a Înaltei Curți, un judecător poate, ca parte a procedurii prealabile procesului, să instruiască orice martori experți să se consulte reciproc pentru a identifica aspectele în legătură cu care intenționează să depună mărturie, pentru a obține un acord cu privire la elementele de probă pe care intenționează să le prezinte în ceea ce privește aceste aspecte și pentru a examina orice eventuală chestiune indicată de judecător. Astfel de martori experți pot fi instruiți de instanță să elaboreze un memorandum care urmează să fie prezentat în comun de către aceștia grefierului și transmis de către aceștia părților și care va conține rezultatele reuniunilor și consultărilor lor. Rezultatele consultărilor martorilor experți nu au caracter obligatoriu pentru părți. [A se vedea [Norma privind instanțele superioare](#), Ordinul 63A, norma 6(1)(ix)].

Instanța poate, din oficiu, să desemneze un expert în calitate de evaluator care să asiste instanța în ceea ce privește chestiunea care face obiectul procesului. Instanța poate instrui evaluatorul să întocmească un raport, ale cărui copii sunt puse la dispoziția părților, și să participe la proces pentru a consilia sau a asista instanța.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Prezentarea: O instanță va emite un ordin de prezentare a documentelor numai în cazul în care partea de la care se solicită prezentarea nu a reușit, a refuzat sau a neglijat să facă prezentarea solicitată în mod voluntar. Prin urmare, în cazul în care instanța dispune prezentarea, costurile aferente depunerii cererii vor fi atribuite, de regulă, părții care a solicitat prezentarea. În cazul în care o parte la o acțiune este obligată să efectueze prezentarea anumitor documente aflate în puterea sau posesia sa, aceasta trebuie să pună la dispoziția părții adverse copii ale documentelor respective. Un ordin de prezentare este respectat prin depunerea unei declarații sub jurământ de prezentare în care sunt indicate documentele relevante ca probe materiale care însoțesc declarația sub jurământ. Nerespectarea ordinului de prezentare poate conduce la respingerea acțiunii sau retragerea apărării astfel încât să se asigure că părțile la litigiu respectă ordinele de prezentare.

Martorii: Nu este necesară autorizarea instanței pentru ca părțile să prezinte probe cu martori în sprijinul cauzelor lor. În cazul în care instanța dispune ca probele din partea unui martor să fie obținute în cadrul unei depoziii, martorul va depune mărturie oral în fața unui examinator numit de instanță. Examinarea se va desfășura ca și cum ar fi un proces, cu posibilitatea deplină de a interoga martorul și cu o transcriere a probelor prezentate.

Martorii experți: În general, părțile nu au nevoie de permisiunea instanței pentru a prezenta rapoarte de expertiză în sprijinul cauzei lor. Experții pot întocmi rapoarte scrise în cadrul cărora își prezintă constatările și își exprimă în mod imparțial avizul de expert. În cazul în care sunt elaborate rapoarte de expertiză, acestea ar trebui să facă obiectul unui schimb între părți înaintea procesului. Obligația imperativă a expertului este față de instanță și nu față de vreuna dintre părțile la procedură, deși expertul va fi plătit de către partea care l-a chemat.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța poate să respingă cererea unei părți care dorește să obțină sau să prezinte anumite elemente de probă în cazul în care instanța apreciază că acestea sunt irelevante, inutile sau inadmisibile. În conformitate cu „regula celor mai bune probe”, trebuie să fie prezentate cele mai bune și directe probe ale unui fapt sau, în cazul în care acestea nu sunt disponibile, absența lor trebuie să fie justificată. De exemplu, cea mai bună probă în ceea ce privește conținutul unei scrisori o reprezintă prezentarea scrisorii însăși, mai degrabă decât furnizarea de probe orale cu privire la conținutul acesteia. În general, toate probele relevante pentru oricare dintre faptele în cauză sunt admisibile. Cu toate acestea, anumite elemente de probă sunt inadmisibile, cum ar fi comunicările privilegiate (de exemplu, probele referitoare la comunicările confidențiale dintre un client și avocat). Prin urmare, admisibilitatea probelor va fi decisă în fiecare caz în parte de către judecător.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Faptele pot fi dovedite prin probe, prin prezumțiile și deducțiile care rezultă din probe și de către instanța judecătorească care ia act de anumite fapte cunoscute. Tipurile de probe care pot fi invocate în procedurile civile sunt depozitiile martorilor, înscrisurile și probele reale. Înscrisurile pot include documente pe hârtie, înregistrări computerizate, fotografiile și înregistrări video și audio.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

În principiu, martorii depun mărturie oral, la proces, unde li se cere să confirme veridicitatea și exactitatea declarațiilor lor.

Martorii experți depun mărturie în rapoarte scrise, cu excepția cazului în care instanța dispune altfel. Un raport de expertiză trebuie să prezinte concluziile sale, faptele și ipotezele pe care se bazează, precum și fondul instrucțiunilor expertului. Instanța va decide dacă este necesar, de asemenea, ca un expert să participe la proces pentru a depune mărturie orală.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Instanța dispune de o largă putere de apreciere în ceea ce privește greutatea sau credibilitatea care ar trebui acordată oricărui element de probă. De exemplu, mărturiile indirecte, deși pot fi admisibile în cadrul procedurilor civile, vor avea deseori o greutate mai mică decât mărturiile directe, în special dacă persoana care a făcut declarația ar fi putut fi chemată în persoană să depună mărturie.

Anumite documente și înregistrări sunt acceptate ca fiind autentice. De exemplu, evidențele întreprinderilor și cele ale autorităților publice sunt acceptate ca fiind autentice în cazul în care sunt certificate ca atare de către un funcționar al întreprinderii sau de o autoritate publică, iar diverse tipuri de documente oficiale (cum ar fi legi, regulamente, ordonanțe, tratate și registre judiciare) pot fi dovedite prin copii tipărite sau certificate, fără alte dovezi suplimentare.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Anumite operațiuni trebuie să fie efectuate în scris, prin urmare, sunt necesare documente justificative pentru demonstrarea operațiunilor respective. Printre exemple se numără contractele pentru vânzarea de terenuri.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Ca regulă generală, în cazul în care un martor este competent, acesta poate fi obligat să se prezinte în instanță și să depună mărturie. O parte care dorește să asigure prezența unui martor la proces pregătește o citație adresată acestuia prin care i se solicită prezentarea în instanță pentru a depune mărturie.

Odată eliberată de instanța judecătorească și notificată în mod corespunzător, citația obligă martorul să participe la audiere. O persoană care nu dă curs citației de a se prezenta în instanță în calitate de martor se face vinovată de sfidarea instanței.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Regula generală conform căreia martorii competenți pot fi obligați să depună mărturie nu se aplică entităților suverane străine și gospodăriilor lor, agenților diplomatici străini și funcționarilor consulari, reprezentanților anumitor organizații internaționale, precum și judecătorilor și juraților în legătură cu activitățile lor în calitate respectivă. Soții și rudele părților pot fi obligate să depună mărturie în cadrul procedurilor civile. Un martor este obligat să răspundă la o întrebare, cu excepția circumstanțelor în care acesta și-ar pierde dreptul de a nu se autoincrimina. Cu alte cuvinte, un martor este obligat să răspundă la o întrebare, cu excepția cazului în care acesta poate să demonstreze că există motive întemeiate să se teamă că răspunsul său va tinde să îl incrimineze.

Martorii care pot fi obligați în general să depună mărturie au, cu toate acestea, dreptul de a refuza inspectarea anumitor documente și de a refuza să răspundă la anumite întrebări pe motiv de privilegiu. Principalele tipuri de privilegii sunt privilegiul juridic profesional, comunicarea „fără a se aduce atingere” și, astfel cum s-a menționat mai sus, dreptul de a nu contribui la propria incriminare.

Probele pot fi refuzate, de asemenea, pe motiv de imunitate de interes public, în cazul în care prezentarea lor ar fi contrară interesului public. Elementele de probă care pot face obiectul imunității includ dovezile referitoare la securitatea națională, relațiile diplomatice, modul de funcționare a administrației centrale, bunăstarea copiilor, investigarea criminalității și protecția informatorilor. În plus, jurnaliștii nu au obligația de a-și dezvălui sursele, cu excepția cazului în care divulgarea este necesară în interesul justiției sau al securității naționale sau pentru apărarea ordinii publice sau prevenirea criminalității.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Un martor care refuză să depună mărturie după ce i-a fost notificată o citație de prezentare în instanță în calitate de martor poate fi pedepsit cu închisoare pentru sfidarea instanței până când acesta renunță la sfidare sau poate fi obligat să plătească o amendă. Nerespectarea unei citații de prezentare în instanță în calitate de martor înseamnă de fapt nerespectarea unui ordin judecătoresc, prin urmare, orice refuz de a depune mărturie poate constitui o sfidare a instanței.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Persoanele adulte nu sunt competente să depună mărturie în cadrul procedurilor civile în cazul în care acestea sunt incapabile să înțeleagă jurământul sau sunt incapabile să depună o mărturie rațională. Un martor minor poate să nu fie competent să depună mărturie în cazul în care acesta nu înțelege obligația de a spune adevărul sau nu deține o înțelegere suficientă pentru a-și justifica mărturia în cadrul audierii și revine judecătorului în cauză sarcina de a se pronunța cu privire la acest aspect.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Martorii depun inițial mărturie în cadrul interogatoriului principal, iar ulterior fac obiectul unui interogatoriu contradictoriu din partea avocatului părții adverse. În timpul interogatoriului contradictoriu, pot fi adresate martorului întrebări sugestive. Uneori, după încetarea interogatoriului contradictoriu, martorul este din nou chestionat de către partea care l-a chemat inițial. De asemenea, judecătorul poate să adreseze întrebări martorului, de exemplu pentru a primi clarificări cu privire la anumite aspecte.

S-au prevăzut dispoziții pentru a permite martorilor să depună mărturie prin transmisiune televizată în direct în anumite cazuri. În cadrul procedurilor referitoare la bunăstarea unui copil sau a unei persoane cu dizabilități mentale, instanța poate să audieze un copil prin intermediul unei transmisiuni televizate în direct, iar întrebările adresate copilului pot fi transmise printr-un intermediar. De asemenea, pot fi obținute probe prin intermediul unei transmisiuni televizate în direct în cazul în care martorul respectiv nu locuiește în Irlanda.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Elementele de probă obținute în mod ilegal nu sunt neapărat inadmisibile. Acestea sunt admisibile dacă sunt relevante, însă judecătorul în cauză are libertatea de a le exclude. În cazul în care judecătorul în cauză constată că politica publică impune ca probele să fie excluse, atunci probele nu vor fi admise chiar dacă acestea sunt relevante pentru faptele în cauză.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Declarațiile martorilor prezentate de către părțile la procedură sunt admisibile ca probe în aceeași măsură ca declarațiile date de terți.

Linkuri conexe

<http://www.courts.ie/>

Ultima actualizare: 13/11/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Grecia

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

În ceea ce privește probele, legea elenă respectă dreptul de dispoziție al părților (*archi tis diáthesis*). Aceasta înseamnă că instanța acționează numai la cererea unei părți și decide pe baza faptelor susținute și demonstrate de părți și a cererilor pe care acestea le înaintează. Etapele procedurale sunt inițiate la cererea unei părți, cu excepția cazului în care legea prevede altfel. Fiecare parte trebuie să demonstreze numai faptele care prezintă interes pentru hotărârea în speță și care sunt necesare în vederea sprijinirii cererii principale sau a cererii reconvenționale independente a acesteia. O cerere care nu este demonstrată este respinsă.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

În cazul în care legea prevede obligația furnizării de probe pentru existența unui fapt, sunt permise probe contrare, cu excepția cazului în care există o normă care prevede altfel. Faptele care sunt atât de bine cunoscute încât nu poate exista în mod rezonabil nicio îndoială că acestea sunt adevărate sau faptele care sunt cunoscute de instanță din alte proceduri judiciare sunt luate în considerare în mod automat și nu trebuie să fie probate. Instanța va lua în considerare în mod automat lecțiile dobândite din experiența comună, fără a solicita elemente de probă. De asemenea, instanța va lua act de legislația, obiceiurile și cutumele unor alte țări din oficiu, deși poate să solicite probe în cazul în care nu este familiarizată cu acestea.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Instanța evaluează probele în mod liber și decide, după propria apreciere, dacă declarațiile făcute sunt corecte. În decizia sa, aceasta expune motivele care au determinat-o să ajungă la concluziile respective. În cazul în care legea prevede că o anumită cauză poate fi judecată numai pe baza punerii în balanță a probabilităților, de exemplu cu privire la o cerere de măsuri provizorii (*asfalistiká métra*), instanța nu este obligată să aplice normele referitoare la obținerea probelor, mijloacele de probă admisibile și forța probelor care ar putea fi invocate, ci poate lua în considerare oricare element pe care îl consideră adecvat pentru a-și forma o opinie cu privire la fapte.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Principiul de bază este acela că probele sunt propuse și furnizate de părți. Cu toate acestea, instanța poate dispune din oficiu prezentarea oricăror probe permise de lege, chiar dacă acestea nu au fost furnizate de către o parte.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

După obținerea probelor, instanța decide pe fondul cauzei, cu excepția cazului în care constată că probele au fost insuficiente, caz în care acesta poate să dispună prezentarea unor noi elemente de probă suplimentare.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

În cazul în care constată că probele existente sunt suficiente sau dacă partea nu a reușit să prezinte probele în termenul legal.

2.4 Care sunt diferențele mijloace de probă?

În temeiul Codului de procedură civilă (*Kódika Politikís Dikonomías*), elementele de probă includ mărturisirea, cercetarea la fața locului, rapoartele de expertiză, înscrisurile, audierea părților, declarațiile martorilor, prezumțiile de fapt și declarațiile sub jurământ.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Martorii experți (*pragmatognómones*) acordă asistență instanței prin emiterea unui aviz cu privire la întrebările care le-au fost adresate de către instanță. Dacă este necesar, instanța impune martorilor experți să fie prezenți în momentul derulării tuturor etapelor judiciare sau a anumitor etape judiciare. Fiecare instanță întocmește o listă cu martori experți. Modul în care listele respective sunt întocmite și păstrate se stabilește prin ordonanță a Ministrului Justiției. Instanța care instrumentează cauza furnizează martorilor experți instrucțiunile necesare cu privire la modul în care aceștia trebuie să își îndeplinească sarcinile și stabilește, în special, (a) dacă acestea consideră că este necesar ca experții să fie prezenți în oricare etapă a procedurilor judiciare și (b) dacă avizul expertului trebuie prezentat în fața instanței sau trebuie doar să fie întocmit de către martorul expert. Dacă nu se stabilește altfel de către instanța care instrumentează cauza, aceleași competențe pot fi exercitate de o altă instanță care acționează pe baza unei cereri sau a unei trimeri în vederea luării unei măsuri judiciare referitoare la avizul unui expert, sau de către un judecător delegat (*entetalménos dikastís*). În cazul în care se dispune prezentarea unui aviz scris, instanța stabilește un termen în care experții trebuie să emită avizul. Judecătorul sau, în cazul unui complet de judecată, președintele completului de judecată poate prelungi termenul la solicitarea martorilor experți și fără ca părțile să fi fost citate în prealabil, în cazul în care experții consideră că termenul acordat nu este adecvat pentru pregătirea avizului. În cazul în care există mai mulți martori experți, aceștia efectuează toate acțiunile necesare pentru pregătirea unui raport de expertiză și pentru întocmirea avizului lor scris în comun. Aceștia se reunesc la invitația oricăruia dintre ei. Un aviz scris trebuie să precizeze acțiunile pe care le-au efectuat martorii experți și să prezinte opiniile fiecăruia dintre ei, cu motivare, și trebuie să fie semnat de către aceștia. În cazul în care oricare dintre martorii experți nu este prezent atunci când se întocmește avizul sau refuză să îl semneze, acest lucru este precizat în aviz. Martorii experți sau o persoană autorizată de ei în acest scop prezintă avizul scris la grefa instanței care i-a numit, iar acest fapt se înregistrează. În cazul în care avizul este depus la grefa unei instanțe care acționează la cerere sau trimeri din partea instanței judecătorești delegat, raportul este transmis imediat la grefa instanței care instrumentează cauza. Avizul martorilor experți este supus întotdeauna liberei aprecieri a instanței.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

O mărturisire orală sau scrisă (*omologia*) făcută de o parte în fața instanței sau în fața judecătorului delegat constituie probă deplină împotriva persoanei care o face; mărturisirile făcute în afara instanței, la fel ca alte dovezi, sunt supuse liberei aprecieri a instanței.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Contractele și actele de natură colectivă nu pot fi probate cu martori în cazul în care valoarea tranzacției depășește 20 000 EUR, iar dovada cu martori nu este permisă împotriva conținutului înscrisurilor chiar dacă valoarea tranzacției este mai mică de 2 milioane GRD sau 20 000 EUR. Probele cu martori sunt admise, cu toate acestea, în următoarele cazuri: (a) atunci când există probe rudimentare furnizate prin intermediul unui document cu valoare probantă din care reiese că este posibil ca tranzacția să fi fost într-adevăr încheiată („început de dovadă scrisă”, *archí éngrafis apódeixis*); (b) în cazul în care există un motiv fizic sau moral pentru care documentul nu poate fi prezentat; (c) în cazul în care se demonstrează că un document a fost întocmit, dar a fost pierdut în mod accidental; (d) în cazul în care mărturiile martorilor sunt justificate de natura tranzacției sau de condițiile specifice în care aceasta a fost încheiată, în special dacă este vorba despre înțelegeri comerciale.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Orice persoană care este invitată ca martor trebuie să se prezinte și să declare faptele de care are cunoștință. În cazul în care persoana nu se înfățișează, fără nicio justificare, instanța o va obliga să plătească cheltuielile cauzate de absența acesteia și, de asemenea, îi poate impune plata unei amenzi.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Următoarele persoane au dreptul de a refuza să fie martori: (1) clerici, avocați, notari, medici, farmaciști, asistenți medicali, moașe, asistenți ai acestora, precum și avocatul părții, în ceea ce privește faptele de care au luat cunoștință în cadrul exercitării profesiei lor; (2) persoanele înrudite cu părțile prin legături de filiație, căsătorie sau adopție până la al treilea grad de rudenie în linie directă sau colaterală, cu excepția cazului în care acestea sunt înrudite în același mod cu toate părțile, și soții, foștii soți, precum și persoanele logodite. În plus, un martor nu este obligat să depună mărturie în legătură cu (1) fapte care ar putea conduce la urmărirea penală a unei infracțiuni comise fie de martor, fie de o persoană cu care acesta are legături în sensul articolului 401 alineatul (2) din Codul de procedură civilă, sau care s-ar putea reflecta asupra onoarei martorului sau asupra onoarei unei astfel de persoane, (2) fapte care constituie un secret profesional.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Un martor care se înfățișează, însă refuză să depună mărturie, chiar și atunci când i se solicită acest lucru, poate fi obligat de către instanță la plata unei amenzi.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Următoarele persoane nu pot fi audiate în calitate de martori:

preoții, în legătură cu oricare aspect de care au luat cunoștință sub secretul spovedaniei;

persoanele care, la momentul evenimentelor în cauză, nu au avut capacitatea mentală de a le înțelege sau se află în imposibilitatea de a comunica ceea ce au perceput;

persoanele care, la momentul evenimentelor în cauză, se aflau într-o stare de tulburare psihică care a limitat efectiv capacitatea lor de judecată și voința acestora sau care se află într-o astfel de stare atunci când urmează să fie examinate;
avocați, notari, medici, farmaciști, asistenți medicali, moașe, asistenți ai acestora, precum și avocatul părții, în ceea ce privește faptele care le-au fost destăinuite sau de care au luat cunoștință în cadrul exercitării profesiei lor pentru care au obligația de confidențialitate, cu excepția cazului în care persoana care li s-a destăinuit și față de care aceștia au obligația de confidențialitate le permite să depună mărturie;
funcționarii și personalul militar în ceea ce privește faptele pentru care au obligația de confidențialitate, cu excepția cazului în care ministrul de resort le permite să fie examinați;
persoanele care ar putea avea un interes în rezultatul procesului.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Înainte de a fi audiat, martorul trebuie să depună un jurământ (prin depunerea unui jurământ religios sau printr-o declarație solemnă). Martorii sunt audiați separat, putând fi confrunțați cu alți martori sau cu părțile numai dacă acest lucru este considerat esențial. Martorii depun mărturie oral. Martorii trebuie să declare modul în care au luat cunoștință de faptele pe care le afirmă și, în cazul mărturiilor indirecte, aceștia trebuie să precizeze persoana care le-a dat informațiile respective. Instanța poate să respingă întrebările adresate martorilor de către părți sau de avocații lor în cazul în care acestea sunt în mod evident inutile sau irelevante și aceasta declară încheiată audierea unui martor atunci când consideră că martorul în cauză a declarat tot ceea ce cunoștea cu privire la faptele care trebuie dovedite. Instanța poate decide organizarea unei videoconferințe într-o anumită cauză, din oficiu sau la cererea uneia dintre părți. Instanța decide dacă acceptă sau nu o astfel de cerere după ce stabilește dacă utilizarea tehnologiei este necesară pentru buna desfășurare a procedurii. Având în vedere împrejurările cauzei, instanța poate aproba o cerere de organizare a unei videoconferințe, solicitând în același timp garanții suplimentare pentru buna desfășurare a procedurii. Judecătorul, grefierul și celelalte persoane care participă la videoconferință trebuie să fie prezente în sălile respective înainte de ora de conectare programată. Instanța va examina de la caz la caz dacă este necesară prezența unui judecător în cealaltă locație. Echipamentul este gestionat de către judecător sau de către personalul autorizat al instanței. În cazul unei autorități consulare, echipamentul este gestionat de o persoană autorizată de către șeful delegației. O audiere prin videoconferință este realizată în conformitate cu dispozițiile din Codul de procedură civilă care reglementează etapa judiciară în cauză. Judecătorul stabilește numărul de persoane care pot fi prezente în săli. Acesta procedează la audiere și oferă orientările necesare pentru persoanele care sunt prezente în ambele locuri. Fiecare membru al instanței sau participant la proces are dreptul, cu aprobarea judecătorului care efectuează audierea, să adreseze întrebări părților, martorilor și experților prezenți. În scopul stabilirii identității persoanelor din sala aflată la distanță, judecătorul este asistat de grefier sau de o persoană aflată în acel loc la distanță care a fost autorizată de către consul. Judecătorul care efectuează audierea decide când se încheie videoconferința. Audierea martorilor, a experților și a părților prin videoconferință este considerată a avea loc în fața instanței și are aceeași forță probantă ca o audiere în ședință publică.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Instanța poate examina doar probe legale. Conceptul de probe „legale” (*nómima endeiktiká méssa*) include mijloacele prin care au fost obținute probele. Probele obținute în mod ilegal sunt ilegale și nu sunt luate în considerare.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Da, audierea părților este acceptată ca mijloc de probă.

Ultima actualizare: 14/11/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Franța

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Conform Codului civil (*Code civil*), persoana care solicită executarea unei obligații trebuie să dovedească existența acesteia. În schimb, o persoană care solicită să fie eliberată de o obligație trebuie să dovedească stingerea obligației.

Fiecare dintre părțile la litigiu trebuie, în principiu, să prezinte dovezi ale faptelor invocate. De exemplu, articolul 9 din Codul de procedură civilă (*Code de procédure civile*) prevede că: „Fiecare parte trebuie să dovedească, potrivit legii, faptele necesare pentru a obține câștig de cauză.”

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

În anumite cazuri, există prezumții care acordă derogări de la obligația de a furniza dovezi cu privire la un fapt care este imposibil sau dificil de stabilit. Într-o anumită măsură, prezumțiile legale inversează sarcina probei care revine persoanei chemate să dovedească existența faptului invocat. În general, se consideră că prezumțiile sunt „simple”: prin urmare, pot fi furnizate probe pentru a le răsturna. De exemplu, în cazul în care un copil este născut în timpul căsătoriei, soțul mamei este prezumat a fi tatăl, însă poate fi introdusă o acțiune în justiție pentru a contesta paternitatea.

În cazuri mai rare, prezumțiile sunt declarate *juris et de jure*: în acest caz, nu sunt admisibile probe contrare.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența acelui fapt?

Instanța nu își poate întemeia decizia decât pe fapte dovedite sau necontestate.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Judecătorul poate să dispună efectuarea unor cercetări premergătoare la solicitarea uneia dintre părți, dar și din proprie inițiativă.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

În cazul în care judecătorul dispune efectuarea unor cercetări premergătoare la cererea uneia dintre părți, instanța informează tehnicianul desemnat cu privire la domeniul de competență al misiunii sale; acesta din urmă invită apoi părțile să fie prezente la toate operațiunile ulterioare. În cazul în care este necesară mărturia unui expert, aceasta va fi inițiată doar după ce partea relevantă a depus o sumă de bani (un depozit) stabilită de către judecător, care va garanta plata expertului. Toate cercetările premergătoare sunt efectuate în prezența părților.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța poate să refuze o cerere de efectuare a unor cercetări premergătoare pe motiv că aceasta ar avea efectul de a compensa lipsa de acțiune a părții căreia îi revine sarcina probei sau pe motiv că acestea nu sunt necesare.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Dreptul civil francez face o distincție în acest sens. În ceea ce privește faptele juridice (de exemplu, un accident), probele sunt discreționare și, prin urmare, pot fi furnizate prin orice mijloace (documente, depoziții ale martorilor etc.). În ceea ce privește actele juridice (contract, donație etc.), în principiu sunt necesare probe scrise, însă legea permite excepții (de exemplu, pentru actele referitoare la o sumă sub o anumită valoare, definită prin decret, sau în cazul în care este imposibilă prezentarea unui document scris). Ar trebui precizat că între comercianți se aplică regula probelor prin orice mijloace, inclusiv în ceea ce privește actele juridice.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experți martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Depozițiile martorilor pot fi obținute în două forme diferite: oral, prin intermediul unei proceduri investigative, sau în scris, sub forma declarațiilor care trebuie să respecte un anumit grad de formalism. Declarația scrisă trebuie să menționeze, în special, identitatea martorului și, dacă este cazul, relațiile acestuia de familie sau relația prin căsătorie, subordonare, colaborare sau comunitate de interese cu una dintre părți. În declarație se indică, de asemenea, că aceasta a fost întocmită pentru a fi folosită în cadrul procedurilor judiciare și că autorul acesteia este conștient de faptul că mărturia mincinoasă implică riscul unor sancțiuni penale. De asemenea, este posibil să se depună mărturie sub forma declarațiilor sub jurământ. (Acestea sunt documente întocmite de un judecător sau un funcționar public care conțin declarațiile făcute de mai mulți martori cu privire la faptele care trebuie dovedite.)

Avizul expertului diferă de depoziția martorilor, întrucât acesta reprezintă o cercetare premergătoare care constă în încredințarea, către o persoană deosebit de competentă, a sarcinii de a furniza un aviz cu caracter pur tehnic, după ce părțile au fost invitate să furnizeze explicații. Expertul emite un aviz, oral sau în scris. Avizele scrise sunt întocmite sub forma unui raport care cuprinde, în special, observațiile scrise ale părților. Judecătorul nu este obligat să țină cont de avizul expertului.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Un act autentificat, întocmit de un funcționar public (notar public, executor judecătoresc) în cadrul atribuțiilor sale este considerat autentic, cu excepția cazului în care se invocă falsificarea acestuia.

Un acord privat (un document întocmit fără intervenția unui funcționar public, chiar de către părți și purtând doar semnăturile acestora) este considerat autentic doar în absența unor probe contrare.

Depozițiile martorilor, precum și alte mijloace de probă sunt la latitudinea judecătorului.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Astfel cum se menționează la punctul 2.4, probele scrise sunt necesare pentru întocmirea unui document juridic cu o valoare de peste 1 500 EUR. În schimb, forma probei pentru un fapt este discreționară.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Fiecare persoană are obligația de a coopera în cadrul procedurilor judiciare, în vederea descoperirii adevărului.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Persoanele aflate în posesia unor informații obținute în cadrul exercitării profesiei lor și care intră sub incidența secretului profesional trebuie să refuze să depună mărturie, în caz contrar acestea fiind pasibile de o sancțiune penală. În plus, martorii pot refuza în mod selectiv să depună mărturie în cazul în care pot dovedi existența unui impediment just (de exemplu, imposibilitatea de a călători, boală, motive profesionale etc.) Judecătorul va evalua legitimitatea unui astfel de impediment.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Martorii care nu se prezintă în instanță și cei care, fără un motiv legitim, refuză să depună mărturie sau să depună un jurământ pot fi obligați la plata unei amenzi civile de până la 3 000 EUR.

De asemenea, trebuie subliniat faptul că mărturia mincinoasă se pedepsește ca infracțiune.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Orice persoană poate fi audiată ca martor, cu excepția persoanelor care nu pot depune mărturie în instanță, printre care se numără persoanele cu decăderi din drepturi civile (minori și adulți protejați) sau cu anumite condamnări penale (privare de drepturi civile). Judecătorul poate, cu toate acestea, să le adreseze întrebări în scop informativ, fără a le solicita depunerea unui jurământ. De asemenea, descendenții soților nu pot niciodată să fie audiați sau să depună mărturie în procedurile de divorț sau de separare legală.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Judecătorul efectuează audierea martorilor și le adresează întrebări. Atât timp cât sunt prezente, părțile nu pot să întrerupă martorii sau să li se adreseze în mod direct, pentru a nu-i influența. În cazul în care judecătorul consideră necesar, acesta va pune întrebările pe care părțile doresc să le adreseze martorilor. Nimic nu împiedică judecătorul să efectueze o înregistrare audio, video sau audiovideo a cercetărilor premergătoare, în cazul în care circumstanțele impun acest lucru (în caz de separare geografică).

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Judecătorul nu va admite nicio probă obținută prin mijloace frauduloase (cameră video ascunsă, înregistrarea unei convorbiri telefonice fără acordul vorbitorului etc.) sau într-un mod care nu respectă viața privată.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Declarațiile părților aflate în litigiu nu au statut de probă.

Linkuri conexe

 [Legifrance website](#)

Ultima actualizare: 14/11/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Croația

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Normele privind obținerea probelor și prezentarea, selectarea, colectarea, examinarea și evaluarea elementelor de probă în procedurile civile sunt prevăzute la articolele 219-276 din Codul de procedură civilă (*Zakon o parničnom postupku*) [*Narodne novine* (NN; Monitorul Oficial al Republicii Croația) nr. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13 și 89/14 (ZPP)].

Regula generală este că fiecare parte trebuie să stabilească faptele și să prezinte elementele de probă pe care se întemeiază cererea sa sau prin care aceasta contestă declarațiile și probele furnizate de partea adversă, ceea ce înseamnă că, în dreptul procesual (civil) croat, principiul dreptului de a fi audiat prevalează în ceea ce privește stabilirea faptelor și prezentarea probelor.

Prin urmare, fiecare parte trebuie să demonstreze veridicitatea declarațiilor privind existența unor fapte care sunt favorabile acesteia, pe care se bazează cererea sa (și obiecțiile), cu excepția cazului în care legea prevede altfel.

Ca regulă generală, instanța este autorizată să stabilească doar faptele pe care părțile le-au expus și să țină seama numai de elementele de probă pe care părțile le-au prezentat. Prin excepție, instanța este autorizată (și obligată) să stabilească fapte pe care părțile nu le-au expus și să obțină probe pe care părțile nu le-au prezentat numai în cazul în care aceasta suspectează că părțile intenționează să susțină cereri pe care nu sunt îndreptățite să le susțină. În cazul în care, pe baza probelor prezentate (articolul 8 din ZPP), instanța nu poate stabili un aspect cu certitudine, aceasta va decide cu privire la existența faptului respectiv aplicând normele privind sarcina probei.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Probele care trebuie aduse se referă la toate faptele importante pentru pronunțarea unei hotărâri.

Nu este necesar să se dovedească faptele pe care o parte le-a recunoscut în fața instanței pe durata procedurii, însă instanța poate să dispună prezentarea de probe pentru faptele respective în cazul în care consideră că, prin recunoașterea acestora, partea dorește să susțină o pretenție pe care nu este îndreptățită să o susțină [articolul 3 alineatul (3) din ZPP].

În plus, normele juridice sunt exceptate de la a fi probate, întrucât acestea intră sub incidența normei conform căreia se consideră că instanța cunoaște legea (*iura novit curia*).

Nu este necesar să se dovedească faptele notorii. Cu toate acestea, este admisibil să se demonstreze că un anumit fapt nu este notoriu.

Faptele a căror existență este presupusă prin lege nu trebuie să fie dovedite, însă se poate dovedi că acestea nu există, cu excepția cazului în care legea prevede altfel. În consecință, normele privind prezumțiile relative (*praesumptiones iuris*) facilitează probele, întrucât partea care invocă un fapt relevant din punct de vedere juridic nu are obligația să demonstreze existența unui astfel de fapt în mod direct; este suficient ca aceasta să se bazeze pe o normă juridică generală inclusă într-o prezumție relativă, iar o parte care susține că norma generală inclusă în prezumția relativă nu poate fi aplicată într-un anumit caz trebuie să dovedească acest lucru.

Cu toate acestea, există cazuri în care legea nu permite dovedirea inexistenței unor fapte prezumate de lege (*praesumptiones iuris et de iure*), caz în care instanța este obligată să concluzioneze că faptul relevant din punct de vedere juridic în cauză există.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Instanța are drept misiune să se convingă de existența sau inexistența faptelor de care depinde aplicarea legii. ZPP nu include dispoziții explicite privind probabilitatea, însă gradul de probabilitate trebuie să crească proporțional cu importanța acțiunii avute în vedere, ținând seama de stadiul procedurii în care o anumită chestiune procedurală este discutată și decisă și de consecințele procedurale care vor urma dacă se constată existența sau inexistența anumitor fapte.

În temeiul normei generale privind libera apreciere a probelor, instanța hotărăște, în conformitate cu propria convingere, care sunt faptele pe care le consideră dovedite, pe baza unei evaluări atente și riguroase a tuturor probelor, prezentate individual și în ansamblu, și luând în considerare rezultatele întregii proceduri.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Astfel cum s-a menționat anterior, procedura (civilă) croată este, în principal, contradictorie (*inter partes*), ceea ce înseamnă că părțile pot să colecteze fapte și să obțină probe din proprie inițiativă, iar instanța este autorizată să stabilească fapte care nu sunt expuse de către părți și să obțină probe numai în cazul în care aceasta suspectează că părțile intenționează să susțină pretenții pe care nu sunt îndreptățite să le susțină [articolul 3 alineatul (3) din ZPP].

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Instanța hotărăște care dintre elemente de probă prezentate trebuie să fie obținute pentru a stabili faptele decisive.

În cazul în care instanța a acceptat probele propuse de părți, aceasta va începe, de regulă, obținerea probelor respective.

În litigiile examinate de un complet de judecată (*vijeće*), probele sunt obținute în cadrul audierii principale în fața completului, însă acesta poate, din motive importante, să decidă ca anumite elemente de probă să fie obținute în fața președintelui completului de judecată sau a judecătorului instanței solicitate (judecătorul solicitat). În acest caz, o evidență a probelor obținute este citită în cadrul ședinței principale de judecată.

Judecătorul unic sau președintele completului prezidează ședința principală de judecată, interoghează părțile și obține probele, însă instanța nu este obligată să respecte decizia privind desfășurarea audierii, ceea ce înseamnă, printre altele, că aceasta nu este obligată să respecte decizia de acceptare sau de respingere a propunerilor de probe prezentate de părți.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

În temeiul dispozițiilor din ZPP, instanța respinge probele prezentate pe care nu le consideră relevante și precizează motivul respingerii în decizie.

ZPP nu conține dispoziții speciale privind posibilitatea respingerii probelor inadmisibile sau a probelor care nu pot fi obținute într-un mod eficient din punct de vedere al costurilor. Cu toate acestea, în litigiile în fața unei instanțe municipale (*općinski sud*) cu o valoare de maximum 10 000 HRK și în litigiile în fața unei instanțe comerciale (*trgovачki sud*) cu o valoare de maximum 50 000 HRK, instanța poate, în cazul în care consideră că stabilirea unor fapte importante pentru soluționarea litigiului ar conduce la dificultăți și ar genera costuri disproporționate, să decidă cu privire la existența unor astfel de fapte pe baza unei evaluări libere, ținând seama de documentele pe care părțile le-au prezentat și de mărturiile acestora în cazul în care instanța a obținut probe prin audierea părților.

De asemenea, dispozițiile din ZPP prevăd un termen pentru expunerea de către părți a tuturor faptelor și pentru prezentarea propunerilor de probe. În cadrul procedurii civile de drept comun, fiecare parte trebuie, în cererea introductivă și în memoriul în răspuns la cererea introductivă, cel târziu în cadrul audierii preliminare, să expună toate faptele în sprijinul cererii acesteia, să prezinte probele necesare pentru stabilirea faptelor pe care aceasta le-a prezentat și să își declare poziția cu privire la declarațiile privind faptele și probele prezentate de partea adversă. În cadrul ședinței principale de judecată, părțile pot prezenta fapte și probe noi numai în cazul în care, fără vina lor, acestea nu au reușit să le furnizeze sau să le prezinte înainte de încheierea procedurii anterioare.

Instanța nu ia în considerare faptele și elementele de probă noi pe care, din vina lor, părțile le furnizează sau le prezintă în cadrul ședinței principale de judecată.

Pentru mai multe informații referitoare la probe și la obținerea probelor în cadrul procedurii cu privire la cererile cu valoare redusă, a se vedea fișa informativă intitulată „Cererile cu valoare redusă – Republica Croația”.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

ZPP prevede următoarele elemente de probă: cercetarea la fața locului, înscrisuri, martori, experți și audierea părților.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Un martor este orice persoană fizică care este capabilă să ofere informații cu privire la fapte care urmează să fie dovedite. Martorii sunt audiați în mod individual și fără prezența altor martori care urmează să fie audiați ulterior, având obligația de a răspunde oral.

Martorul este informat mai întâi că este obligat să spună doar adevărul și că trebuie să nu omită nimic. În continuare, acesta este avertizat cu privire la consecințele depunerii unei mărturii mincinoase. În plus, un martor este întrebă întotdeauna despre modul în care a luat cunoștință de faptele cu privire la care depune mărturie.

Un martor expert trebuie să aibă aceleași calități ca un martor, și anume acesta trebuie să aibă capacitatea de a observa, de a-și aduce aminte și de a relata și, în plus, trebuie să dețină și experiență profesională.

Anumiți martori experți care sunt citați de instanță trebuie să dea curs convocării și să își prezinte constatările și avizul.

Prin urmare, sarcina martorilor experți implică elaborarea unor constatări și emiterea unui aviz. Instanța stabilește dacă martorul expert va prezenta doar oral constatările sale și un aviz în cadrul ședinței de judecată sau le va prezenta, de asemenea, în scris înainte de ședință. Instanța stabilește un termen de maximum 60 de zile pentru prezentarea constatărilor scrise și a avizului.

Martorul expert trebuie întotdeauna să își explice avizul.

Instanța transmite părților constatările scrise și avizul cu cel mult 15 zile înainte de ședința de judecată în cadrul căreia urmează să facă obiectul dezbaterii.

ZPP nu face o distincție între procedura de audiere a martorilor și cea de audiere a martorilor experți și, prin urmare, nu prevede dispoziții procedurale speciale.

În ceea ce privește elementele de probă scrise, părțile sunt cele care trebuie să prezinte documentele pe care le invocă în sprijinul pretențiilor lor.

Un document care a fost eliberat într-o formă stabilă de o autoritate de stat în sfera sa de responsabilitate și un document eliberat de o persoană fizică sau juridică sub această formă acționând în exercitarea competențelor sale publice atribuite acesteia prin lege sau printr-un regulament în baza legii (un document public) este considerat ca probând veridicitatea faptelor pe care le certifică sau reglementează.

Alte documente au aceeași valoare probatorie în cazul în care, în conformitate cu reglementările speciale, valoarea lor probatorie este echivalentă cu cea a documentelor publice.

Este admisibil să se demonstreze că fapte din documente publice sunt false sau că documentul a fost întocmit eronat.

În cazul în care instanța are îndoieli cu privire la autenticitatea documentului, aceasta poate solicita autorității de la care se presupune că a provenit documentul să prezinte observații în acest sens.

Cu excepția cazului în care se prevede altfel într-un acord internațional, documentele publice străine care sunt autentificate în mod corespunzător au, sub rezerva respectării reciprocității, aceeași valoare probatorie ca documentele publice naționale.

ZPP stabilește, de asemenea, norme privind obligația de a furniza documente în funcție de faptul dacă documentul se află în posesia părții citate, a părții adverse, a unei autorități publice sau a unei organizații care exercită funcții de autoritate publică sau a unui terț (persoană fizică sau juridică).

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

În conformitate cu norma generală privind libera apreciere a probelor aplicată în dreptul procedural (civil) croat, instanța hotărăște, în funcție de propria convingere, faptele pe care le consideră dovedite, pe baza unei evaluări atente și riguroase a tuturor elementelor de probă, prezentate individual sau în ansamblu, și ținând seama de rezultatele întregii proceduri.

În consecință, nu există nicio regulă conform căreia anumite elemente de probă au mai multă greutate sau importanță decât altele, deși, în practică, documentele sunt considerate mai fiabile (dar nu mai importante) decât alte elemente de probă (martori, audieri).

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Nu, ZPP nu prevede faptul că anumite mijloace de probă sunt considerate obligatorii pentru stabilirea anumitor fapte. În conformitate cu principiul contradictorialității, părțile sunt autorizate să prezinte probe, iar instanța evaluează care dintre elementele de probă prezentate sunt obținute în scopul stabilirii faptelor relevante.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Orice persoană citată ca martor este obligată să dea curs convocării și, cu excepția cazului în care se prevede altfel în ZPP, este obligată să depună mărturie. Prin urmare, depunerea mărturiei, care implică obligația de a se înfățișa în instanță, de a depune mărturie și de a spune adevărul, este o obligație generală a fiecărei persoane. Martorii care, din cauza vârstei înaintate, a unei boli sau a unor dizabilități fizice grave, nu sunt în măsură să dea curs convocării sunt audiați în propria lor casă.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

O persoană care, prin mărturia sa, ar încălca obligația de confidențialitate cu privire la secretele oficiale sau militare nu poate fi audiată ca martor până când autoritatea competentă nu o exonerează de această responsabilitate.

Un martor poate refuza să depună mărturie:

- cu privire la lucruri pe care partea i le-a destăinuit în calitate de reprezentant autorizat al acesteia;
- cu privire la lucruri pe care partea sau o altă persoană i le-a mărturisit martorului în calitate de confesor religios;
- cu privire la fapte pe care martorul le-a aflat în calitate de avocat, medic sau în executarea oricărei alte profesii sau a oricărei alte activități, în cazul în care există o obligație de a păstra confidențialitatea în legătură cu ceea ce este aflat în executarea profesiei sau a activității respective.

Judecătorul unic sau președintele completului informează aceste persoane cu privire la posibilitatea de a refuza să depună mărturie.

Un martor poate refuza să răspundă la întrebări individuale din motive întemeiate, în special în cazul în care, prin răspunsul la o astfel de întrebare, s-ar expune pe sine sau ar expune o rudă în linie dreaptă de orice grad, sau o rudă colaterală până la gradul al treilea, inclusiv soțul/soția sau rude prin alianță până la gradul al doilea – inclusiv în cazul în care căsătoria a încetat – și tutorele sau reprezentantul acestuia, părintele sau copilul adoptat, la o dezonoare gravă, daune materiale grave sau urmărire penală.

Judecătorul unic sau președintele completului informează martorul cu privire la faptul că acesta poate refuza să răspundă la întrebările adresate.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Da, este posibil. În cazul în care un martor citat în mod adecvat nu se înfățișează, fără explicații, sau în cazul în care un astfel de martor părăsește locul unde urmează să fie audiat fără permisiune sau fără un motiv întemeiat, instanța poate dispune ca acesta să fie readus forțat, pe propria cheltuială, și poate, de asemenea, să impună o amendă pecuniară cuprinsă între 500 și 10 000 HRK.

În cazul în care martorul se prezintă și refuză să depună mărturie sau să răspundă la anumite întrebări, după ce a fost informat cu privire la consecințele care decurg din aceasta, iar instanța consideră că motivele refuzului de a răspunde sunt nejustificate, aceasta îi poate impune o amendă pecuniară cuprinsă între 500 și 10 000 HRK; în cazul în care martorul refuză în continuare să depună mărturie, instanța îl poate reține. Martorul este reținut până în momentul în care acesta este de acord să depună mărturie sau până când mărturia acestuia devine inutilă, însă nu mai mult de o lună.

În cazul în care, ulterior, martorul oferă o explicație cu privire la absența sa, instanța anulează decizia referitoare la aplicarea unei amenzi și poate exonera martorul de achitarea integrală sau parțială a costurilor. Instanța poate, de asemenea, să anuleze decizia referitoare la aplicarea unei amenzi în cazul în care, ulterior, martorul este de acord să depună mărturie.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Pentru informații cu privire la exceptarea de la obligația generală de a depune mărturie în ceea ce privește secretele oficiale sau militare, și anume cu privire la dreptul persoanelor care execută activități specifice de a refuza să depună mărturie și dreptul de a refuza formularea unui răspuns la întrebări specifice, a se vedea punctul 9.

Ca regulă generală, numai persoanele care au capacitatea de a furniza informații privind faptele care sunt dovedite pot fi audiate în calitate de martori, iar instanța decide, de la caz la caz, cu privire la capacitatea unei persoane de a depune mărturie.

O persoană nu poate fi martor dacă aceasta este implicată în mod direct în procedură, în calitate de parte sau de reprezentant legal al unei părți, însă un reprezentant autorizat al unei părți poate fi audiat în calitate de martor.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Fiecare martor trebuie să fie audiat individual, și nu în prezența martorilor care urmează să fie audiați ulterior. Martorul are obligația de a răspunde oral. Martorul este mai întâi informat că are obligația de a spune adevărul și că nu trebuie să omită nimic. În continuare, acesta este avertizat cu privire la consecințele depunerii unei mărturii mincinoase.

Martorul este apoi invitat să își precizeze numele, prenumele, codul numeric personal, numele tatălui, ocupația, adresa, locul nașterii, vârsta și relația cu partea care l-a propus.

După aceste întrebări generale, martorul este invitat să indice tot ceea ce știe cu privire la faptele în legătură cu care depune mărturie și, ulterior, îi pot fi adresate întrebări în vederea confirmării, a completării sau a furnizării unor explicații. Nu se permite adresarea de întrebări care conțin deja răspunsul la întrebare.

Martorul este întotdeauna întrebat despre modul în care a luat cunoștință de faptele în legătură cu care depune mărturie.

Martorii ale căror depoziții se contrazic în ceea ce privește fapte importante pot fi supuși unei confruntări. Aceștia sunt interogați în mod individual cu privire la fiecare circumstanță pentru care există o contradicție, iar răspunsurile acestora sunt înregistrate într-un proces-verbal.

Republica Croația nu are dispoziții speciale privind obținerea de probe prin intermediul videoconferinței. Cu toate acestea, dispozițiile articolelor 126a-126c din ZPP reprezintă un temel pentru o astfel de metodă de audiere, și anume ședințele de judecată pot fi înregistrate audio. Decizia de înregistrare este adoptată de instanță din proprie inițiativă sau la cererea unei părți. Metoda de stocare și transmitere a unei înregistrări audio, condițiile tehnice și modalitățile de înregistrare sunt reglementate de Regulamentul de procedură al instanței.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

ZPP nu prevede dispoziții speciale privind probele obținute în mod ilegal. Cu toate acestea, temeiul juridic se regăsește la articolul 29 din Constituția Republicii Croația (*Ustav Republike Hrvatske*) (NN nr. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), care prevede că probele obținute în mod ilegal nu pot fi utilizate în cadrul procedurilor judiciare.

ZPP prevede doar că instanța nu trebuie să ia în considerare propunerile părților care sunt contrare normelor și reglementărilor obligatorii ale moralității publice.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Părțile la procedură nu pot fi audiate în calitate de martori; cu toate acestea, dispozițiile din ZPP prevăd audierea părților ca unul dintre elementele de probă, în lipsa altor elemente de probă, sau în cazul în care, fără a aduce atingere celorlalte elemente de probă prezentate, instanța consideră că acest lucru este necesar pentru stabilirea unor fapte importante.

Dispozițiile din ZPP privind obținerea de probe de la martori se aplică în cazul audierii părților, cu excepția cazului în care se specifică altfel.

Ultima actualizare: 19/12/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

NOTĂ: Versiunea în limba originală a acestei pagini [it](#) a fost modificată recent. Versiunea lingvistică pe care o consultați acum este în lucru la traducătorii noștri.

Pagina este deja disponibilă în următoarele limbi.

Obținerea probelor - Italia

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Sarcinii probei i se aplică principiile prevăzute la articolul 2697 din Codul de Procedură Civilă, care stipulează că: „Aceia care intenționează să aplice un drept în fața unei instanțe trebuie să furnizeze dovada faptelor care justifică pretenția. O parte care contestă valabilitatea acestor fapte sau care pretinde că dreptul s-a modificat sau s-a stins, trebuie să furnizeze dovada faptelor care justifică o astfel de obiecție.”

Prin urmare, aceste principii îi impun reclamantului să dovedească faptele pe care se bazează pretenția sa, adică faptele care au efectele juridice pretinse. Pe de altă parte, pârâtul trebuie să furnizeze dovada faptelor care exclud răspunderea sau care arată că un drept s-a stins sau s-a modificat, astfel încât pretenția reclamantului ar trebui să fie respinsă.

Dacă reclamantul nu este în măsură să își fundamenteze pretenția, reclamația este respinsă, indiferent dacă pârâțul prezintă argumente și susține dovezi în apărarea sa.

Articolul 2698 din Codul de Procedură Civilă declară nul de drept orice acord destinat să transfere sau să modifice sarcina probei în ceea ce privește un drept inalienabil sau care face excesiv de dificilă, pentru oricare dintre părți, exercitarea drepturilor sale.

Insuficiența elementelor de probă dăunează cauzei părții, indiferent dacă este reclamantă sau pârâtă, care trebuie să probeze sau să infirme faptele, întrucât insuficiența elementelor de probă este considerată a fi echivalentă cu lipsa de probe.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Sarcina probei nu se aplică în următoarele situații:

În cazul prezumțiilor, adică, în situația în care însăși legea stabilește valoarea probatorie a anumitor fapte sau permite instanței, de la un fapt cunoscut, să tragă concluzii despre un fapt necunoscut (articolul 2727 din Codul de Procedură Civilă).

Prezumțiile se împart în:

prezumții legale, anume cele stabilite prin norme juridice, care pot să fie relative (*iuris tantum*), ceea ce înseamnă că ele pot să fie înlăturate dacă se dovedește contrariul, sau absolute (*iuris et de iure*), ceea ce înseamnă că nu pot să fie înlăturate prin încercarea de a dovedi contrariul în instanță;

prezumții simple, pe care instanța trebuie să le evalueze la latitudinea sa, acceptând numai prezumții serioase, exacte și consecvente; prezumțiile simple nu sunt admise în legătură cu faptele în privința cărora legea nu permite proba cu martori (articolul 2729 din Codul de Procedură Civilă);

fapte notorii (*fatti notori*), adică fapte care sunt cunoscute în general la data și la locul pronunțării hotărârii, astfel încât ele nu pot fi puse la îndoială (articolul 115 din Codul de Procedură Civilă);

fapte necontestate sau admise, adică fapte prezentate de ambele părți sau admise, chiar și în mod tacit, de către partea care ar putea avea un interes în a le contesta [articolul 115 alineatul (1) din Codul de Procedură Civilă].

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Decizia instanței de a admite cererea sau orice obiecție împotriva acesteia trebuie să se bazeze numai pe fapte care sunt pe deplin dovedite, fie în mod direct, fie printr-o prezumție.

Hotărârea judecătorească a instanței nu se poate baza pe fapte nedovedite, chiar și în cazul în care aceste fapte sunt posibile sau foarte probabile [articolul 115 alineatul (1) din Codul de Procedură Civilă].

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

În cadrul sistemului judiciar italian, obținerii de probe i se aplică principiul că sfera de aplicabilitate a procedurii judiciare este stabilită de către părți (*principio dispositivo*), prevăzut la articolul 115 alineatul (1) din Codul de Procedură Civilă: instanța trebuie să își bazeze hotărârea pe probele prezentate de părți, „cu excepția acelor situații specificate de lege”.

Totuși, anumite excepții de la această normă sunt prevăzute în următoarele articole din Codul de Procedură Civilă:

articolul 117: permite interogatoriul informal al părților;

articolul 118: permite dispunerea de inspecții ale persoanelor și obiectelor;

articolele 61 și 191: permit instanței să solicite avizul experților;

articolul 257: permite instanței să citeze un martor care a fost menționat de un alt martor;

articolul 281 litera *b*: permite unui tribunal (*tribunale*) care judecă cu un judecător unic să dispună obținerea probei cu martori dacă prezentarea faptelor de către părți menționează persoane fizice care par să fie familiarizate cu faptele.

În conflictele de muncă, principiul conform căruia sfera de aplicabilitate a procedurii judiciare este stabilită de părți se înlocuiește cu un sistem marcat de elemente acuzatorii, în mod special în temeiul următoarelor dispoziții:

articolul 420: prevede interogarea liberă a părților în timpul audierii privind cauza;

articolul 421: prevede că instanța poate, în orice moment, din proprie inițiativă, să dispună admiterea oricărui tip de probe, chiar dincolo de limitele stipulate de Codul de Procedură Civilă.

În procedura judiciară de divorț, instanța poate să dispună, din proprie inițiativă, obținerea de probe, dar numai în ceea ce privește ancheta privind venitul și nivelul de trai.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Dacă o parte solicită obținerea de probe, partea oponentă poate să solicite obținerea de probe contrare. Instanța va admite ambele solicitări dacă are motive să creadă că faptele prezentate vor fi pertinente în ceea ce privește scopul său de a ajunge la o hotărâre.

Dacă instanța admite proba, ea va proceda la audierea acesteia.

După ce s-a obținut proba, cauza va fi judecată.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța va respinge o solicitare de obținere a probei în cazul în care proba ar fi fără valoare sau inadmisibilă în temeiul legii (de exemplu, dacă o pretenție că un element al unei proprietăți imobiliare a fost vândut se bazează numai pe declarațiile martorilor), sau în cazul în care faptele la care se referă solicitarea ar fi irelevante în vederea pronunțării hotărârii (de exemplu, mărturia privind un fapt nelegat de obiectul conflictului).

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Legislația italiană face distincție între proba cu înscrisuri și proba prin mijloace fizice.

Proba cu înscrisuri include:

documente oficiale (articolele 2699 și următoarele din Codul de Procedură Civilă);

documente private (articolele 2702 și următoarele);

telegrame (articolele 2705 și următoarele);

dosare și evidențe interne (articolul 2707);

evidențele contabile ale întreprinderilor (articolul 2709);

copiile produse în mod mecanic (articolul 2712);

copii după documente și contracte (articolele 2714 și următoarele).

Proba cu mijloace fizice include:

depoziția martorului (articolele 2721 și următoarele din Codul de Procedură Civilă);

mărturisiri (articolele 2730 și următoarele);

declarații sub jurământ (articolele 2736 și următoarele);
inspecții (articolele 258 și următoarele).

Există și rapoartele experților, care furnizează instanței cunoștințele tehnice care îi lipsesc.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Proba cu martori este admisă de instanță (articolul 245 din Codul de Procedură Civilă); decizia instanței impune martorului să se înfățișeze pentru a depune mărturie sub sancțiunea unor măsuri coercitive și a unei amenzi în cazul în care nu se prezintă.

Instanța stabilește locul, ora și metoda de obținere a probei. La cererea părții în cauză, executorul judecătoresc comunică martorului citația. Martorul citește un angajament de a spune adevărul și apoi este interogată de judecător; părțile nu pot interoga martorul în mod direct.

O dispoziție recent introdusă permite instanței, cu acordul părților, să obțină proba în scris (articolul 257 litera a din Codul de Procedură Civilă).

Martorii experți sunt numiți de instanță, care le înmânează întrebările la care li se cere să răspundă; și aceștia se vor înfățișa la audiere și vor jura să spună adevărul. De regulă, experții redactează un raport scris, dar instanța poate să dispună, de asemenea, ca aceștia să se înfățișeze și să fie interogați verbal în cadrul audierii (articolul 195 din Codul de Procedură Civilă).

Proba scrisă face parte din procedura judiciară odată ce este plasată în dosarul părții, la data primei înfățișări sau ulterior, conform termenelor-limită prevăzute de lege.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Sistemul judiciar italian atribuie cea mai mare importanță documentelor oficiale și prezumțiilor absolute.

Documentele oficiale (articolele 2699 și următoarele din Codul de Procedură Civilă) sunt documente redactate, cu formalitățile necesare, de către un notar (*notaio*) sau un alt funcționar public autorizat să certifice statutul lor oficial la locul unde s-a elaborat documentul. Documentele oficiale au valoare deplină ca mijloc de probă, cu excepția cazului în care se dovedesc a fi false. Excluzând această contestare, ele constituie o dovadă necondiționată și absolută.

Prezumțiile absolute (articolul 2727 din Codul de Procedură Civilă) sunt chiar și mai eficiente, întrucât ele nu admit nicio dovadă contrară.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Legislația impune ca anumite fapte să fie dovedite numai cu ajutorul unor forme specifice de probă, care necesită documente oficiale, în anumite situații, sau care necesită documente scrise ce pot să fie oficiale sau private, în alte situații.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Martorii trebuie să depună mărturie, cu excepția cazului în care legea prevede altfel. Există dispoziții care reglementează următoarele situații: incapacitatea de a depune mărturie, interdicția aplicată anumitor persoane de a depune mărturie și opțiunea de a se abține de la depunerea mărturiei. Obligația martorului de a depune mărturie rezultă în mod indirect din autoritatea pe care articolul 255 din Codul de Procedură Civilă o dă instanței, de a dispune, dacă martorul nu se înfățișează, ca martorul să fie adus în fața instanței și de a îi impune o amendă.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

În situațiile prevăzute în Codul de Procedură Penală la care face trimitere Codul de Procedură Civilă: acestea vizează persoanele fizice care pot să refuze să depună mărturie din cauză că se află sub incidența obligației de respectare a secretului profesional, a secretului oficial sau a secretului de stat.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

În temeiul articolului 256 din Codul de Procedură Civilă, un martor care se prezintă în fața instanței, dar refuză să depună mărturie fără o justificare corespunzătoare, sau care oferă motive suficiente de suspiciune că depune mărturie falsă sau că se sustrage de la prezentarea tuturor dovezilor, va fi raportat procurorului, de către instanță, prin transmiterea procesului verbal al audierii.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Persoanele fizice care au un interes personal în faptele din cauză nu pot depune mărturie, deoarece interesul lor înseamnă că ele ar putea să fie îndreptățite să se alăture procedurii judiciare în calitate de parte (articolul 246 din Codul de Procedură Civilă).

Copiii sub vârsta de 14 ani pot să fie audiați numai dacă mărturia lor este impusă de circumstanțe speciale (articolul 248 din Codul de Procedură Civilă).

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Judecătorul interoghează martorul, punându-i întrebări directe referitoare la fapte admise ca pertinente pentru procedura judiciară și orice alte întrebări referitoare la aceleași fapte solicitate de avocații părților în timpul interogatoriului.

Luarea mărturiei prin videoconferință, deși nu este prevăzută în mod explicit în Codul de Procedură Civilă, nu se exclude. Articolul 202 din Codul de Procedură Civilă prevede că instanța, atunci când dispune obținerea probei, trebuie să „stabilească ora, locul și metoda de obținere a probei” și această prevedere permite instanței să dispună audierea unui martor prin intermediul videoconferinței.

Articolul 261 din Codul de Procedură Civilă mai prevede și că instanța poate să dispună înregistrarea video care necesită utilizarea de mijloace, instrumente sau proceduri mecanice.

Videoconferința este prevăzută în mod explicit de Codul de Procedură Penală (în articolul 205 litera b).

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Instanța nu ia în considerare nicio probă care nu a fost prezentată și admisă în mod oficial.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Propria dumneavoastră declarație nu este luată în considerare ca probă în favoarea dumneavoastră. Totuși, aceasta poate fi luată în considerare ca probă împotriva dumneavoastră dacă este o mărturisire făcută în timpul interogatoriului oficial.

Ultima actualizare: 22/01/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Cipru

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

În general, sarcina probei în procedurile civile revine părții care solicită măsuri reparatorii, adică reclamantului.

În cazuri excepționale, sarcina poate fi transferată părâtului sau intimatului. Un exemplu tipic este acela al unei acțiuni introduse pentru neglijență, în care se stabilește că reclamantul nu știe sau nu are mijloacele de a afla cum s-a produs un accident, că prejudiciul a fost cauzat de un obiect care se afla sub controlul exclusiv al părâtului și că prejudiciul este legat de faptul că părâtul nu a dat dovadă de o atenția necesară, caz în care se aplică principiul *res ipsa loquitur* (faptele vorbesc de la sine), sarcina probei fiind transferată părâtului.

În general, reclamantul trebuie să dovedească, prin prezentarea de probe testimoniale relevante, toate faptele necesare pentru a justifica/fundamenta pretenția sa.

Instanța trebuie să evalueze probele și să pronunțe o hotărâre în conformitate cu concluziile la care a ajuns examinând faptele cauzei. Dacă, având în vedere circumstanțele, instanța nu poate să ajungă la concluzii privind un anumit fapt al cauzei care este important pentru stabilirea pretenției, acea pretenție ridicată de parte, care se bazează pe respectivul fapt, ar trebui respinsă.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Există anumite fapte care nu trebuie dovedite prin probe. Acestea includ anumite fapte care sunt incontestabile și clare, despre care se poate considera că instanța poate să aibă „cunoștință judiciară”. De exemplu, acestea pot include fapte referitoare la unități de măsură, probleme monetare, calendarul anual și diferențele de oră între țări. Alte exemple sunt constituite de faptele care sunt de notorietate publică și în legătură cu care se presupune că se bazează pe experiența umană, cum ar fi creșterea numărului de accidente rutiere, problemele cu care se confruntă o văduvă în creșterea unui minor etc. În mod similar, faptele istorice, științifice și geografice sunt cunoscute la scară largă și nu trebuie să fie dovedite prin prezentarea de probe.

În plus, există prezumții în anumite cazuri. Prezumția înseamnă o concluzie care poate fi sau trebuie trasă, dat fiind că anumite fapte au fost dovedite. Aceste prezumții pot fi prezumții relative sau prezumții absolute.

Prezumțiile absolute sunt definite de lege și nu pot fi infirmate prin probe contrare. Prezumțiile absolute sunt rare. Un exemplu de astfel de prezumție este inclus în articolul 14 din Codul penal, care stipulează că se prezumă că un minor sub vârsta de 14 ani nu are răspundere penală pentru niciuna dintre acțiunile sau omisiunile sale. Prezumțiile relative sunt mult mai frecvente. Acestea pot fi infirmate prin probe contrare. De exemplu, un copil născut în cadrul unei căsătorii legale se prezumă a fi copilul soțului, cu excepția cazurilor în care se dovedește contrariul.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Standardul probei în cauzele civile este „balanța probabilităților”. Cu alte cuvinte, instanța va considera că un fapt este stabilit dacă aceasta este satisfăcută de probele conform cărora este mai probabil ca faptul respectiv să fi avut loc decât să nu fi avut loc.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

În procedurile civile, părțile cauzei vor alege ce probe testimoniale să prezinte instanței. Fiecare parte va cita acei martori care sunt considerați utili pentru cauza sa. Instanța nu este competentă să citeze martori din proprie inițiativă fără acordul părților.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Procedura este simplă. Partea care dorește să citeze un martor va solicita instanței să emită o citație, iar instanța va emite citația urmând a fi comunicată martorului. Orice persoană căreia i s-a comunicat o astfel de citație are obligația legală de a se prezenta în fața instanței la data și ora indicate în citație.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

În majoritatea cazurilor, citația se va emite la solicitarea unei părți din cauză. Solicitarea unei părți de emitere a unei citații poate să fie refuzată rareori și în cazuri excepționale, dacă se dovedește că solicitarea este neresonabilă și constituie un abuz de procedură judiciară.

2.4 Care sunt diferențele mijloace de probă?

Există două tipuri de probe: depoziția verbală a martorului prezentată în fața instanței și proba scrisă sau documentară, prezentată prin depunerea de documente la instanță.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Nu există norme stabilite privind obținerea de probe din partea martorilor experți. Partea care prezintă probele trebuie să decidă dacă martorul expert își va prezenta depoziția în persoană sau dacă elementele de probă vor fi prezentate în formă scrisă.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Nu există o regulă generală care să indice un anumit tip de element de probă ca fiind mai bun, mai fiabil sau mai convingător decât un alt tip de element de probă. Toate probele prezentate în timpul procesului vor fi evaluate de instanță în lumina circumstanțelor specifice ale fiecărei cauze.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Nu, nu există astfel de norme.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Dacă unei persoane i s-a transmis o citație prin care i se solicită să se prezinte pentru a face o depoziție în fața instanței, persoana respectivă este obligată prin lege să facă acest lucru. Neprezentarea sau refuzul de a face depoziția constituie o sfidare a instanței și se pedepsește în mod corespunzător.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Martorii nu pot refuza să furnizeze probe. Totuși, în situații excepționale, martorii pot să refuze să răspundă la anumite întrebări sau să rețină anumite documente în temeiul unui privilegiu, cum ar fi secretul profesional.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

A se vedea răspunsul la litera (a) de mai sus.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Toate persoanele sunt competente să furnizeze probe în orice procedură civilă, cu excepția cazului în care instanța decide că, din cauza vârstei, a dizabilității mentale sau a altei cauze similare, o persoană nu are capacitatea să își aprecieze obligația sa de a spune adevărul sau să înțeleagă întrebările adresate sau să furnizeze răspunsuri raționale la aceste întrebări (în conformitate cu articolul 13 din Legea privind probatoriul).

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Un martor va fi audiat de către partea care l-a convocat. În continuare, martorului i se vor adresa întrebări de către cealaltă parte. În final, dacă instanța consideră că este necesar, aceasta poate adresa întrebări pentru clarificarea suplimentară a anumitor aspecte.

Un martor își poate prezenta depoziția prin teleconferință sau prin alte mijloace tehnice dacă prezența sa fizică în fața instanței este imposibilă, cu condiția ca instanța să dispună de condițiile tehnice necesare. Orice condiții specifice impuse vor depinde de circumstanțele specifice ale cauzei respective.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Orice probă care este obținută în mod ilegal, cu încălcarea drepturilor constituționale, va fi exclusă din orice procedură judiciară, iar instanța nu va putea utiliza respectiva probă. Un exemplu tipic de astfel de probă este înregistrarea ilegală a unei conversații private.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

O declarație făcută de o persoană care este parte în cauză este luată în considerare ca probă. Faptul că o astfel de declarație provine de la o persoană care are interes direct în cauza respectivă este numai unul dintre numeroasele elemente care urmează să fie luate în calcul de instanță atunci când examinează sau evaluează ansamblul probelor.

Ultima actualizare: 13/05/2019

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Letonia

1 Sarcina probei

O parte într-un litigiu are responsabilitatea de a aduce probe în sprijinul faptelor pe care își fondează pretențiile sau obiecțiile. Reclamantul trebuie să-și fundamenteze solicitările, iar pârâtul trebuie să-și fundamenteze obiecțiile.

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Probele sunt prezentate de către părțile la cauză și de către alte părți interesate. În cazul în care o parte într-un litigiu sau o altă parte interesată nu poate să aducă anumite probe și formulează o cerere motivată în acest sens, instanța poate solicita obținerea de probe.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Dacă o instanță confirmă un fapt ca fiind universal cunoscut, acesta nu trebuie să fie dovedit.

Faptele prezentate într-o hotărâre judecătorească care produce efecte juridice într-o cauză civilă nu trebuie să fie dovedite din nou în cadrul altor litigii civile care implică aceleași părți.

O hotărâre judecătorească care produce efecte juridice într-o cauză penală este obligatorie pentru o instanță care judecă o cauză privind răspunderea civilă a persoanei care a făcut obiectul hotărârii judecătorești în materie penală, însă numai în ceea ce privește chestiunea dacă este vorba despre o infracțiune sau despre abținere de la a acționa și chestiunea dacă fapta a fost săvârșită sau permisă de către persoana în cauză.

Faptele despre care se consideră că au fost stabilite prin lege nu trebuie să fie dovedite. Astfel de prezumții pot fi combătute în conformitate cu procedura obișnuită.

O parte nu trebuie să dovedească faptele care nu sunt contestate de cealaltă parte, în conformitate cu procedurile stipulate în Codul de procedură civilă.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluiași fapt?

O instanță trebuie să evalueze elementele de probă astfel cum consideră adecvat, pe baza unei examinări atente, exhaustive și obiective a acestora în instanță și în conformitate cu o abordare judiciară fondată pe principii logice, constatări științifice și observații provenite din experiența de zi cu zi. O instanță trebuie să explice în hotărârea pe care o emite de ce a acordat prioritate unui element de probă în fața altuia și de ce a considerat că anumite fapte au fost dovedite iar altele nu. Niciun element de probă nu are un efect prestabilit obligatoriu pentru instanță.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Codul de procedură civilă stipulează că părțile sunt responsabile de prezentarea probelor, însă prevede, de asemenea, anumite situații în care instanța poate solicita probe din proprie inițiativă (de exemplu, în cauzele în care sunt implicate interesele unui copil). În cazul în care instanța constată că nu s-a prezentat niciun element de probă în sprijinul unui fapt sau al unor fapte pe care se întemeiază solicitările sau obiecțiile unei părți, aceasta notifică părțile în acest sens și, dacă este necesar, stabilește un termen pentru prezentarea probelor.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Părțile prezintă instanței probe scrise și materiale. În cazul în care părțile fac trimitere la probe orale, instanța invită martorii indicați de către părți la o ședință de judecată pentru a audia mărturia acestora. Instanța adaugă probele la dosarul cauzei.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța acceptă numai probe prevăzute prin lege și relevante pentru cauză. Instanța poate refuza probele prezentate cu mai puțin de 14 zile înainte de ședința de judecată, cu excepția cazului în care judecătorul a stabilit un termen diferit pentru prezentarea probelor. În timpul deliberării asupra cauzei, se pot prezenta probe pe baza cererii motivate a unei părți în litigiu sau a unei alte părți interesate dacă acest lucru nu întârzie soluționarea cauzei sau dacă instanța consideră că există motive întemeiate pentru care probele nu au fost prezentate mai devreme sau dacă probele se referă la fapte care au fost aduse la lumină în timpul procedurii.

Nu sunt admisibile ca probe mărturiile bazate pe informații provenite din surse necunoscute sau pe informații obținute de la alte persoane, cu excepția cazului în care persoanele respective au fost audiate.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Observațiile prezentate de către părțile la un litigiu și de către părțile terțe interesate, care includ informații cu privire la faptele pe care se întemeiază solicitările și obiecțiile acestora, în cazul în care sunt coroborate cu alte probe verificate și evaluate în cadrul unei ședințe de judecată;

declarațiile martorilor și mărturiile experților;

probe scrise, care constau în documente sau alte texte conținând informații privind fapte relevante pentru cauză, sub formă de litere, cifre și alte simboluri scrise sau alte mijloace tehnice și orice mediu de înregistrare corespunzător (casete audio sau video, dischete etc.);

probe materiale;

rapoarte ale experților;

avize ale experților;

rapoarte ale organismelor publice.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Nu există nicio diferență de fond: mărturiile experților și ale altor martori constituie probe, iar declarațiile scrise ale experților constituie, de asemenea, probe. Un martor sau un expert trebuie să se înfățișeze în instanță atunci când este citat pentru a oferi o mărturie adevărată privind circumstanțele pe care le cunoaște (martorii) sau pentru a oferi o opinie obiectivă în nume propriu cu privire la aspecte științifice, tehnice, artistice sau alte fapte pe care le-a examinat.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Niciun element de probă nu are un efect prestabilit obligatoriu pentru instanță ci instanța trebuie să explice în hotărârea pe care o emite de ce a acordat prioritate unui element de probă în fața altuia și de ce a considerat că anumite fapte au fost dovedite, iar altele nu.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Da. Faptele care, prin lege, pot fi dovedite numai prin anumite tipuri de probe nu pot fi dovedite utilizând un alt tip de probe.

Instanța admite numai tipurile de probe prevăzute prin lege.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Un martor care a fost citat în instanță nu are dreptul să refuze să depună mărturie decât în situațiile prevăzute prin lege.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Următoarele persoane pot refuza să depună mărturie:

rudele pe linie directă și rudele de gradul întâi și al doilea pe linie colaterală; soțul/soția, rudele de gradul întâi dobândite prin căsătorie și membrii de familie ai părinților;

tutorii și curatorii părților și persoanele aflate sub tutela sau curatela părților;

persoanele implicate în alte litigii împotriva uneia dintre părți.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Un martor care a împlinit vârsta de 14 ani și care refuză să depună mărturie pentru motive pe care instanța le consideră neîntemeiate sau care depune mărturie falsă în mod intenționat săvârșește o infracțiune conform Codului penal.

În cazul în care un martor, fără a avea motive întemeiate, nu se înfățișează în instanță atunci când este citat de un judecător sau de o instanță, aceasta poate impune o amendă de maxim 60 EUR sau poate obliga martorul să se prezinte în fața instanței.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Preoții nu sunt nevoiți să depună mărturie cu privire la fapte care le-au fost aduse la cunoștință prin spovedanie, iar persoanele a căror funcție sau profesie nu le permite să divulge anumite informații care le-au fost încredințate nu sunt obligate să depună mărturie cu privire la informațiile respective;

minorii nu sunt obligați să depună mărturie cu privire la fapte care constituie probe împotriva părinților, bunicilor, fraților sau surorilor acestora;

persoanele care suferă de afecțiuni fizice sau psihice din cauza cărora nu sunt capabile să evalueze în mod adecvat circumstanțele relevante pentru cauză nu sunt solicitate să depună mărturie;

copiii cu vârste mai mici de șapte ani nu sunt solicitați să depună mărturie.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

O persoană citată ca martor trebuie să se înfățișeze în instanță și să depună o mărturie adevărată cu privire la orice fapt de care are cunoștință. Martorul trebuie să răspundă la întrebările adresate de instanță și de către părți. Instanța poate interoga martorul la domiciliul acestuia în cazul în care martorul nu poate da curs unei citații de înfățișare în instanță din cauza unei boli, a vârstei înaintate, a invalidității sau din alt motiv întemeiat. Un martor poate fi interogat, de asemenea, prin videoconferință, în funcție de locul în care se află martorul, în instanță sau într-un alt loc dotat special în acest scop.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Părțile într-un litigiu pot contesta veridicitatea unei probe scrise.

Proba scrisă nu poate fi contestată de persoana care a semnat proba respectivă. Persoana în cauză poate să conteste proba prin introducerea unei acțiuni separate în cazul în care semnătura a fost obținută prin violență, amenințare sau fraudă. De asemenea, o parte poate să depună o cerere motivată în care afirmă că proba scrisă este falsă. Dacă instanța constată că proba a fost contrafăcută, aceasta exclude proba și notifică un procuror cu privire la fals. Pentru a examina o cerere conform căreia un element de probă scrisă este contrafăcut, instanța poate solicita întocmirea unui raport de către un expert sau poate solicita alte probe. În cazul în care instanța constată că o parte a inițiat un conflict privind falsificarea unei probe scrise fără motive justificate, aceasta poate aplica o amendă.

Codul de procedură civilă prevede că o persoană citată ca martor trebuie să se prezinte în instanță și să depună o mărturie adevărată cu privire la orice fapt de care are cunoștință. În cazul în care o parte dorește să dovedească anumite circumstanțe prin declarațiile unui martor, în cererea adresată instanței prin care solicită interogarea unui martor, partea respectivă trebuie să menționeze ce aspect important al cauzei ar putea să confirme martorul citat.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Observațiile prezentate de către părțile într-un litigiu și de către terți care includ informații cu privire la faptele pe care se întemeiază solicitările și obiecțiile acestora sunt admise ca probe în cazul în care sunt coroborate cu alte probe verificate și evaluate în cadrul unei ședințe de judecată. Dacă o parte acceptă faptele pe care se întemeiază solicitările sau obiecțiile celeilalte părți, o instanță poate considera că faptele respective sunt dovedite, cu condiția ca instanța să fie sigură că acceptarea nu este rezultatul unei fraude, a violenței, a amenințărilor sau al unei erori sau că aceasta nu este menită să ascundă adevărul.

Ultima actualizare: 07/02/2019

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Lituania

1 Sarcina probei

Părțile trebuie să dovedească faptele care stau la baza pretențiilor și obiecțiilor lor, cu unele excepții (a se vedea punctul 1.2).

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

În temeiul Codului de procedură civilă al Republicii Lituania (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*), sarcina probei le revine părților în cauză.

Părțile trebuie să dovedească faptele care stau la baza pretențiilor și obiecțiilor lor, cu unele excepții prevăzute în Codul de procedură civilă.

Toate instanțele soluționează cauzele civile în conformitate cu principiul contradictorialității. Fiecare parte trebuie să dovedească faptele care stau la baza pretențiilor și obiecțiilor sale, cu unele excepții.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Articolul 182 din Codul de procedură civilă enumeră următoarele tipuri de fapte ca fiind scutite de sarcina probei:

faptele recunoscute de instanță ca fiind notorii;

faptele stabilite printr-o hotărâre executorie în cadrul altei proceduri civile sau administrative între aceleași părți, cu excepția cazurilor în care hotărârea judecătorească dă naștere unor consecințe juridice pentru alte persoane care nu sunt implicate în procedură (fapte preliminare);

consecințele actelor personale care constituie o infracțiune, în cazul în care astfel de consecințe au fost stabilite într-o hotărâre executorie în cadrul unei proceduri penale (fapte preliminare);

faptele care se pot prezuma în temeiul legii și care sunt de necontestat în cadrul procedurii generale;

faptele admise de părți.

O parte are dreptul să admită fapte care stau la baza susținerilor unei alte părți. Instanța poate considera un fapt admis ca fiind stabilit în cazul în care aceasta consideră că admiterea este în concordanță cu împrejurările cauzei și acest lucru nu a fost obținut prin dol, violență sau amenințare, din eroare sau pentru a împiedica aflarea adevărului.

Ar trebui notat, de asemenea, că astfel de împrejurări pot fi contestate prin prezentarea de probe în cadrul procedurii generale.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența acelui fapt?

În cazul în care probele prezentate permit instanței să concluzioneze că există o mai mare probabilitate ca un anumit fapt să fi existat mai curând decât să nu fi existat, instanța va recunoaște faptul respectiv ca fiind stabilit.

2 Strângerea probelor

Probele în procedurile civile înseamnă orice date reale care servesc drept bază pentru stabilirea de către instanță, în cadrul procedurii legale, a existenței sau inexistenței faptelor care stau la baza pretențiilor și obiecțiilor părților, precum și a oricăror alte fapte relevante pentru luarea unei hotărâri corecte și echitabile în cauză. Aceste date pot fi stabilite prin următoarele mijloace: declarații ale părților sau terților (în mod direct sau prin intermediul unui reprezentant), mărturiile ale martorilor, probe scrise, probe materiale, procese-verbale întocmite în urma cercetării la fața locului, rapoarte ale experților, fotografii, înregistrări video și audio obținute în mod legal și alte tipuri de probe.

O instanță poate, de asemenea, să solicite unui stat membru al UE să strângă probe sau le poate obține în mod direct în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială în scopul ameliorării, simplificării și accelerării cooperării între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe.

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

În temeiul articolului 179 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la procedură prezintă probe. În cazul în care probele prezentate nu sunt suficiente, instanța poate să solicite părților și altor participanți la procedură să furnizeze instanței probe suplimentare și stabilește un termen pentru prezentarea acestora. O instanță are, de asemenea, dreptul de a colecta probe din proprie inițiativă (*ex officio*), însă numai în cazurile prevăzute de lege. Și anume, atunci când soluționează litigii în materie de familie sau de muncă în cazul în care, în opinia sa, acest lucru este esențial pentru a pronunța o hotărâre corectă în cauzele respective (articolele 376 și 414).

În plus, articolul 476 din Codul de procedură civilă prevede că o instanță care se pregătește să soluționeze cauze referitoare la declararea unui minor ca având capacitate deplină (emancipare):

numește o instituție pentru protecția copilului de la locul de reședință al minorului pentru ca aceasta să își prezinte concluziile cu privire la capacitatea minorului de a-și exercita în mod independent toate drepturile civile sau de a-și asuma obligații;

solicită date privind o eventuală condamnare a minorului sau încălcarea dreptului administrativ sau de altă natură;

dacă este necesar pentru a stabili nivelul de dezvoltare fizică, morală, spirituală sau mentală, dispune efectuarea unei expertize psihologice și/sau psihiatrice și solicită toate documentele medicale ale minorului sau alte materiale necesare în vederea efectuării examinării;

îndeplinește orice alte acțiuni necesare pentru pregătirea soluționării cauzei.

Articolul 582 din Codul de procedură civilă prevede, de asemenea, că, în cazul în care se soluționează o cauză privind autorizarea transferării unui drept de proprietate aferent unui bun familial, ipotecarea unui astfel de bun sau grevarea în alt mod a drepturilor reale asupra acestuia, o instanță, luând în același timp în considerare împrejurările cauzei, are dreptul să solicite probe din partea solicitantului cu privire la situația financiară a familiei (venituri, economii, alte bunuri, datorii), date referitoare la bunul familial în cauză, date de la serviciul de protecție a drepturilor copilului cu privire la părinții copilului, condițiile preliminare ale tranzacției și randamentul preconizat al acesteia, perspectiva protecției drepturilor copilului în cazul în care tranzacția nu este efectuată și alte elemente de probă.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

În scopul colectării de probe (în conformitate cu articolele 199 și 206 din Codul de procedură civilă), o instanță poate solicita unei persoane fizice sau juridice să prezinte probe scrise sau probe materiale, care trebuie depuse direct la instanță în termenele stabilite. În cazul în care persoanele fizice sau juridice nu sunt în măsură să prezinte probele scrise sau probele materiale solicitate sau nu sunt în măsură să facă acest lucru în termenul stabilit, acestea trebuie să informeze instanța în această privință și să indice motivele. O instanță poate emite unei persoane care solicită probe scrise sau probe materiale un certificat care îi dă acesteia dreptul să obțină probele astfel încât acestea să poată fi prezentate instanței.

În cursul pregătirilor pentru o ședință de judecată, un judecător desfășoară, de asemenea, alte activități procedurale necesare pentru pregătirea în mod corespunzător a ședinței (solicită probe care nu pot fi obținute de către participanții la procedură, obține probe din proprie inițiativă atunci când instanța este abilitată să facă acest lucru, în temeiul Codului de procedură civilă, etc.).

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța poate respinge probele în următoarele circumstanțe:

în cazul în care acestea sunt inadmisibile;

în cazul în care probele nu confirmă sau infirmă faptele relevante pentru cauză (articolul 180 din Codul de procedură civilă);

în cazul în care probele ar fi putut fi prezentate mai devreme, iar prezentarea tardivă a acestora va întârzia procedura [articolul 181 alineatul (2) din Codul de procedură civilă].

Orice documente sau alte elemente de probă pe care își întemeiază reclamantul cererea, dovada că a fost plătită o taxă judiciară și cererile de solicitare de probe pe care reclamantul nu este în măsură să le prezinte, indicând motivele pentru care probele nu pot fi prezentate, ar trebui să fie anexate la cererea introductivă pentru a fi admise de către instanță (articolul 135 din Codul de procedură civilă).

Ar trebui remarcat, de asemenea, că o instanță de apel va refuza să accepte noi elemente de probă care ar fi putut fi prezentate la o instanță de prim grad de jurisdicție, cu excepția cazurilor în care această instanță a refuzat în mod greșit să accepte probele sau în cazul în care necesitatea de a prezenta probele a apărut ulterior (articolul 314 din Codul de procedură civilă).

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Astfel cum sunt definite în Codul de procedură civilă, probele în procedurile civile înseamnă orice date reale care servesc drept bază pentru ca o instanță să constate, în cadrul procedurii prevăzute de lege, dacă împrejurările care stau la baza pretențiilor și obiecțiilor părților există sau nu, precum și alte împrejurări relevante pentru a lua o decizie echitabilă și corectă în cauza respectivă. Aceste date pot fi obținute după cum urmează: declarații ale părților sau ale terților (direct sau prin intermediul unui reprezentant), depoziții ale martorilor, probe scrise, probe materiale, procese-verbale întocmite în urma cercetării la fața locului și rapoarte de expertiză.

Fotografiile și înregistrările audio și video care au fost obținute în mod legal pot servi, de asemenea, drept probe.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Articolele 192-217 din Codul de procedură civilă prevăd următoarele norme de reglementare a metodelor de obținere a probelor de la martori și de la martori experți:

Procedura de examinare a martorilor

Fiecare martor este citat într-o sală de judecată și este audiat în mod individual. Martorii care nu au fost audiați nu pot rămâne în sala de judecată în timpul ședinței. Martorii care au fost audiați trebuie să rămână în sala de judecată până la încheierea ședinței. În cazul în care martorii audiați solicită acest lucru, instanța le poate permite să părăsească sala de judecată după ce au fost ascultate opiniile participanților la procedură.

Un martor poate fi audiat la domiciliu dacă nu poate să se prezinte în instanță în urma unei citații pe motiv de boală, vârstă înaintată, invaliditate sau din alte motive importante recunoscute de către o instanță, iar partea care a chemat acel martor nu poate să îi asigure prezența în fața instanței.

Instanța stabilește identitatea martorului și îi explică drepturile și obligațiile, precum și răspunderea în caz de încălcare a jurământului și de neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare a oricăror alte îndatoriri.

Înainte de audiere, martorul depune un jurământ cu mâna pe Constituția Republicii Lituania (*Lietuvos Respublikos Konstitucija*) și declară: „Eu (numele complet), jur în mod cinstit și cu bună-credință să spun adevărul fără să omit, să adaug sau să modific nimic”. Un martor care a depus jurământul semnează textul jurământului. Jurământul semnat este anexat la documentele cauzei.

După stabilirea relației martorului cu părțile și cu terții și a altor împrejurări relevante pentru evaluarea probelor sale (educație, ocupația martorului etc.), instanța solicită martorului să declare în fața acesteia toate lucrurile pe care le cunoaște cu privire la cauză și să evite să divulge informații pentru care martorul nu este în măsură să specifice sursa.

După momentul depoziției, martorului îi pot fi adresate întrebări. Un martor va fi interogat mai întâi de către persoana care a solicitat citarea acestuia și de către un reprezentant al persoanei respective. Martorul va fi interogat ulterior de către alți participanți la procedură. Un martor citat la inițiativa instanței va fi interogat mai întâi de către reclamant. Judecătorul trebuie să ignore întrebările cu răspuns sugerat și întrebările irelevante pentru cauza respectivă.

Judecătorul are dreptul să adreseze întrebări în orice moment în timpul examinării martorului.

Dacă este necesar, la cererea unui participant la procedură sau din proprie inițiativă, instanța poate să reaudieze un martor în cadrul aceleiași ședințe de judecată, poate să cheme martorul audiat la o nouă ședință de judecată a aceleiași instanțe sau să confrunte martorii între ei.

În cazuri excepționale, în care este dificil sau imposibil să se audieze un martor în instanță, instanța sesizată cu o cauză are dreptul să administreze o mărturie scrisă în cazul în care, în opinia instanței și având în vedere identitatea martorului și fondul împrejurărilor cu privire la care urmează să fie depusă mărturia, acest lucru nu va avea un efect negativ asupra stabilirii faptelor esențiale din speță. La inițiativa părților, un martor poate fi citat pentru o audiere suplimentară în instanță dacă acest lucru este necesar pentru stabilirea mai detaliată a faptelor cauzei. Înainte de a depune mărturie, martorul trebuie să semneze textul jurământului prevăzut la articolul 192 alineatul (4) din Codul de procedură civilă și este avertizat, după confirmarea scrisă, că furnizarea de probe false constituie infracțiune. Mărturia scrisă trebuie să fie depusă în prezența unui notar și este certificată de acesta.

Audierea experților

Avizul experților este citit cu voce tare în cadrul unei ședințe de judecată. Înainte de citirea avizului, expertul (experții) care a (au) furnizat avizul respectiv și care participă la ședința de judecată trebuie să depună jurământul punând mâna pe Constituția Republicii Lituania și declarând: „Eu (numele complet), jur să îmi îndeplinesc cu onestitate îndatoririle de expert în cadrul procedurii și să prezint un aviz imparțial și motivat, bazat pe expertiza mea completă”. În cazul în care audierea expertului este efectuată în afara unei ședințe de judecată, textul jurământului semnat de către expert constituie parte integrantă a raportului de expertiză. Experții incluși în Lista experților judiciari din Republica Lituania (*Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas*) care au depus un jurământ la momentul înscrierii în lista respectivă nu trebuie să depună un jurământ în fața instanței și se consideră că aceștia au fost avertizați cu privire la răspunderea lor în cazul în care prezintă un aviz și declarații false.

O instanță are dreptul să solicite unui expert să își explice oral avizul. Explicațiile orale referitoare la avizul unui expert sunt incluse în procesul-verbal al ședinței de judecată.

Pot fi adresate întrebări experților pentru a explica sau a completa avizul expertului. Persoana care solicită numirea expertului are posibilitatea de a-i adresa prima întrebări. Ulterior expertul poate fi interogat de alți participanți la procedură. Dacă expertul este numit de instanță din proprie inițiativă, reclamantul are posibilitatea de a adresa primul întrebări expertului.

Judecătorii au dreptul să adreseze întrebări expertului în orice moment pe durata audierii acestuia.

Avizul expertului este furnizat numai la cererea unei instanțe (și trebuie să fie prezentat în scris, sub forma unui raport de expertiză). Raportul de expertiză trebuie să includă o descriere detaliată a investigațiilor efectuate, a concluziilor formulate pe baza constatărilor și răspunsuri motivate la întrebările adresate de instanță.

În cazul în care o instanță solicită avizul unui expert fără un raport de expertiză, avizul expertului este considerat probă scrisă prezentată de către expert (similar celorlalți participanți la procedură) sau care este solicitată de instanță în conformitate cu procedura prevăzută în Codul de procedură civilă.

Articolul 198 din Codul de procedură civilă prevede următoarele norme pentru prezentarea probelor scrise:

Probele scrise pot fi prezentate de către participanții la procedură sau pot fi solicitate de o instanță în conformitate cu procedura prevăzută în cod.

Probele scrise trebuie să fie prezentate în forma prevăzută de Codul de procedură civilă: un participant la procedură care demonstrează conținutul unui document procedural cu probe scrise trebuie să atașeze documentele originale sau copii ale acestora (copii în format digital), astfel cum au fost certificate de către o instanță judecătorească, un notar (sau o altă persoană care este autorizată să desfășoare acțiuni notariale), un avocat care participă la procedură sau persoana care a emis (primit) documentul. Instanța poate solicita, din proprie inițiativă sau la cererea unui participant la procedură, să îi fie prezentate documentele originale. O solicitare din partea unui participant la procedură de prezentare a documentelor originale trebuie să fie depusă împreună cu cererea sa principală, cererea reconvențională, memoriul în apărare sau alte documente de procedură ale părților. Părțile pot depune o astfel de cerere la o dată ulterioară în cazul în care există motive obiective pentru nedepunerea mai devreme sau dacă admiterea cererii în cauză nu va întârzia soluționarea cauzei. În cazul în care doar o parte a unui document se referă la conținutul documentelor de procedură, pot fi prezentate în instanță doar părțile relevante (fragmente, extrase).

Toate documentele de procedură și anexele la acestea trebuie să fie prezentate în instanță în limba lituaniană, în afara anumitor excepții prevăzute de legislație. În cazul în care părțile cărora trebuie să le fie notificate documente de procedură nu înțeleg limba lituaniană, trebuie să fie prezentate în instanță traduceri ale documentelor respective într-o limbă pe care aceștia o cunosc. În cazul în care este necesar, în temeiul codului, ca documentele care trebuie prezentate să fie traduse într-o limbă străină, părțile trebuie să prezinte traduceri certificate ale acestora în instanță în conformitate cu procedura legală stabilită.

Documentele originale de la dosarul unei cauze pot fi returnate la cererea celor care le-au prezentat. În acest caz, trebuie să fie păstrate la dosar copii ale documentelor care urmează să fie returnate, certificate în conformitate cu procedura prevăzută în cod.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

În temeiul articolului 197 din Codul de procedură civilă, documentele eliberate de autoritățile de stat și municipale care au fost aprobate de către persoane autorizate de stat, în limitele competențelor lor și în conformitate cu cerințele aplicate formei documentelor specifice, pot fi considerate probe scrise oficiale și vor avea un efect probatoriu mai puternic. Faptele indicate în probele scrise oficiale sunt considerate a fi pe deplin dovedite până când acestea sunt contrazise de alte elemente de probă în cadrul procedurilor, cu excepția declarațiilor martorilor. Interdicția privind utilizarea declarațiilor martorilor nu se aplică în cazul în care aceasta ar contrazice principiile bunei-credințe, echității și caracterului rezonabil. Valoarea probatorie a probelor scrise oficiale poate fi atribuită, de asemenea, altor documente, precum și actelor legislative.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Împrejurările unei cauze care trebuie, conform legii, să fie dovedite prin anumite mijloace de probă nu pot fi dovedite prin niciun alt mijloc de probă [articolul 177 alineatul (4) din Codul de procedură civilă].

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

O persoană citată ca martor trebuie să se prezinte în fața instanței și să ofere probe veridice. O persoană citată ca martor este răspunzătoare în temeiul legii pentru neîndeplinirea obligațiilor care revin unui martor (articolul 191), și anume i se poate impune plata unei amenzi.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Un martor poate refuza să depună mărturie atunci când mărturia sa ar constitui probă împotriva propriei persoane, împotriva membrilor familiei sale sau împotriva rudelor apropiate.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

În cazul în care martorii, experții sau interpreții nu se prezintă la audiere, instanța va întreba persoanele care participă la procedură dacă se poate soluționa cauza în absența martorilor, a experților sau a interpreților și va dispune continuarea sau amânarea ședinței de judecată. În cazul în care un martor, un expert sau un interpret citat nu se prezintă în instanță, fără motive întemeiate, acesta poate fi pasibil de o amendă de până la 1 000 LTL. Un martor poate fi adus cu forța în instanță pe baza unei decizii judecătorești (articolul 248 din Codul de procedură civilă).

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Următoarele persoane nu pot fi audiate în calitate de martori:

reprezentanții în procedurile civile și administrative sau avocatul apărării în cadrul procedurilor penale, cu privire la împrejurări de care au luat cunoștință în calitate de reprezentant sau de avocat al apărării;

persoanele care nu sunt în măsură să înțeleagă împrejurări relevante pentru cauză sau să furnizeze probe corecte ca urmare a unor handicapuri fizice sau mentale;

preoții, cu privire la împrejurări aflate în timpul spovedaniei;

medicii, cu privire la împrejurările care intră sub incidența secretului profesional;

mediatorii, cu privire la împrejurări de care au luat cunoștință în timpul unei proceduri de mediere în vederea concilierii.

Alte astfel de persoane pot fi definite, de asemenea, prin lege.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

După clarificarea relației martorului cu părțile, cu terții și a altor împrejurări relevante pentru evaluarea depoziției martorului (studiile, profesia martorului etc.), instanța va invita martorul să declare în fața acesteia informațiile pe care le cunoaște cu privire la cauză și să evite orice informație pentru care martorul nu este în măsură să specifice sursa.

După depunerea depoziției sale, martorului îi pot fi adresate întrebări. Un martor va fi interogat mai întâi de către persoana care a solicitat citarea martorului și de către un reprezentat al persoanei respective, iar ulterior de alți participanți la procedură. Un martor citat la inițiativa instanței este interogat mai întâi de către reclamant. Judecătorul trebuie să ignore întrebările cu răspuns sugerat și întrebările irelevante pentru cauza respectivă. Judecătorul are dreptul să adreseze întrebări în orice moment în timpul examinării martorului. Dacă este necesar, la cererea unui participant la procedură sau din proprie inițiativă, instanța poate să reaudieze un martor în cadrul aceleiași ședințe de judecată, poate să cheme martorul audiat la o nouă ședință de judecată a aceleiași instanțe sau să confrunte martorii între ei.

În cazuri excepționale, în care este dificil sau imposibil să se audieze un martor în instanță, instanța sesizată cu o cauză are dreptul să administreze o mărturie scrisă în cazul în care, în opinia instanței și având în vedere identitatea martorului și fondul împrejurărilor cu privire la care urmează să fie depusă mărturia, acest lucru nu va avea un efect negativ asupra stabilirii faptelor esențiale din speță. La inițiativa părților, un martor poate fi citat pentru o audiere suplimentară în instanță, dacă acest lucru este necesar pentru stabilirea mai detaliată a faptelor cauzei. Înainte de a depune mărturie, martorul trebuie să semneze textul prestabilit al jurământului și este avertizat după confirmarea scrisă că furnizarea de probe false constituie infracțiune. Mărturia scrisă trebuie să fie depusă în prezența unui notar și este certificată de acesta.

Participarea la ședințele de judecată a participanților la procedură și examinarea martorilor la domiciliul acestora pot fi asigurate prin intermediul tehnologiilor de informare și comunicare electronică (prin intermediul videoconferințelor, a teleconferințelor etc.). În cazul în care se utilizează astfel de tehnologii în conformitate cu procedura stabilită de Ministrul Justiției, trebuie să se asigure că participanții la procedură sunt identificați în mod fiabil și că datele (probele) sunt înregistrate și prezentate în mod obiectiv.

În plus, articolul 803 din Codul de procedură civilă prevede posibilitatea ca instanțele din Republica Lituania să solicite unei instanțe dintr-un alt stat să utilizeze tehnologiile de comunicare (videoconferință, teleconferință etc.) pentru obținerea de probe.

3 Evaluarea probelor

Instanța evaluează probele în cadrul procedurii în conformitate cu propria sa convingere, pe baza examinării complete și imparțiale a faptelor prezentate în cadrul procedurii și în conformitate cu legea.

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Datele factuale sunt stabilite prin următoarele mijloace: declarații ale părților și ale terților (direct sau prin intermediul unui reprezentant), depoziții ale martorilor, probe scrise, probe materiale, procese-verbale întocmite în urma cercetării la fața locului, concluzii ale experților, fotografii, înregistrări video și

audio obținute în mod legal și alte elemente de probă. Datele factuale care constituie secret de stat sau secret profesional nu pot, în mod normal, să servească drept probe în procedurile civile până când acestea nu sunt declassificate în conformitate cu procedurile prevăzute de lege. Datele primite în cursul unei proceduri de mediere în vederea concilierii nu pot servi drept probe în procedurile civile, cu excepția cazurilor prevăzute de Legea privind medierea în vederea concilierii în litigiile civile.

Ar trebui remarcat, de asemenea, că, în conformitate cu articolul 185 din Codul de procedură civilă, instanța trebuie să evalueze elementele de probă în cadrul procedurii în conformitate cu propria sa convingere, pe baza examinării complete și imparțiale a faptelor prezentate în cadrul procedurii și în conformitate cu legea. Niciun element de probă nu are un efect predefinit asupra unei instanțe, cu excepția cazului în care acest lucru este prevăzut în Codul de procedură civilă.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Da (a se vedea punctul 2.4).

Ultima actualizare: 21/11/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Luxemburg

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

În dreptul luxemburghez, se aplică principiul potrivit căruia cel care solicită executarea unei obligații trebuie să poată dovedi existența acesteia. În mod similar, cel care pretinde că obligația a încetat trebuie să justifice plata sau faptul care a produs stingerea obligației.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Dreptul luxemburghez prevede, în anumite cazuri, prezumții care exceptează de la sarcina probei persoana care trebuie să dovedească un fapt imposibil sau dificil de demonstrat. Prezumțiile sunt consecințele pe care legea sau judecătorul le trage dintr-un fapt cunoscut spre a stabili un fapt necunoscut.

Legiuitorul distinge între două categorii de prezumții: pe de o parte, există prezumția legală asociată anumitor acte sau fapte printr-o lege specială și, pe de altă parte, există prezumțiile care nu sunt stabilite prin lege și care sunt lăsate la aprecierea instanței, aceasta din urmă admitând doar prezumțiile grave, exacte și concordante.

În mod general, este posibilă prezentarea unor probe care să răstoarne prezumția. De exemplu, în cazul unui copil născut în timpul căsătoriei, există prezumția că tatăl copilului este soțul mamei sale. Cu toate acestea, este posibilă introducerea unei acțiuni în tăgada paternității.

În câteva cazuri rare, prezumțiile sunt de netăgăduit. Acestea nu pot fi înlăturate prin proba contrară.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența acelui fapt?

Stabilirea existenței faptelor este lăsată la aprecierea suverană a instanței. În caz de îndoială, instanța verifică existența unor indicii grave, exacte și concordante și acceptă sau respinge proba în funcție de cât de verosimile sunt faptele pretinse.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

La solicitarea uneia dintre părți, instanța poate lua măsuri de cercetare judecătorească. Cu toate acestea, instanța poate dispune o măsură de cercetare judecătorească și din proprie inițiativă.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Judecătorul îi aduce la cunoștință expertului desemnat natura misiunii. Părțile și terții care trebuie să contribuie la cercetarea judecătorească sunt convocați de expert. În conformitate cu principiul contradictorialității, cercetarea judecătorească se efectuează în prezența părților.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Cercetare judecătorească poate fi ordonată în toate situațiile în care judecătorul nu dispune de elemente suficiente pentru a se pronunța.

Se poate dispune luarea de măsuri de cercetare judecătorească pentru un anumit fapt doar în cazul în care partea care îl pretinde nu deține suficiente elemente pentru a-l dovedi. Nu se poate dispune în niciun caz luarea de măsuri de cercetare judecătorească pentru a compensa neglijența părții în administrarea probelor.

Judecătorul trebuie să dispună ca măsura să se limiteze la ceea ce este suficient pentru soluționarea litigiului și să depună eforturi pentru a alege soluțiile cele mai simple și mai puțin costisitoare.

2.4 Care sunt diferențele mijloace de probă?

Există următoarele mijloace de probă: documente justificative, mărturie, prezumții, mărturisire și jurământ.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Metode de obținere a probelor de la martori și de la experții martori:

În cazul în care proba testimonială este admisibilă, judecătorul poate obține declarații din partea unor terți care să lămurească faptele imputate de care aceștia au luat personal cunoștință. Declarațiile se pot obține sub forma unor mărturii sau în urma unei cercetări, în funcție de caracterul scris sau oral al acestora.

Judecătorul, la alegerea sa, poate solicita lămuriri oricărei persoane desemnate. Acestea se pot prezenta sub formă de constatări, consultări sau expertize cu privire la anumite chestiuni de fapt care necesită părerea unui specialist. În cazul în care nu este necesară prezentarea în scris a părerii acestuia, instanța îi poate permite specialistului să o prezinte oral în ședința de judecată. Ulterior, se redactează un proces verbal semnat de judecător și de grefier.

Norme în ceea ce privește depunerea probelor scrise și rapoartele sau avizele în scris ale experților:

Probă scrisă:

Partea care menționează un anumit document are obligația de a-l comunica oricărei alte părți în proces. Comunicarea se efectuează cu confirmare de primire sau prin depunere la greafă. Comunicarea documentelor se face spontan.

Rapoarte sau avize în scris ale experților:

Expertul depune un raport la grefa instanței competente. Se redactează un singur raport, chiar dacă există mai mulți experți. În cazul unei divergențe de opinii, fiecare își exprimă punctul de vedere. În cazul în care expertul a solicitat părerea unui alt specialist, dintr-un domeniu diferit de al său, avizul acestuia este anexat procesului-verbal al ședinței de judecată sau dosarului.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Unele mijloace de probă au o forță probatorie mai mare decât celelalte:

Înscrisul autentic este întocmit de un funcționar public (notar, executor judecătoresc) în exercitarea atribuțiilor sale. Acesta are valoare de original până la declararea sa ca fals.

Înscrisul sub semnătură privată este întocmit și semnat personal de părți, fără intervenția unui funcționar public. Acesta are valoare de original până la proba contrară.

Mărturia și celelalte metode de obținere a probelor sunt lăsate la aprecierea instanței.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Este necesară o probă scrisă pentru dovedirea unui act juridic (contract) a cărui valoare depășește 2 500 EUR. În schimb, proba unui fapt juridic (accident) se poate prezenta sub diferite forme.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Legiuitorul obligă martorul să sprijine realizarea justiției pentru aflarea adevărului.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Persoanele care invocă un motiv legitim pot fi scutite de la depunerea mărturiei. Rudele sau afinii în linie directă ai uneia dintre părți, precum și soțul/soția, chiar și în caz de divorț, pot refuza să depună mărturie.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Martorii care nu se prezintă pot fi citați pe cheltuiala lor în cazul în care audierea lor este considerată necesară. Martorii care nu se prezintă și cei care refuză să depună mărturie sau jurământ, fără a avea un motiv legitim, pot fi obligați la plata unei amenzi civile cuprinse între 50 și 2 500 EUR.

În cazul în care martorul dovedește imposibilitatea prezentării la data stabilită, amenda și cheltuielile aferente citării acestuia pot fi înlăturate.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Oricine poate fi audiat ca martor, cu excepția persoanelor care se află în incapacitate de a depune mărturie în instanță.

Persoanele care nu pot depune mărturie pot fi însă audiate în aceleași condiții, dar fără a depune jurământ. Cu toate acestea, descendenții nu pot fi audiați cu privire la motivele invocate de soți în sprijinul unei cereri de divorț sau de separare legală.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor

Judecătorul audiază martorii separat și în ordinea pe care o stabilește în prezența părților sau după convocarea acestora. Martorii nu pot folosi o declarație scrisă în prealabil pe care să o citească în instanță.

Judecătorul poate audia sau interoga martorii cu privire la toate faptele pentru care legea admite probe, chiar dacă faptele respective nu sunt menționate în hotărârea care a stat la baza cercetării. Acesta poate audia din nou martorii, poate solicita confruntarea acestora între ei sau cu părțile la proces sau, după caz, audierea acestora în prezența unui specialist.

Părțile nu trebuie să întrerupă, să interpeleze sau să influențeze martorii care depun mărturie și nici să li se adreseze direct, sub sancțiunea excluderii din sala de judecată. După interogarea martorului, în cazul în care consideră că este necesar, judecătorul poate pune întrebările solicitate de părți.

Videoconferință sau alte mijloace tehnice

Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială urmărește îmbunătățirea, simplificarea și accelerarea cooperării între instanțele statelor membre în vederea obținerii și administrării probelor. În dreptul luxemburghez, nu există dispoziții speciale referitoare la videoconferință. Se aplică articolele din noul Cod de procedură civilă referitoare la audierea martorilor, verificarea personală de către judecător și înfățișarea în persoană. Instanțele sunt dotate cu echipamentele tehnice necesare. În data stabilită pentru videoconferință, vor fi prezenți un judecător, un grefier, un interpret și un specialist.

Judecătorul poate dispune înregistrarea sonoră, video sau audiovizuală a măsurilor de cercetare judecătorească pe care le-a dispus, în întregime sau parțial. Înregistrările se păstrează la grefa instanței. Fiecare parte poate solicita, pe cheltuiala sa, transmiterea unui exemplar, a unei copii sau a unei transcrieri.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Instanța nu ține seama de probe obținute prin mijloace ilegale, de exemplu prin filmarea cu camera ascunsă sau înregistrarea unei convorbiri telefonice fără știrea interlocutorului.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Declarațiile proprii ale părții în proces nu au, în principiu, valoare probatorie.

Linkuri relevante

<http://www.legilux.lu/>

Ultima actualizare: 25/04/2019

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Malta

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Sarcina probei aparține persoanei care face o afirmație, așa cum reiese din secțiunea 562 din Codul de organizare și procedură civilă: „sarcina dovedirii unui fapt, în toate cazurile, va aparține părții care susține faptul”.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Da, aceste norme există și se găsesc în secțiunea 627 *și urm.* din Codul de organizare și procedură civilă. Secțiunea 627 menționează documentele care nu necesită dovezi de autenticitate, inclusiv:

acte ale guvernului maltez, semnate de ministrul sau de șeful de departament de la care provin sau, în absența sa, de adjunctul, asistentul său sau un alt funcționar de la nivelul ierarhic următor, autorizat să semneze astfel de acte;

registrele oricărui departament al guvernului maltez;

toate actele publice semnate de autoritățile competente și publicate în Jurnalul Oficial;
actele guvernului maltez tipărite sub autoritatea guvernului și publicate în mod legal;
actele și registrele instanțelor de judecată și ale instanțelor ecleziastice din Malta;
certIFICATELE emise de Registrul civil și Registrul funciar;
protestul de mare realizat sub autoritatea Primei Camere a Tribunalului Civil;
alte documente menționate în Legea privind navigația comercială (inclusiv certificatele de înregistrare semnate de secretar sau alt funcționar autorizat și orice alt fapt menționat pe certificatul de înregistrare care apare semnat de secretar sau alt funcționar autorizat).

Există alte documente care pot fi prezentate și conținutul lor este scutit de sarcina probei, cu toate acestea autenticitatea lor trebuie dovedită și acestea includ:

actele și registrele oricărei unități sau ale unui organism public autorizat sau recunoscut de lege sau de guvern;
actele parohiale și registrele privind nașterile, căsătoriile și decesele și dispozițiile prevăzute conform legii în prezența unui preot paroh;
actele și registrele notarilor publici din Malta;

registrele comercianților întocmite în conformitate cu legea, numai cu privire la orice acord sau altă tranzacție de natură comercială;
registrele agenților publici de bursă întocmite în conformitate cu legea, cu privire la orice relație între părțile contractuale în domeniul comercial.

Pot fi prezentate probe care sunt contrare conținutului acestor tipuri de documente.

Pe lângă aceste documente, există o altă prezumție reglementată de capitolul 16 din legislația malteză, Codul civil, și anume că un copil născut în timpul căsătoriei este descendentul soțului. Această prezumție legală se poate dovedi ca nemaifiind valabilă prin intermediul unei cereri sub jurământ depuse la instanța de drept civil (secția de dreptul familiei) și prin prezentarea de probe conform cărora o astfel de prezumție nu este valabilă.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența celui fapt?

Pentru a pronunța o sentință în cauzele de drept civil, o instanță trebuie să fie convinsă că au fost prezentate suficiente probe potrivit balanței probabilităților.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Fiecare parte dintr-un proces, oricare ar fi interesul său, poate depune mărturie, fie la propria cerere, fie la cererea unei alte părți din proces, fie atunci când este citată să facă acest lucru *ex officio* de către instanță. Atunci când procedura este inițiată printr-o cerere sub jurământ trebuie întocmită o listă a martorilor. Același lucru se aplică răspunsului sub jurământ – trebuie să includă o listă a martorilor. Dacă o parte trebuie să prezinte un martor care nu a fost menționat, trebuie depusă o cerere în acest sens.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

După acceptarea cererii cu privire la strângerea de probe, martorii sunt citați pentru a se prezenta prin intermediul unei citații emise după depunerea unei cereri de către partea care dorește prezentarea lor. Cererile de eliberare a acestei citații la Curtea de Magistrați (Malta) și la Curtea de Magistrați (Gozo) în jurisdicția sa inferioară se pot face verbal.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

O instanță poate respinge o cerere a unei părți cu privire la strângerea de probe atunci când persoana citată este un avocat, un procuror sau un preot. Mai mult, de regulă, nicio persoană prezentă în timpul unei ședințe nu se poate prezenta ca martor în aceeași cauză. Cu toate acestea, este decizia instanței de a nu ține cont de această regulă în cazuri particulare dacă există motive solide pentru aceasta. Există, de asemenea, legi speciale care reglementează caracterul secret oficial și nu permit divulgarea de informații secrete și confidențiale. De asemenea, cererea poate fi respinsă dacă instanța este de părere că martorul nu este relevant.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Există trei mijloace de probă care pot fi prezentate, și anume: documente, declarații verbale și affidavit.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Regula generală este că examinarea martorilor în cadrul soluționării cauzelor se face în ședință publică și *oral*. Cu toate acestea, legea prevede alte mijloace de obținere a probelor care pot fi utilizate:

Probele pot fi prezentate prin affidavit atât pentru martorii care locuiesc în Malta, cât și pentru cei care au reședința în străinătate.

În cazul unei persoane care urmează să părăsească Malta sau este bolnavă sau în vârstă sau care este predispusă la deces sau să fie în incapacitate înainte de examinarea cauzei sau care nu se poate prezenta la ședință, instanța poate angaja un asistent judiciar pentru audierea acelei persoane. În acest caz, întrebările adresate martorului, împreună cu răspunsurile sale, se vor menționa în scris și martorul va semna proba sau va face un semn în formă de X în locul semnăturii.

Instanța poate numi, de asemenea, un judecător suplimentar pentru a audia un anumit martor în cazul în care martorii nu își pot părăsi locuința din cauza vârstei lor.

Dacă un martor locuiește în străinătate, un avocat, prin intermediul unei cereri, poate solicita o audiere prin intermediul unei scrisori de solicitare (cerere rogatorie) – partea care solicită audierea acestui martor va prezenta întrebările scrise și va furniza numele și adresa persoanei care se va prezenta în numele său în timpul audierii martorului.

Dacă instanța consideră corespunzător, poate permite realizarea unei înregistrări audio sau video a probelor solicitate martorului.

Instanța poate desemna arbitri judiciari pe care să îi autorizeze să audieze martori și să administreze depunerea jurământului.

Atunci când un arbitru judiciar este desemnat pentru strângerea de probe, el dispune de aceleași mijloace pe care le au la dispoziție instanțele.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Toate mijloacele de probă sunt considerate ca fiind la fel de importante.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Nu, dar trebuie întotdeauna prezentate cele mai temeinice probe.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Da, legea obligă toți martorii citați să depună mărturie. Cu toate acestea, un martor nu poate fi obligat să răspundă la întrebări care pot avea ca rezultat urmărirea sa penală.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Soțul sau soția oricărei părți dintr-un proces sunt martori competenți și pot fi obligați să depună mărturie într-o cauză la cererea oricărei părți. Cu toate acestea, soțul nu poate fi obligat să divulge orice fapt pe care soția sa este posibil să i-l fi spus cu titlu confidențial în cursul căsătoriei lor și invers, nici nu poate fi obligat unul din soți să răspundă la întrebările care pot avea ca urmare urmărirea penală a unuia dintre soți.

Alte excepții se referă la informațiile aduse la cunoștința avocaților, procurorilor sau preoților. Cu toate acestea, dacă un avocat sau un procuror obține consimțământul clientului său sau dacă un preot obține consimțământul persoanei care s-a spovedit, aceștia pot fi interogați cu privire la chestiunile care le-au fost aduse la cunoștință (făcând obiectul consimțământului); avocatul sau procurorul cu privire la ceea ce i-a fost încredințat de către client în scopul cauzei, iar preotul cu privire la faptele pe care le-a aflat sub secretul spovedaniei sau în timpul unei spovedanii.

Cu excepția unei hotărâri judecătorești, contabililor, medicilor, asistenților sociali, psihologilor și consilierilor matrimoniali nu li se poate cere să divulge informații care le-au fost comunicate de clienții lor în temeiul secretului profesional sau dacă li se aduc la cunoștință astfel de informații în capacitatea lor profesională. Acest privilegiu este extins, de asemenea, interpreților angajați pentru traducerea unor astfel de informații secrete.

Un martor care trebuie să păstreze secretul profesional nu poate divulga informații secrete și confidențiale, exceptând anumite circumstanțe, conform legislației specifice aplicabile cauzei.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Dacă un martor citat în mod corespunzător nu se prezintă atunci când este citat, acesta se face vinovat de sfidarea curții și este condamnat și amendat imediat. Instanța poate, de asemenea, printr-un mandat de escortă sau de arestare să îl oblige să se prezinte și să depună mărturie în cadrul unei ședințe ulterioare. Cu toate acestea, instanța poate anula amenda impusă dacă sunt furnizate motive temeinice pentru neapareare.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Orice persoană în deplinătatea facultăților mintale, dacă nu există excepții privind competența sa, poate fi citată ca martor. Un martor de orice vârstă poate fi citat, în măsura în care este conștient de faptul că prezentarea de probe false reprezintă un lucru greșit.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

În timpul examinării sau al confruntării, instanța poate pune martorului orice întrebare pe care o consideră necesară sau adecvată. De altfel, fiecare parte dintr-un proces, oricare ar fi interesul său, poate depune mărturie, fie la propria cerere, fie la cererea unei alte părți din proces, fie atunci când este citată să facă acest lucru *ex officio* de către instanță.

În cauzele în care sunt implicați minori, judecătorul audiază minorul de obicei *in camera* (cu ușile închise) sau este desemnat un avocat pentru minori pentru audierea minorului.

Martorii care nu locuiesc în Malta pot fi audiați prin videoconferință.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Dacă probele nu au fost obținute prin mijloace ilegale, instanța nu are restricții în ceea ce privește pronunțarea hotărârii sale. Singura excepție este aceea că, de regulă, instanța nu ia în considerare probele privind fapte despre care martorul afirmă că le-a aflat de la alte persoane sau faptele menționate de alte părți care pot fi convocate pentru a depune mărturie în acest sens.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Da, declarațiile făcute de o parte în cauză sunt admisibile.

Ultima actualizare: 22/03/2017

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Țările de Jos

1 Sarcina probei

Dreptul procedural neerlandez se bazează pe principiul conform căruia oricine invocă un fapt trebuie să-l dovedească. Cu alte cuvinte, partea care se bazează pe faptele sau drepturile pe care le invocă în scopuri juridice va suporta sarcina probei cu privire la faptele sau drepturile respective. Cu toate acestea, în anumite situații, sarcina probei poate reveni altei persoane în conformitate cu dispozițiile legale specifice sau în temeiul principiilor privind caracterul rezonabil și echitatea.

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Dispozițiile legale privind probele de la articolele 149-207 din Codul de procedură civilă (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) se aplică în procedura de citare și în procedura de petiție, cu excepția cazului în care cauza, prin natura sa, nu permite acest lucru. Acestea nu sunt obligatorii în cadrul procedurii privind măsurile provizorii, iar în cazurile de arbitraj, de asemenea, nu se aplică în mod automat normele obișnuite privind probele. Cu toate acestea, în cazurile de arbitraj, părțile pot conveni să aplice normele respective.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Faptele care sunt invocate de una dintre părți și care nu sunt infirmate (în mod suficient) de partea adversă trebuie să fie tratate de către instanță ca fiind dovedite. Cu toate acestea, există o excepție, și anume situațiile în care acceptarea unui fapt ar atrage după sine consecințe juridice care nu sunt disponibile în mod liber pentru părți. În acest caz, instanța poate să solicite elemente de probă.

Nu sunt necesare probe cu privire la fapte sau împrejurări care sunt considerate a fi universale cunoscute sau cu privire la reguli din experiența generală.

Acestea pot fi utilizate de către instanță, indiferent dacă sunt sau nu invocate de părți. „Faptele sau împrejurările care sunt considerate a fi universale cunoscute” înseamnă fapte sau împrejurări pe care orice persoană normală le știe sau le poate cunoaște. „Reguli din experiența generală” înseamnă relațiile cauzale pe care toată lumea le cunoaște. De asemenea, nu este necesar să se dovedească faptele de care instanța însăși ia cunoștință pe parcursul procedurii - fapte de judecată, după cum sunt cunoscute.

În unele cazuri, o prezumție este prevăzută de lege. Anumite fapte sau împrejurări sunt considerate ca fiind atât de probabile încât o parte care le invocă nu trebuie să furnizeze (alte) probe cu privire la acestea. De asemenea, instanța se poate baza pe reguli din experiența generală pentru a ajunge la o prezumție pe baza anumitor fapte care îi sunt invocate. În acest caz, partea adversă nu are posibilitatea de a răsturna prezumția. Se aplică, de asemenea, o serie de cazuri speciale. Cu titlu de exemplu: în temeiul legislației privind circulația rutieră, un motociclist care lovește un biciclist sau un pieton trebuie plătească daune, cu excepția cazului în care se pot furniza probe conform cărora accidentul s-a datorat unei situații de forță majoră. Un alt exemplu este cazul în care un lucrător solicită repararea prejudiciului dacă se stabilește că acesta s-a produs în timp ce lucra. În acest caz, angajatorul va fi obligat să îl despăgubească pe lucrător pentru prejudiciile suferite, cu excepția cazului în care pot fi prezentate probe conform cărora angajatorul și-a respectat obligația de diligență necesară sau conform cărora lucrătorul se face vinovat de acțiune deliberată sau imprudentă voită.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluiași fapt?

Probele prezentate sunt supuse liberei aprecieri a instanței, cu excepția cazului în care legea prevede altfel. Această excepție se referă la normele referitoare la valoarea probatorie concludentă a probelor. În cazul probelor concludente, instanța are obligația de a accepta ca fiind adevărate anumite mijloace de probă sau cel puțin de a recunoaște valoarea acestora. Și în acest caz există totuși posibilitatea de a aduce o probă contrară. Instanțele pot să își întemeieze deciziile numai pe faptele care respectă în mod corespunzător normele privind elementele de probă.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

În anumite cazuri (inspecția conturilor, declarațiile martorilor), la cererea uneia dintre părți, instanța impune obligația de a furniza dovezi celeilalte părți. Instanța poate, de asemenea, să procedeze astfel din oficiu, și anume din proprie inițiativă.

De asemenea, la cererea uneia dintre părți sau din oficiu, instanța poate dispune prezentarea unui raport de expertiză sau realizarea unei vizite sau a unei cercetări la fața locului. Instanța este cea care numește expertul, acesta urmând să raporteze instanței și tot instanța este cea care efectuează vizita la fața locului. Părțile sunt obligate să contribuie la rapoartele de expertiză.

Părțile au dreptul de a-și face cunoscute opiniile și de a prezenta cereri atât în cazul unui raport de expertiză, cât și în cazul unei vizite la fața locului.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Partea autorizată de instanță să furnizeze elemente de probă sau căreia îi revine sarcina probei are obligația de a furniza probe pentru faptele și/sau împrejurările susținute. Partea adversă poate furniza întotdeauna probe contrare, cu excepția cazului în care legea interzice acest lucru.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța refuză să admită probe în cazul în care acestea nu sunt relevante pentru cauza respectivă, nu sunt suficient de precise (sunt prea vagi), sunt prezentate după termenul impus (sunt tardive) sau sunt frivole. Probele prezentate nu pot fi respinse pe motivul unui presupus rezultat al acestora.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

În Țările de Jos, se aplică regula libertății probelor, și anume probele pot fi furnizate, în principiu, prin orice mijloc adecvat, cu excepția cazului în care legea prevede altfel. Legea prevede o serie de mijloace de probă (listă neexhaustivă):

acte și hotărâri,

controlul conturilor, al evidențelor și al documentelor,

depoziția martorilor,

rapoarte oficiale sau orale ale experților și

cercetări și vizite la fața locului.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Proba cu martori trebuie să fie permisă prin lege și este furnizată la cererea uneia dintre părți sau este impusă uneia dintre părți, din oficiu. De asemenea, părțile pot depune mărturie în calitate de martori (a se vedea punctul 3 de mai jos). În cazul în care urmează să se prezinte proba cu martori, părțile sunt cele care cheamă martorii.

Proba cu martori se prezintă sub forma unei mărturii. Aceasta este depusă în timpul ședinței de judecată sub forma mărturiei orale. O declarație din partea unui martor este admisă ca probă numai în cazul în care aceasta se referă la fapte de care martorul a luat cunoștință personal. O parte care solicită proba cu martori va primi permisiunea să facă acest lucru dacă faptele care urmează să fie dovedite sunt în litigiu, iar proba cu martori poate contribui la soluționarea cauzei.

La cererea uneia dintre părți sau din oficiu, experții pot prezenta rapoarte scrise sau orale (articolul 194 din Codul de procedură civilă). În cazul unui raport scris, instanța stabilește un termen pentru prezentarea acestuia. În cazul unui raport oral, expertul furnizează probe la termenul de judecată stabilit.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Există o distincție între probele concludente și cele neconcludente. În cazul probelor concludente, instanța este obligată să accepte conținutul elementelor de probă ca fiind adevărat sau să recunoască forța acestui mijloc de probă, astfel cum este stabilit prin lege. De asemenea, pot fi prezentate probe contrare în cazul unor probe concludente, cu excepția cazului în care legea interzice acest lucru. Actele autentice și hotărârile pronunțate de instanțele penale sunt exemple de elemente de probă concludente. Instanța stabilește în mod liber valoarea probatorie a elementelor de probă neconcludente.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

În anumite circumstanțe, un document constituie proba perfectă. În anumite circumstanțe, documentul este, de asemenea, esențial pentru nașterea unui anumit drept. Un exemplu în acest sens ar putea fi un acord prenupțial sau un testament. Proba existenței unui acord prenupțial sau a unui testament întocmit de un notar este furnizată prin prezentarea unui act notarial. Un codicil poate servi, de asemenea, drept probă. Un codicil este un document scris de mână, datat și semnat prin care se stabilește voința testatorului. Această voință poate fi legată de lăsarea prin testament, printre altele, a obiectelor de îmbrăcăminte, a obiectelor personale, a bijuteriilor și a obiectelor de uz gospodăresc specificate și a cărților specificate [articolul 97 din Codul civil (*Burgerlijk Wetboek*)]. Un codicil nu necesită validare prin act notarial.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Principiul de bază este acela că orice persoană chemată prin lege să depună mărturie este obligată să facă acest lucru. Obligația se referă la prezentarea la proces și la formularea în mod onest a declarațiilor solicitate în instanță.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

În anumite situații, este posibilă exonerarea de obligația de a depune mărturie.

De această exonerare beneficiază în primul rând rudele apropiate ale părților. Printre acestea se numără soții/soțiile (fostii soți/fostele soții) sau partenerii (fostii parteneri) înregistrați ai părții, rudele de sânge sau prin alianță ale unei părți sau soțul/soția sau partenerul înregistrat al persoanei respective până la gradul al doilea inclusiv - părinți, copii, bunici, nepoți, frați și surori.

De asemenea, martorii pot să invoce exonerarea atunci când trebuie să răspundă la întrebări specifice, în cazul în care răspunsul ar expune martorul sau ruda de sânge sau prin alianță pe linie ascendentă sau descendentă sau o rudă colaterală de gradul al doilea sau al treilea sau soțul/soția (fostul soț/fosta soție) sau partenerul înregistrat (fostul partener înregistrat) al persoanei respective la riscul de a fi urmărit penal [articolul 165 alineatul (3) din Codul de procedură civilă]

Există, de asemenea, o exonerare pe bază funcțională. Aceasta este disponibilă pentru persoanele care, în virtutea unei relații privilegiate ținând cont de profesia, ocupația sau un alt statut al acestora (cum ar fi clerici, medici, avocați și notari), sunt obligate să păstreze confidențialitatea.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

În cazul în care un martor a fost citat să se înfățișeze în instanță prin scrisoare recomandată și nu se prezintă la proces, instanța poate stabili o dată, la cererea părții în cauză, la care martorul poate fi chemat prin citație (notificată prin executor judecătoresc). În cazul în care martorul tot nu se prezintă, instanța poate dispune ca acesta să fie adus în fața instanței de către organele de poliție. În cazul în care un martor se prezintă, însă refuză să dea

declarații, partea în cauză poate solicita instanței ca acesta să fie plasat în arest preventiv pentru sfidarea instanței. Partea solicitantă va trebui să plătească costurile arestului. Instanța va emite un ordin de reținere numai în cazul în care consideră că acest lucru este justificat în vederea stabilirii adevărului.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Practic orice persoană are obligația de a depune mărturie, cu excepția celor care au dreptul de a fi exonerati de această obligație (a se vedea răspunsul la întrebarea 2.9).

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Martorii sunt audiați și interogați de instanță. Instanța audiază fiecare dintre martori în absența celorlalți martori citați să se înfățișeze în cadrul aceleiași ședințe și care nu au depus încă mărturie, cu excepția cazului în care o parte depune mărturie. Părțile și avocații acestora pot, de asemenea, să adreseze întrebări martorilor. Instanța, din oficiu sau la cererea uneia dintre părți, poate confrunta martorii între ei și cu părțile. După ce un martor a depus mărturie, instanța poate adresa întrebări părților, iar părțile își pot adresa reciproc întrebări.

Normele neerlandeze privind probele nu conțin dispoziții specifice privind utilizarea videoconferinței. Legislația neerlandeză nu exclude această procedură și nu există dificultăți de ordin practic în realizarea videoconferințelor. Instanței îi revine sarcina de a decide cu privire la această chestiune.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Probele ilegale poate fi împărțite în elemente de probă obținute în mod ilegal și elemente de probă folosite în mod legal. În cazul în care probele au fost obținute în mod ilegal, acest lucru nu înseamnă că utilizarea lor este întotdeauna ilegală. Este întotdeauna la latitudinea instanței dacă probele ar trebui sau nu să fie considerate ilegale.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Părțile pot fi audiate ca părți în litigiu, însă în acest caz declarațiile pe care le fac acestea nu vor fi tratate ca elemente de probă în favoarea părții audiate ca martor, cu excepția cazului în care mărturia servește la clarificarea altor probe inadecvate [articolul 164 alineatul (2) din Codul de procedură civilă].

Ultima actualizare: 26/11/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Austria

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

În principiu, fiecare parte trebuie să prezinte toate argumentele de fapt care justifică aplicarea acestora (sarcina probei legale – *Behauptungslast*) și să furnizeze probe corespunzătoare [articolul 226 alineatul (1) și articolul 239 alineatul (1) din Codul austriac de procedură civilă (ZPO)]. În cazul în care faptele unei cauze rămân neclare (o situație „*non liquet*”), instanța trebuie să ia totuși o decizie. În astfel de cazuri, se aplică normele privind sarcina probei. Fiecare parte are sarcina probei în vederea asigurării că toate condițiile normelor favorabile sunt îndeplinite. În condiții normale, reclamantii trebuie să prezinte toate faptele aduse în sprijinul cererii, iar pârâții trebuie să prezinte toate faptele aduse în sprijinul obiecțiilor lor. De asemenea, reclamantul are sarcina de a dovedi că cerințele procedurale sunt îndeplinite.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Faptele care sunt semnificative pentru hotărâre trebuie dovedite, cu excepția cazului în care acestea sunt exceptate de la necesitatea furnizării de dovezi. Nu este necesară dovedirea faptelor care au fost recunoscute (articolele 266 și 267 din Codul de procedură civilă), a faptelor evidente (articolul 269 din Codul de procedură civilă) sau a faptelor care fac obiectul prezumției legale (articolul 270 din Codul de procedură civilă).

O faptă recunoscută este o faptă pe care o parte o acceptă ca reprezentând o cerere corectă formulată de partea adversă. Curtea trebuie, în principiu, să accepte o faptă recunoscută ca fiind corectă și să ia decizia fără o examinare suplimentară.

O faptă este evidentă dacă este de notorietate (cunoscută sau perceptibilă în mod fiabil în orice moment de un număr mare de persoane) sau cunoscută de instanță (de instanța de judecată pe baza concluziilor sale oficiale sau reieșind în mod clar din dosare).

În momentul pronunțării hotărârii, instanța trebuie, *ex officio*, să ia în considerare faptele evidente; acestea nu trebuie reclamate sau dovedite.

O prezumție legală rezultă direct din lege și are efect de inversare a sarcinii probei. Partea adversă a părții care beneficiază de o astfel de prezumție trebuie să furnizeze probe care să demonstreze contrariul. Aceasta trebuie să demonstreze că, în ciuda existenței unui temei pentru o prezumție legală, faptele sau situația legală care fac obiectul prezumției nu există.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Scopul procedurii judiciare este de a convinge judecătorul cu privire la o faptă. În general, o „probabilitate importantă” trebuie să fie asumată, nefiind necesară o „siguranță absolută” pentru a convinge judecătorul.

Gradele probelor standard sunt stabilite prin lege sau jurisprudență variind de la „probabilitate importantă” la „probabilitate care se apropie de limita certitudinii”. În primul caz, prezumția sau un certificat este suficient(ă) ca standard al probei în temeiul Codului de procedură civilă (articolul 274). Proba prima facie conduce, de asemenea, la o reducere a standardului probei și joacă un rol în depășirea dificultăților legate de furnizarea de probe în cadrul acțiunilor în despăgubire. În cazul în care există un curs tipic de evenimente pentru care experiența de viață sugerează o legătură causală sau o neglijență specifică, aceste condiții sunt considerate dovedite pe baza probei prima facie chiar în cazuri individuale.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Probele pot fi colectate de judecători din oficiu sau la cererea unei părți. În cadrul unei proceduri cu o natură pur investigativă (în cazul în care se solicită instanței să stabilească din oficiu faptele decisive ale cauzei), nu este necesară o cerere formulată de părți. În procedura standard prevăzută în Codul austriac de procedură civilă, judecătorul are posibilitatea de a colecta din oficiu orice probă care se preconizează că poate clarifica faptele materiale (articolul 183 din Codul de procedură civilă). Judecătorul poate instrui părțile să prezinte documente doveditoare, să solicite efectuarea unei inspecții locale sau să solicite colectarea de probe sub formă de avize ale experților sau o examinare a părților. Cu toate acestea, documentele doveditoare pot fi prezentate numai dacă cel puțin una dintre părți a făcut trimitere la acestea; documentele doveditoare nu pot fi admise, nici martorii audiați, dacă acest lucru este contestat de ambele părți. În toate celelalte cazuri, probele sunt colectate în baza cererii privind obținerea de probe de către una dintre părți.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

În principiu, probele sunt colectate pe parcursul audierilor orale. Pe parcursul reuniunii „pregătitoare” (articolul 258 din Codul de procedură civilă), calendarul proceselor este stabilit în comun de instanță și de părți și/sau de reprezentanții acestora, acesta incluzând și un calendar pentru colectarea de probe. Totuși, dacă este necesar, poate fi organizată, în orice moment, o dezbateri ulterioară privind evoluția procedurii. După colectarea de probe, rezultatul este dezbătut cu părțile (articolul 278 din Codul de procedură civilă). Probele trebuie să fie colectate direct de judecătorul care va decide asupra cauzei. În cauzele care sunt în mod expres acoperite de lege, probele pot fi colectate, de asemenea, prin intermediul procedurii de asistență reciprocă. Părțile trebuie citate în scopul obținerii de probe, acestea având diferite drepturi legate de participare, precum dreptul de a adresa întrebări martorilor și experților. Probele sunt întotdeauna colectate de judecător din oficiu, în principiu chiar dacă, în ciuda citării, părțile nu sunt prezente.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

O cerere formulată de o parte vizând obținerea de probe trebuie respinsă dacă instanța consideră că este irelevantă [articolul 275 alineatul (1) din Codul de procedură civilă] sau dacă aceasta este depusă cu intenția de a întârzia procedura [articolul 178 alineatul (2), articolul 179 și articolul 275 alineatul (2) din Codul de procedură civilă]. De asemenea, este posibil să se stabilească un termen pentru colectarea de dovezi care poate întârzia procedura [articolul 279 (1) din Codul de procedură civilă]. După expirarea acestui termen, cererea vizând obținerea de probe poate fi respinsă. Aceasta poate fi respinsă, de asemenea, dacă nu este necesară, deoarece instanța a fost deja convinsă sau dacă nu este necesară demonstrarea faptei sau dacă obținerea de probe este interzisă. Atunci când obținerea de probe generează costuri (de exemplu, expertize), trebuie obținută o plată în avans din partea părții solicitante. Dacă până la termenul-limită stabilit această plată nu este efectuată, probele pot fi puse la dispoziție doar la o dată ulterioară, dacă acest lucru nu va cauza o întârziere a procedurii.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Codul austriac de procedură civilă prevede cinci mijloace „clasice” de probă: documentele doveditoare (articolele 292-319), mărturiile martorilor (articolele 320-350), expertizele (articolele 351-367), inspecția judiciară (articolele 368-370) și examinarea părților (articolele 371-383). În principiu, orice sursă de informații poate fi admisă în cadrul elementelor de probă, aceasta urmând a fi clasificată conform unuia dintre mijloacele de probă sus-menționate, în funcție de forma pe care o adoptă.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Martorii sunt audiați în mod individual în absența martorilor care urmează să fie audiați ulterior. Acest lucru îi împiedică să-și influențeze mărturiile reciproc. În cazul în care mărturia martorilor este contradictorie, aceștia trebuie să fie audiați concomitent. Audierea martorilor începe cu o interogare generală pentru a stabili dacă martorul în cauză este descalificat de la depunerea unei depoziții din orice motiv, dacă are dreptul de a păstra tăcerea sau dacă există factori care îl împiedică să depună jurământ. După ce martorul a fost sfătuit să spună adevărul și după ce a fost informat cu privire la consecințele prevăzute de dreptul penal pentru furnizarea de informații false, începe audierea efectivă, martorului solicitându-i-se să furnizeze datele sale personale. Apoi, martorul este interogat cu privire la cauza propriu-zisă. Părțile pot lua parte la audierea martorilor și, dacă instanța acceptă, pot adresa întrebări martorilor. Judecătorul poate respinge întrebările neadecvate. În principiu, martorii trebuie să fie audiați direct înaintea instanței în cauză, deși este posibil ca, în anumite circumstanțe, martorii să fie audiați prin canale de asistență juridică reciprocă (articolul 328 din Codul de procedură civilă).

Se consideră că experții chemați ca martori „asistă” instanța. În timp ce martorii oferă mărturii referitoare la fapte, experții furnizează cunoștințe pe care judecătorii nu le dețin. Expertiza trebuie în principiu să fie obținută în fața unei instanțe de judecată. De asemenea, instanța poate chema un expert fără restricții, din oficiu. Experții chemați ca martori trebuie să-și prezinte concluziile și un raport. Pe parcursul audierii orale trebuie furnizat un raport verbal. Rapoartele scrise trebuie să fie explicate de expert pe durata audierii orale dacă părțile solicită acest lucru. Concluziile și raportul trebuie să fie bine întemeiate. Rapoartele private nu sunt considerate rapoarte în sensul Codului de procedură civilă și au statutul de documente private.

Dreptul austriac nu permite desfășurarea procedurilor în întregime în scris. Cu toate acestea, având în vedere faptul că mijloacele de probă nu sunt limitate în niciun fel, există posibilitatea ca martorii să își depună mărturiile în scris. Cu toate acestea, declarațiile furnizate în scris de martori sunt tratate ca documente doveditoare și fac obiectul unei evaluări independente de către instanță. În cazul în care instanța consideră necesar, martorul trebuie să se prezinte în fața instanței, cu excepția cazului în care ambele părți ridică obiecții cu privire la audierea respectivului martor.

Dreptul austriac nu permite desfășurarea procedurilor în întregime în scris. Cu toate acestea, având în vedere faptul că mijloacele de probă nu sunt limitate în niciun fel, există posibilitatea ca martorii să își depună mărturiile în scris. Cu toate acestea, declarațiile furnizate în scris de martori sunt tratate ca documente doveditoare și fac obiectul unei evaluări independente de către instanță. În cazul în care instanța consideră necesar, martorul trebuie să se prezinte în fața instanței, cu excepția cazului în care ambele părți ridică obiecții cu privire la audierea respectivului martor.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Principiul „liberei evaluări a probelor” este inclus în Codul de procedură civilă (articolul 272). Evaluarea probelor înseamnă analiza rezultatelor probelor obținute de judecător. În realizarea acestei evaluări, judecătorul nu este obligat prin norme statutare cu privire la probe, însă trebuie să judece în conformitate cu convingerea sa personală dacă probele sunt corecte sau nu. Nu există o ierarhie aplicabilă metodelor de probă. Probele scrise sunt considerate documente doveditoare, cu excepția cazului în care acestea reprezintă o expertiză. Documentele publice emise în Austria sunt presupuse a fi autentice, adică se presupune că ele pot fi într-adevăr atribuite emitentului indicat. În scopul probei, se presupune că acestea sunt pe deplin exacte. Cu condiția să fie semnate, documentele private sunt, de asemenea, pe deplin acceptate ca probe potrivit cărora declarațiile pe care le conțin au fost formulate de persoana care le-a semnat. Acuratețea acestora face întotdeauna obiectul unei libere evaluări a probelor.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Codul austriac de procedură civilă nu necesită tipuri specifice de probe care să fie luate în considerare în cauze specifice. Valoarea cererii nu influențează alegerea metodei de probă.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Martorii au obligația de a se prezenta în fața instanței, de a oferi mărturii și, dacă li se solicită, de a depune jurământ. În cazul în care un martor citat în mod legal nu se prezintă la audiere fără motive suficiente, instanța trebuie mai întâi să aplice o sancțiune administrativă și, în cazul în care acesta nu se prezintă la audiere a doua oară, să solicite aducerea acestuia la audiere cu forță. Dacă martorul refuză să depună mărturie, fără a oferi un motiv în acest sens sau oferind un motiv nejustificat, acesta poate fi obligat să depună mărturie. Depunerea de mărturii false de către un martor în fața unei instanțe va avea ca rezultat urmărirea penală.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

În cazul în care există motive pentru a refuza furnizarea de probe (articolul 321 din Codul de procedură penală), martorul are dreptul de a refuza să răspundă la o întrebare sau la întrebări individuale. Nu există dreptul deplin de a refuza furnizarea de probe. Astfel de motive sunt calomnierea sau riscul urmării penale pentru martor sau pentru o persoană apropiată acestuia, un dezavantaj financiar direct pentru aceleași persoane, obligații de a păstra tăcerea recunoscute de stat, posibila divulgare de secrete artistice sau de afaceri și utilizarea unui drept de vot care a fost declarat secret prin lege. Instanța trebuie să informeze martorii cu privire la aceste motive înainte ca aceștia să fie audiați. Martorii care doresc să își exercite dreptul de a păstra tăcerea trebuie să-și expună motivele.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Instanța este cea care decide dacă refuzul unui martor de a depune mărturie este legal. Martorii care refuză să depună mărturie fără a oferi un motiv sau oferind un motiv pe care instanța îl consideră nejustificat pot fi obligați să depună mărturie (articolul 354 din Codul de executare - *Exekutionsordnung*).

Martorii pot fi obligați să depună mărturie prin intermediul sancțiunilor și, într-o măsură limitată, prin privarea de libertate și sunt, de asemenea, răspunzători față de părți pentru orice prejudiciu adus ca urmare a refuzului lor nejustificat de a depune mărturie.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Probele nu pot fi obținute de la persoane care nu au avut sau care nu au capacitatea de a depune mărturie cu privire la faptele care trebuie dovedite sau de a comunica faptele la care au fost martori. Aceștia sunt considerați ca având o incapacitate fizică „absolută” de a depune mărturie [articolul 320 alineatul (1) din Codul de procedură civilă]. În ceea ce privește minorii sau persoanele bolnave mintal, instanța trebuie să decidă de la caz la caz dacă aceștia (acestea) nu au capacitatea de a depune mărturie. De asemenea, există trei cazuri de incapacitate „relativă” de a depune mărturie [articolul 320 alineatele (2)-(4) din Codul de procedură civilă], care se aplică reprezentanților cultelor religioase cu privire la informațiile care le-au fost oferite în confesional sau care sunt supuse secretului confesional conform funcției lor, funcționarilor de stat cu privire la informațiile confidentiale legate de exercitarea funcțiilor lor, în cazul în care nu este prevăzută o excepție în acest sens, și mediatorilor cu privire la informațiile care le-au fost încredințate sau pe care le-au obținut în alt mod pe parcursul medierii.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Instanța trebuie să adreseze martorilor întrebări adecvate cu privire la faptele care trebuie demonstrate prin mărturia lor și cu privire la circumstanțele în care au obținut respectivele informații. Părțile pot participa la audierea martorilor și, cu acordul instanței, le pot adresa întrebări cu scopul de a clarifica sau de a completa mărturiile acestora. Judecătorul poate respinge întrebările neadecvate. Mărturiile martorilor trebuie să fie înregistrate în conținutul lor esențial sau, dacă este necesar, trebuie să fie înregistrate textual. Înregistrările video și audio și datele stocate pe acestea sunt în general considerate obiecte ale inspecției. Proba de inspecție este rezultatul percepției senzoriale directe a caracteristicilor sau condițiilor referitoare la elemente de către instanță. Cu toate acestea, pe baza principiului că probele trebuie obținute direct, astfel de probe sunt admisibile numai dacă probele directe (de exemplu, un martor) nu sunt disponibile. În principiu, audierea martorilor cu ajutorul tehnologiei video este posibilă și trebuie utilizată în locul audierii atunci când sunt executate cereri de asistență judiciară din motive legate de economia procesului. Începând cu 2011, toate instanțele au fost echipate cu instalații pentru videoconferințe.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

În cazul în care una dintre părți încalcă o obligație contractuală, o dispoziție de drept privat sau principiile de moralitate acceptate pentru a obține probe, instanța poate admite și evalua dovezile, însă partea în cauză va fi totuși obligată să plătească compensații. În cazul în care, pentru a obține probe, partea încalcă o dispoziție de drept penal care protejează drepturile și libertățile fundamentale prevăzute de Constituție (vătămare corporală, răpire sau constrângerea unui martor pentru a-l obliga să depună mărturie), probele obținute în acest mod sunt inadmisibile și nu pot fi acceptate de instanță. În cazul în care există îndoieli cu privire la comiterea sau necomiterea unei infracțiuni penale, instanța poate suspenda procedura civilă până la pronunțarea unei hotărâri definitive în cadrul procedurii penale. În cazul în care infracțiunea penală comisă cu scopul obținerii de probe nu aduce atingere drepturilor și libertăților fundamentale prevăzute de Constituție, partea în cauză este considerată răspunzătoare din punct de vedere penal, dar probele nu sunt neadmisibile. Numai probele obținute ilegal, care au afectat atribuția instanței de a stabili adevărul, subminând astfel posibilitatea de a garanta faptul că instanța va putea pronunța o hotărâre corectă și reală, sunt inadmisibile.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Audierea părților reprezintă, de asemenea, probe. La fel ca martorii, părțile au datoria de a participa, de a depune mărturie și jurământ. Cu toate acestea, părțile nu pot fi obligate să se prezinte sau să depună mărturie în instanță. Orice situație de neprezentare a unei părți la procedură sau de refuz de a depune mărturie în instanță, care nu este justificată, trebuie judecată de instanță ținând cont de toate circumstanțele. Numai în ceea ce privește procedurile legate de paternitate sau de divorț este posibilă obligarea părților de a se prezenta în fața instanței. Refuzul unei părți de a spune adevărul (spre deosebire de cazul martorilor) nu reprezintă o infracțiune penală decât în cazul în care declarația falsă este oferită sub jurământ. Audierea părților poate fi solicitată de judecătorii din oficiu.

Ultima actualizare: 02/06/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Polonia

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Aspectele legate de probe și de administrarea acestora sunt reglementate de Codul civil (*kodeks cywilny*, articolul 6) și de Codul de procedură civilă (*kodeks postępowania cywilnego*, articolele 227-315).

În conformitate cu articolul 6 din Codul civil, sarcina de a dovedi un fapt îi revine persoanei care invocă consecințele juridice care decurg din acest fapt.

Sarcina de a dovedi anumite fapte îi va reveni reclamantului, iar pentru anumite alte fapte, părâtului.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Excepțiile de la norma conform căreia sarcina de a dovedi un fapt îi revine persoanei care invocă consecințele juridice care decurg din acest fapt trebuie să rezulte în mod direct dintr-un act legislativ.

În anumite cazuri speciale, este posibil să se transfere sarcina probei celeilalte părți, și anume să se inverseze sarcina probei. Acest lucru poate avea loc dacă, de exemplu, probele sunt distruse sau obținerea probelor este împiedicată. În jurisprudență a fost adoptată poziția conform căreia ori de câte ori o parte acționează într-o manieră care previne sau împiedică în mod semnificativ demonstrarea faptelor de către cealaltă parte căreia îi revine sarcina probei, partea respectivă trebuie să demonstreze că faptele respective nu au avut loc.

Chestiunea privind sarcina probei este strâns legată de instituția prezumțiilor legale. În conformitate cu articolul 234 din Codul de procedură civilă, o prezumție legală este obligatorie pentru instanță. Ca regulă generală, este acceptabil să se răstoarne o prezumție legală.

Prezumțiile legale care modifică normele privind probele se referă, de exemplu, la buna sau rea credință (articolul 7 din Codul civil), nașterea unui copil viu (articolul 9 din Codul civil), ilegalitate (articolul 24 alineatul (1) din Codul civil), egalitatea acțiunilor coproprietarilor (articolul 197 din Codul civil), debitorul care acționează deși cunoaște că acest lucru este în detrimentul creditorilor (articolul 527 alineatul (3) și articolul 529 din Codul civil), valoarea egală a acțiunilor partenerilor în cadrul unui parteneriat de drept civil (articolul 826 alineatul (2) din Codul civil).

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluiași fapt?

În conformitate cu principiul libertății de apreciere a probelor (articolul 233 din Codul de procedură civilă), instanța evaluează fiabilitatea și forța probantă a dovezilor în funcție de convingerea sa intimă, pe baza unei examinări complete a probelor colectate.

Instanța își poate întemeia convingerea numai pe elemente de probă obținute în mod corespunzător, în conformitate cu cerințele referitoare la sursele elementelor de probă și cu principiul caracterului direct al administrării probelor.

De asemenea, avizele experților sunt evaluate în mod liber de către instanță.

În plus, articolul 243 din Codul de procedură civilă prevede instituția probării plauzibilității. Dovada plauzibilității este o măsură alternativă la probe în sensul strict și nu oferă nicio certitudine ci doar conferă plauzibilitate unei declarații privind un fapt. Administrarea oficială a probelor este o regulă, în timp ce dovedirea plauzibilității este o excepție în favoarea părții care invocă un fapt sigur. În ceea ce privește aspectele accesorii prin natura lor și în cazurile specificate în mod expres într-un act legislativ, dovada plauzibilității este suficientă.

2 Strângerea probelor

Fiecare declarație făcută atât de reclamant, cât și de pârât trebuie să se bazeze pe probe.

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Instanța poate admite probe care nu au fost cerute de o parte, însă elementele de probă respective trebuie să se refere numai la declarațiile părții cu privire la faptele materiale și cele în litigiu în cazul în care, în opinia instanței, probele colectate pe parcursul instrumentării cauzei nu sunt suficiente pentru soluționarea acesteia (articolul 232 din Codul de procedură civilă)

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

În principiu, instanța admite probe la cererea părților, întrucât acestora le revine obligația de a indica probele necesare pentru soluționarea cauzei. Cu toate acestea, instanța examinează dacă admiterea probelor cerute de părți este oportună sau necesară (articolul 236 din Codul de procedură civilă).

Instanța ar trebui să emită o decizie în materie de probe ori de câte ori obține probe, inclusiv atunci când admite probe din oficiu.

Atunci când decide dacă să admită elementele de probă prezentate de o parte la procedură, instanța ar trebui să examineze:

dacă un anumit fapt este relevant pentru cauza respectivă (articolul 227 din Codul de procedură civilă),

dacă faptele trebuie să fie probate (acestea pot face parte, de exemplu, din cunoștințele comune - articolul 228 alineatul (1) din Codul de procedură civilă sau pot fi admise de către părți - articolul 229 din Codul de procedură civilă),

dacă probele oferite nu sunt excluse în cauza respectivă (de exemplu, articolele 246 și 247 din Codul de procedură civilă),

dacă faptul care urmează să fie demonstrat prin proba respectivă nu a fost încă suficient clarificat sau proba nu a fost invocată doar pentru a tergiversa procedura [articolul 217 alineatul (2) din Codul de procedură civilă].

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța va respinge cererea unei părți de obținere de probe dacă aceasta se referă la fapte care nu sunt relevante pentru cauza respectivă (articolul 227 din Codul de procedură civilă), fapte care sunt de notorietate publică, fapte recunoscute în cursul procedurii de cealaltă parte, în cazul în care admiterea lor nu suscită îndoieli, precum și fapte cunoscute de instanță din oficiu, deși instanța ar trebui să aducă ulterior la cunoștința părților astfel de fapte în timpul audierii (articolele 228 și 229 din Codul de procedură civilă).

Instanța poate considera că faptele relevante pentru soluționarea litigiului au fost stabilite în cazul în care această concluzie poate fi trasă din alte fapte stabilite (prezumție factuală, articolul 231 din Codul de procedură civilă).

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

documente (articolele 244-257 din Codul de procedură civilă)

Documentele sunt declarații scrise; acestea pot fi acte autentice sau înscrisuri sub semnătură privată. În cazul actelor autentice elaborate într-o formă corespunzătoare de către autoritățile publice competente, se prezumă exactitatea conținutului certificat oficial și emiterea acestora de către autoritatea emitentă.

depozițiile martorilor (articolele 258-277 din Codul de procedură civilă)

Nicio persoană nu poate refuza să depună mărturie în calitate de martor, cu excepția soților/soțiilor părților, a rudelor acestora în linie ascendentă și descendentă, a fraților și surorilor și a rudelor prin alianță în aceeași linie și grad, precum și a părinților adoptivi sau a copiilor acestora. Dreptul de a refuza depunerea mărturiei se menține și după încetarea căsătoriei sau a relației de adopție.

avizul expertului (articolele 278-291 din Codul de procedură civilă)

Avizul unui expert se referă la fapte, stări și evenimente a căror examinare și clarificare necesită anumite cunoștințe de specialitate. Acestea ajută instanța să aprecieze faptele în mod corespunzător și să soluționeze o anumită cauză.

cercetarea (articolele 292-298 din Codul de procedură civilă)

Cercetarea este examinarea senzorială directă a proprietăților sau statutului persoanelor, a unui loc sau a unui obiect de către instanță.

audierea părților (articolele 299-304 din Codul de procedură civilă)

Dacă, după epuizarea probelor sau în lipsa acestora, rămân fapte neexplicate care sunt relevante pentru cauză, instanța dispune audierea părților pentru a clarifica astfel de fapte.

Atunci când o persoană juridică este parte, instanța audiază persoanele incluse în cadrul unui organism care are dreptul să reprezinte partea respectivă.

În plus, instanța poate să admită probe sub formă de rezultate ale testelor de sânge, înregistrări video, imagini de televiziune, fotocopii, fotografii, planuri, desene, discuri sau casete audio și alte dispozitive de înregistrare și stocare a imaginilor sau a sunetelor.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

În conformitate cu articolul 266 din Codul de procedură civilă, înainte de audiere, martorul este informat cu privire la dreptul său de a refuza să depună mărturie și la răspunderea penală pentru mărturie mincinoasă. Înainte de audiere martorul depune un jurământ în fața instanței.

În conformitate cu articolul 271 alineatul (1) din Codul de procedură civilă, depoziția martorului este orală. Procesul-verbal care consemnează mărturia îi este citit martorului și este completat pe baza observațiilor sale, dacă este cazul.

De regulă, martorii care nu au fost încă audiați nu pot fi prezenți la audierea altor martori (articolul 264 din Codul de procedură civilă), în timp ce martorii ale căror depoziții sunt contradictorii pot fi confrunțați între ei (articolul 272 din Codul de procedură civilă).

Instanța poate apela la unul sau mai mulți experți pentru ca aceștia să își prezinte avizele, informându-i dacă avizele trebuie să fie prezentate oral sau în scris (articolul 278 din Codul de procedură civilă). Expertul poate refuza să depună mărturie pentru aceleași motive ca martorii (articolele 280 și 261 din Codul de procedură civilă). Expertul depune, de asemenea, un jurământ, cu excepția cazului în care părțile îl exonerează de această obligație. Fiecare aviz trebuie să includă o expunere de motive (articolul 285 din Codul de procedură civilă). Experții pot solicita să fie remunerați pentru activitatea lor (articolul 288 din Codul de procedură civilă).

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Nu există niciun motiv pentru a accepta o ierarhie formală a mijloacelor de probă din punct de vedere al fiabilității și forței acestora făcând abstracție de faptele unei cauze specifice. Ca regulă generală, instanța este liberă să evalueze probele (articolul 233 din Codul de procedură civilă). Evaluarea sa ar trebui să țină seama de principiul prevăzut la articolele 246 și 247 din Codul de procedură civilă, conform căruia înscrisurile au o forță probantă superioară față de depozitiile martorilor sau ale părților.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Unele acțiuni legale necesită o formă adecvată, iar cerința de a utiliza o astfel de formă specifică poate fi prevăzută într-un act legislativ sau într-un acord între părți. Interesul formei scrise a probelor, în conformitate cu articolul 74 alineatul (1) din Codul civil (*ad probationem*), rezidă în faptul că, în cazul în care nu se respectă cerințele unui act legislativ sau ale unui acord, persoana care nu a efectuat o acțiune în forma corespunzătoare suportă consecințele, fiindu-i restricționată capacitatea probatorie.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

De regulă, nicio persoană nu are dreptul de a refuza să depună mărturie în calitate de martor. În fapt, depunerea mărturiei este o obligație legală. Această obligație include trei cerințe:

prezentarea în fața instanței la o dată precizată,

depunerea mărturiei,

depunerea unui jurământ.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Cu toate acestea, legea prevede unele excepții de la regula conform căreia nimeni nu poate refuza să depună mărturie, prevăzută la articolul 261 din Codul de procedură civilă, excepție în temeiul căreia soții/soțiile părților, rudele acestora în linie ascendentă și în linie descendentă, frații și surorile și rudele prin alianță în aceeași linie și grad, precum și părinții adoptivi sau copiii pot refuza să depună mărturie. Dreptul de a refuza depunerea mărturiei continuă, de asemenea, după încetarea căsătoriei sau a relației de adopție.

Refuzul de a depune mărturie nu este acceptabil în cauze care se referă la statusul familial, cu excepția divorțurilor.

Înainte de audiere, instanța ar trebui să informeze martorul că are dreptul de a refuza să depună mărturie și de a refuza să răspundă la întrebări. Motivele refuzului de a depune mărturie (prezentate în scris sau oral, cu referire la cauzele statutare) sunt verificate de către instanță.

Declarația prin care se refuză depunerea mărturiei poate fi retrasă. Cu toate acestea, după depunerea mărturiei, martorul nu poate utiliza dreptul de a refuza, cu excepția cazului în care acesta nu a fost informat anterior cu privire la faptul că beneficia de un astfel de drept.

Martorul poate refuza, de asemenea, să răspundă la întrebări în cazul în care mărturia l-ar expune pe acesta sau pe rudele sale (soțul/soția, rudele în linie ascendentă și descendentă, frații și surorile, rudele prin alianță în aceeași linie și același grad, precum și părinții adoptivi ai acestuia sau copiii) la răspundere penală, dezonoare sau prejudicii financiare directe și grave sau în cazul în care aceasta ar implica încălcarea unui secret de afaceri material.

Opinia predominantă este aceea că termenul „rude” nu se extinde la persoanele care locuiesc efectiv împreună ca un cuplu (coabitare).

Un preot poate refuza să depună mărturie cu privire la fapte care i-au fost destăinuite în cadrul spovedaniei.

În temeiul unui ordin judecătoresc, fiecare persoană trebuie să prezinte, la locul și ora specificate, orice document deținut de aceasta și care dovedește un fapt relevant al cauzei, cu excepția cazului în care documentul conține informații confidențiale. Numai persoanele care, în ceea ce privește faptele discutate în document, ar putea refuza să depună mărturie în calitate de martor sau care dețin documentul respectiv în numele unui terț care, din aceleași motive, ar putea formula obiecții la depunerea înscrisului în cauză pot eluda obligația de mai sus. Cu toate acestea, inclusiv în acest caz un refuz de a prezenta documentul este inacceptabil în cazul în care titularul acestuia sau partea terță sunt obligate să procedeze astfel în legătură cu cel puțin una dintre părți sau în cazul în care documentul este eliberat în interesul părții care solicită obținerea de probe. În plus, o parte nu poate refuza să prezinte un document în cazul în care daunele la care s-ar expune partea respectivă prin depunerea înscrisului constau în pierderea procesului (articolul 248 din Codul de procedură civilă).

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

În cazul unui refuz nejustificat de a depune mărturie sau de a depune un jurământ, instanța, după examinarea tuturor părților prezente cu privire la validitatea refuzului, impune o amendă martorului (articolul 274 din Codul de procedură civilă).

Indiferent de amenda sus-menționată, instanța poate să rețină martorul pentru o perioadă de cel mult o săptămână. Instanța eliberează martorul din detenție dacă acesta depune mărturia sau jurământul sau dacă cauza sa a fost soluționată de o instanță unde a fost admisă proba cu martorul respectiv (articolul 276 din Codul de procedură civilă).

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Instanța judecătorească, acționând din oficiu, ar trebui să împiedice de la a depune mărturie o persoană care se află în imposibilitatea de a percepe sau de a comunica ceea ce percepe. Încetarea cauzelor respectivei imposibilități poate conduce la ridicarea interdicției de a depune mărturie. Tratatul psihiatric sau incapacitatea ca atare nu fac în mod automat ca o mărturie să fie nefiabilă (articolul 259 din Codul de procedură civilă).

Legea nu definește vârsta de la care un copil este considerat în măsură să perceapă și să comunice ceea ce percepe. Audierea unui copil depinde, prin urmare, de capacitățile sale individuale și de gradul său de dezvoltare. În cazurile conjugale, legea prevede limitări în ceea ce privește audierea în calitate de martori a minorilor cu vârsta mai mică de 13 ani și a rudelor pe linie descendentă cu vârsta mai mică de 17 ani (articolul 430 din Codul de procedură civilă).

Articolul 259 din Codul de procedură civilă prevede norma generală conform căreia nicio persoană nu poate fi audiată în aceeași cauză o dată în calitate de martor și o dată în calitate de parte. Reprezentantul legal al unei părți poate, prin urmare, să fie audiat în momentul audierii părților. În schimb, avocatul unei părți poate fi audiat în calitate de martor, însă acesta trebuie să renunțe la atribuțiile sale de reprezentare.

De asemenea, un intervenient nu poate fi martor (articolul 81 din Codul de procedură civilă).

Personalul militar și funcționarii publici care nu au fost exonerati de obligația de a păstra secrete informațiile identificate ca fiind „clasificate” sau „confidențiale”, în cazul în care mărturia acestora ar implica încălcarea secretului respectiv, nu trebuie să depună mărturie decât dacă au fost exonerati de obligația de a păstra secretul profesional.

Un mediator nu poate fi martor în ceea ce privește faptele de care a luat cunoștință în cursul medierii, cu excepția cazului în care părțile îl exonerează de obligația de a păstra secretul medierii (articolul 259 din Codul de procedură civilă).

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Un martor este audiat de instanță. În unele cazuri, instanța poate încredința audierea unui judecător desemnat (articolul 235 din Codul de procedură civilă).

În cazul în care natura probelor nu împiedică acest lucru, instanța sesizată poate decide ca audierea să aibă loc folosindu-se dispozitive tehnice care permit realizarea acesteia la distanță.

Părțile au dreptul să fie prezente atunci când sunt audiați martorii și să le adreseze întrebări.

Martorii pot fi audiați folosind videoconferința și teleconferința [articolul 10 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială].

3 Evaluarea probelor

Ca regulă generală, orice element care servește la stabilirea faptelor relevante pentru cauză poate fi o probă. Codul de procedură civilă nu prevede o interdicție generală împotriva utilizării probelor obținute în mod ilegal în cadrul procedurilor civile. Cu toate acestea, o analiză a prevederilor Constituției, a diferitelor dispoziții ale Codului civil și ale Codului de procedură civilă, a Legii privind protecția informațiilor clasificate, precum și a tratatelor internaționale ratificate de Polonia oferă substanță tezei conform căreia este inacceptabil să se utilizeze probele obținute în mod ilegal în cadrul procedurilor civile.

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

În cadrul procedurii civile, este inadmisibil să se utilizeze probe obținute într-un mod care a condus la încălcarea și, astfel, la privarea unei persoane de dreptul la libertatea de gândire, libertatea de exprimare, intimitate și libertatea personală. Elementele de probă obținute prin fraudă sau o promisiune a cărei îndeplinire ar încălca legislația în vigoare, de exemplu oferirea unei prestații pecuniare pentru interceptarea convorbirilor, este considerată ilegală.

Articolul 403 alineatul (1) punctul (2) din Codul de procedură civilă prevede că o hotărâre judecătorească obținută prin infracțiune poate face obiectul revizuirii. Cererea prevăzută la articolul 403 alineatul (1) punctul (2) din Codul de procedură civilă este posibilă numai atunci când îndeplinirea acesteia este confirmată de o condamnare definitivă. Hotărârea trebuie să fie definitivă pentru a se asigura persistența motivelor de revizuire. O copie a hotărârii ar trebui să fie anexată la cererea de revizuire a unei hotărâri.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

În cazul în care, după epuizarea probelor sau în lipsa acestora, rămân fapte neexplicate care sunt relevante pentru cauza respectivă, instanța poate audia părțile (articolul 299 din Codul de procedură civilă).

Ultima actualizare: 26/11/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Portugalia

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Norma privind sarcina probei este că partea căreia îi revine sarcina probei trebuie să demonstreze veridicitatea faptelor invocate, astfel încât să se poată evalua temeinicia argumentului prezentat în instanță.

În ceea ce privește repartizarea sarcinii probei, și anume partea căreia ar trebui să îi revină sarcina probei, articolul 342 din Codul civil stabilește norma fundamentală. În temeiul acestui articol, persoana care invocă un drept trebuie să dovedească faptele care stau la baza dreptului respectiv și partea împotriva căreia este invocat dreptul trebuie să demonstreze faptele care obstrucționează, modifică sau revocă dreptul. Faptele care obstrucționează dreptul sunt cele care constituie obstacole în calea instituirii efective a dreptului. Faptele care modifică dreptul sunt cele care modifică domeniul de aplicare a dreptului care a fost stabilit. Faptele care revocă dreptul sunt cele care, după ce dreptul a fost stabilit ca fiind valabil, determină încetarea acestuia. În caz de incertitudine, faptele trebuie considerate ca fiind constitutive de drepturi.

În cazul acțiunii în constatare negativă, în cadrul căreia una dintre părți nu solicită o hotărâre împotriva celeilalte părți, ci dorește doar ca instanța să stabilească inexistența unui drept sau a unui fapt, îi revine părâtului (partea împotriva căreia este inițiată acțiunea) să dovedească elementele care stau la baza dreptului revendicat.

În acțiunile care trebuie introduse în justiție într-un anumit termen de la data la care reclamantul (partea care intenționează acțiunea) a luat cunoștință de un anumit fapt, părâtului îi revine sarcina de a dovedi că termenul a expirat deja, cu excepția cazului în care există o altă soluție stabilită expres prin lege.

În cazul în care dreptul invocat de reclamant face obiectul unei condiții suspensive (un eveniment incert din viitor de a cărui producere părțile condiționează efectele tranzacției judiciare) sau al unui termen inițial (data de la care dreptul poate apărea), solicitantului îi revine obligația de a dovedi că respectiva condiție a fost îndeplinită sau că termenul inițial a fost depășit. În cazul în care dreptul face obiectul unei condiții de revocare (un eveniment incert din viitor de a cărui producere părțile leagă încetarea efectelor tranzacției judiciare) sau al unui termen limită final (data la care dreptul încetează), părâtului îi revine sarcina de a dovedi că respectiva condiție a fost îndeplinită sau că termenul a expirat.

Normele menționate mai sus nu se aplică în cazul în care există o prezumție legală (consecință sau concluzie care se poate deduce, conform legii, dintr-un fapt cunoscut pentru a stabili un fapt necunoscut), o dispensă sau o exonerare de la obligația de a prezenta probe sau un acord valabil în acest sens și, în general, ori de câte ori legislația prevede astfel. De asemenea, sarcina probei este inversată dacă partea care a formulat opoziția a făcut în mod intenționat imposibilă prezentarea probei de către partea care ar trebui să o prezinte.

Un acord de inversare a sarcinii probei nu este valabil în cazul în care este implicat un drept inalienabil (un drept la care o parte nu poate renunța prin simplul fapt că declară că dorește să facă acest lucru) sau în cazul în care acesta ar putea să facă excesiv de dificilă exercitarea dreptului respectiv de către una dintre părți. În mod similar, un acord privind excluderea oricărui mijloc legal de probă sau admiterea unui alt mijloc de probă decât cel prevăzut de lege este, de asemenea, nul. În cazul în care deciziile care decurg din legislație cu privire la probe se bazează pe motive de ordine publică, astfel de acorduri sunt nevalide în toate circumstanțele.

În cazul în care partea căreia îi revine sarcina de a dovedi un anumit fapt prezintă elemente de probă, partea adversă poate prezenta probe contrare cu scopul de a le pune la îndoială. În cazul în care există suficiente îndoieli, decizia trebuie să fie soluționată în defavoarea părții care a avut obligația de a dovedi faptul în cauză.

O probă juridică deplină poate fi contracarată numai prin elemente de probă care dovedesc că faptul care stă la originea acesteia nu este veridic, fără a se aduce atingere altor restricții stabilite în mod specific prin lege.

Orice persoană care invocă dreptul cutumiar, local sau străin este responsabilă pentru a dovedi existența și de conținutul acestuia, însă instanța ar trebui să depună eforturi *ex officio* pentru a obține informațiile respective. Instanța este responsabilă, de asemenea, de obținerea de informații *ex officio* atunci când trebuie să pronunțe o hotărâre în temeiul dreptului cutumiar, local sau străin și niciuna dintre părți nu a invocat acest lucru, sau persoana care a formulat opoziția a recunoscut existența și conținutul său sau nu a formulat nicio obiecție. În cazul în care nu se poate determina conținutul legii aplicabile, instanța va utiliza normele de drept comun din Portugalia.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Da, există astfel de norme.

Probele nu sunt necesare pentru fapte notorii, cu alte cuvinte faptele cunoscute public.

De asemenea, probele nu sunt necesare pentru faptele pe care instanța le cunoaște prin exercitarea funcțiilor sale; atunci când instanța face apel la astfel de fapte, aceasta trebuie să se anexeze la dosarul cauzei dovezi justificative ale faptelor respective.

În mod similar, o parte care invocă o prezumție legală (definită mai sus) în favoarea sa nu trebuie să facă dovada faptului prezumat.

Prezumțiile legale pot fi respinse prin prezentarea de dovezi contrare, cu excepția cazurilor în care legea nu permite acest lucru.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Instanța evaluează probele în mod liber și judecătorul hotărăște pe baza convingerilor sale rezonabile privind fiecare fapt.

Libera evaluare a probelor nu se referă la fapte pentru care legea impune formalități speciale pentru a le dovedi, sau la fapte care pot fi dovedite numai prin documente sau care sunt pe deplin dovedite, fie prin documente, fie prin acordul sau mărturia ale părților.

Instanța trebuie să ia în considerare toate elementele de probă, indiferent dacă acestea provin sau nu de la partea care ar trebui să le prezinte, fără a aduce atingere dispozițiilor care stabilesc că elemente de probă pentru dovedirea unui fapt sunt irelevante în cazul în care nu sunt prezentate de o anumită parte interesată.

Orice îndoială cu privire la veridicitatea unui fapt sau la sarcina probei este soluționată împotriva părții care urmează să beneficieze de faptul respectiv.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Legea permite ca obținerea probelor să se desfășoare la inițiativa judecătorului.

Judecătorului îi revine responsabilitatea de a efectua sau de a dispune, inclusiv *ex officio*, toate acțiunile necesare pentru a stabili adevărul și a verifica autenticitatea litigiului cu privire la faptele care ar trebui să fie demonstrate.

Judecătorul poate, în orice etapă a procedurilor, să solicite ca părțile să se înfățișeze în persoană pentru a depune mărturie cu privire la fapte care sunt relevante pentru hotărârea în cauză.

Instanței îi revine responsabilitatea, din proprie inițiativă sau la cererea uneia dintre părți, să solicite informații, avize tehnice, schițe, fotografii, desene, obiecte sau alte documente necesare pentru clarificarea adevărului. Astfel de solicitări pot fi adresate unor organisme oficiale, părților cauzei sau unor părți terțe.

În cazul în care consideră că este adecvat să procedeze astfel, instanța poate, din proprie inițiativă sau la cererea uneia dintre părți, să inițieze o anchetă cu privire la fapte sau persoane. Aceasta trebuie realizată astfel încât să se protejeze intimitatea, viața privată și de familie și demnitatea umană și ar trebui să aibă ca scop clarificarea oricărui fapt relevant pentru hotărârea în cauză. Instanța poate efectua un control la fața locului sau poate dispune efectuarea unei reconstrucții a evenimentelor, în cazul în care consideră că acest lucru este necesar.

Atunci când, în cursul unei proceduri judiciare, există motive să se presupună că o persoană care nu a fost chemată ca martor are cunoștință de fapte care sunt importante pentru luarea unei hotărâri corecte în cauză, judecătorul ar trebui să dispună ca persoana respectivă să fie chemată să depună mărturie în instanță.

Judecătorul poate, *ex officio*, să dispună obținerea de probe de la experți.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Elemente de probă sunt furnizate, în general, odată cu actele de procedură. La sfârșitul cererii, solicitantul trebuie să prezinte lista martorilor și să solicite probe sub alte forme; în cazul în care pârâtul ridică obiecții, acesta trebuie să prezinte lista martorilor cu răspunsul acestora și să solicite probe sub alte forme. Solicitantului i se permite să își modifice cererea inițială de obținere a probelor, acesta putând face acest lucru în răspunsul său, dacă este cazul, sau în termen de 10 zile de la primirea notificării privind apărarea. În cazul în care pârâtul prezintă o cerere reconvențională și reclamantul răspunde, pârâtul are dreptul să își modifice cererea inițială de obținere a probelor în termen de 10 zile de la primirea notificării privind răspunsul.

Ca regulă generală, probele se prezintă în ultima ședință de judecată. În mod excepțional, probele se pot prezenta într-o etapă anterioară. Probele pot fi mărturii ale unor persoane, mărturii ale experților sau probe obținute prin examinare judiciară. Pentru ca astfel de probe să fie prezentate anticipat trebuie să existe o temere fondată că poate fi imposibil sau foarte dificil să se obțină mărturia de la anumite persoane pe durata procedurii judiciare propriu-zise sau să se verifice anumite fapte prin expertiză sau inspecție.

După admiterea cererilor de obținere a probelor în cursul ședinței de judecată preliminară, în cazul în care acestea pot fi modificate, sau în cazul în care aceasta nu se aplică ordinii competente, se stabilește ședința de judecată finală după ce au fost audiați reprezentanții legali.

Lista martorilor poate fi, de asemenea, completată sau modificată cu până la minim 20 de zile înainte de data la care se desfășoară ședința de judecată finală, iar cealaltă parte este notificată să facă uz de această posibilitate, dacă dorește, în termen de cinci zile.

Cu excepția cazurilor în care circumstanțele justifică schimbarea ordinii actelor juridice de către judecător, în cadrul ședinței de judecată finale prezentarea probelor începe cu declarațiile părților.

Ulterior, în cazul în care probele includ documente video sau înregistrări sonore, acestea sunt prezentate.

În continuare pot urma clarificări verbale ale experților care au fost convocați să apară în instanță la cererea oricăreia dintre părți sau a instanței însăși, urmate de interogarea martorilor.

După ce probele au fost obținute, se dezbate faptele cauzei. În cadrul acestor dezbateri, avocații prezintă concluziile, atât *de facto*, cât și *de jure*, pe care le-au extras din probele prezentate, fiecare avocat având dreptul să răspundă o singură dată.

La încheierea ședinței de judecată finale, cauza rămâne în judecare pentru pronunțarea unei hotărâri în termen de 30 de zile. În cazul în care instanța consideră că nu este suficient de bine informată, judecătorul poate reveni în sala de judecată pentru a audia persoanele vizate și pentru a dispune măsurile necesare care trebuie adoptate pentru a clarifica chestiunea pusă la îndoială.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Cererea de obținere a probelor poate fi respinsă dacă este prezentată în afara termenului prevăzut de lege în acest scop.

O cerere de obținere a probelor poate fi respinsă integral sau parțial, chiar dacă este depusă în termenul stabilit, în următoarele situații: se depășește numărul de martori pentru un anumit tip de procedură (martorii care depășesc limita sunt respinși); judecătorul consideră că o cerere privind mărturia unui expert este irelevantă sau dilatorie; o persoană care ar putea să depună mărturie ca parte este înscrisă pe lista martorilor; se solicită declarații ale unei părți care conțin fapte săvârșite cu rea credință sau de natură penală de care este acuzată partea în cauză; sau părții i se cere să depună mărturie cu privire la fapte care nu implică o mărturisire. Alte elemente de probă care nu sunt acceptabile sunt cele care implică încălcarea secretului de stat, a secretului profesional sau a secretului profesional care trebuie respectat de către funcționarii publici, care poate totuși să fie ridicat, în conformitate cu termenii stabiliți în mod legal.

Ulterior, în timpul ședinței de judecată finale și după ce martorul a depus jurământul, judecătorul va efectua o examinare preliminară, care urmărește să identifice martorii și să determine dacă aceștia sunt rude, prieteni sau dușmani ai oricăreia dintre părți, dacă sunt dependenți în orice fel de părțile respective și dacă au orice interes, direct sau indirect, în cauză. În cazul în care răspunsurile dovedesc că partea care face declarația nu este în măsură să acționeze în calitate de martor sau nu este persoana care a fost indicată, judecătorul nu îi va permite să depună mărturie. Numai persoanele care nu suferă de tulburări

psihice și care au capacitatea fizică și psihică necesară pentru a depune mărturie cu privire la faptele care trebuie dovedite sunt în măsură să depună mărturie în calitate de martori, iar judecătorul are sarcina de a evalua capacitatea naturală a persoanelor înscrise ca martori în scopul de a aprecia admisibilitatea și credibilitatea mărturiei acestora.

Probele obținute din mărturii nu sunt admise în cazul în care o declarație economică trebuie, prin lege sau în conformitate cu dispozițiile stabilite de părți, să se facă în scris sau trebuie să fie dovedită cu înscrisuri. De asemenea, probele obținute din mărturii nu sunt admise atunci când faptul a fost pe deplin dovedit prin documente sau prin alte mijloace cu forță probantă deplină. Probele obținute din mărturii sunt inadmisibile în cazul în care acestea se bazează pe orice acorduri care sunt contrare sau suplimentare față de conținutul documentelor autentice sau private cu o forță probantă deplină, indiferent dacă acordurile au avut loc înaintea creării documentului, în același timp, sau ulterior.

2.4 Care sunt diferențele mijloace de probă?

Există următoarele mijloace de probă:

- a) înscrisuri;
- b) dovadă prin mărturisire;
- c) declarațiile părților în cauză;
- d) rapoarte ale experților;
- e) inspecția judiciară;
- f) depozițiile martorilor;
- g) dovadă prin prezentarea de obiecte;
- h) prezumții.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Diferențele în ceea ce privește eficacitatea demonstrativă a mijloacelor de probă nu depinde de aspectul dacă acestea sunt sub formă orală sau scrisă. Instanța este obligată să țină seama numai de probele cu forță probatorie prestabilită legal, în temeiul și limitele precizate: dovada prin înscrisuri autentice sau personale, a căror autenticitate este stabilită prin mijloace recunoscute (a se vedea articolele 362-387 din Codul civil), mărturisire (a se vedea articolele 352-360 din Codul civil) și prezumțiile legale (articolele 349-350 din Codul civil).

Evaluarea celorlalte probe este efectuată în conformitate cu principiul liberei evaluări a probelor, fără a face obiectul niciunei norme, cu excepția celei privind experiența, și anume raționamentele generale și abstracte pe baza succesiunii cauzale. Elemente de probă vor fi luate în considerare în conformitate cu opinia pe care judecătorul și-a format-o cu privire la fapte, ținând seama de aceste norme.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Legea atribuie, într-adevăr, diferite grade de forță demonstrativă diferitelor mijloace de probă.

Libera evaluare a probelor este revocată și unele mijloace de probă au întâietate în raport cu altele în cazul în care legislația atribuie un anumit grad de importanță unui anumit mijloc de probă sau atunci când aceasta prevede anumite formalități speciale pentru existența sau probarea unui fapt juridic. În cazul probelor juridice negative, legea interzice utilizarea anumitor tipuri de probe de către judecător în luarea unei hotărâri.

În ceea ce privește obținerea de probe din depozițiile depuse de martori, din audierea experților (ca normă generală, experții sunt audiați numai în cadrul ședinței de judecată finale dacă este necesar să se ofere clarificări verbale, întrucât rezultatele anchetelor acestora sunt prezentate în rapoarte scrise), din inspecții judiciare, din rapoarte ale anchetelor și din documente care nu sunt definite prin lege ca având o semnificație specială, instanța evaluează în mod liber toate aceste elemente de probă.

Eficacitatea demonstrativă a probei cu martori este apreciată liber de către judecător. Cu toate acestea, proba cu martori nu poate fi utilizată pentru a înlocui un document solicitat în temeiul legii sau pentru a contrazice sau a adăuga informații la conținutul anumitor documente.

Forța probelor prezentate în răspunsurile experților este evaluată în mod liber de către instanță, iar același lucru este valabil în ceea ce privește rezultatele anchetelor judiciare.

Se consideră că înscrisurile autentice (și anume, cele care sunt redactate în scris, de către o autoritate publică competentă sau de un funcționar în exercitarea competențelor sale) dovedesc integral faptele la care se referă ca fiind efectuate de agenții respectivi, împreună cu faptele care sunt atestate în documentele respective pe baza înțelegerii entității care a emis documentul (mai precis aceste documente reprezintă o dovadă care nu poate fi respinsă prin proba contrarie). Înscrisurile private, în cazul în care semnăturile sau scrisul de mână sau doar semnătura sunt recunoscute sau nu sunt contestate de partea împotriva căreia este prezentat înscrisul, sau în cazul în care, în pofida semnăturii și scrisului de mână care i-au fost atribuite, aceștia declară că nu știu dacă le aparțin, sunt considerate a fi autentice, atât juridic, cât și judiciar, iar înscrisurile private, cu semnături și scris de mână, care au fost autentificate de un notar public pot fi utilizate ca dovadă a declarațiilor atribuite autorului, dar acest lucru nu împiedică ridicarea de obiecții sau probarea caracterului fals al înscrisurilor respective. Faptele conținute în declarație sunt considerate dovedite, în măsura în care acestea sunt contrare intereselor părții care face declarația. Cu toate acestea, declarația trebuie să fie luată în considerare în toate elementele sale. Înscrisurile private autentificate în temeiul dreptului notarial au forță probantă a documentelor autentice, dar nu le înlocuiesc atunci când legislația solicită astfel de documente pentru ca actul să fie valabil. O mărturisire judiciară scrisă are forță probantă deplină împotriva persoanei care mărturisește. O mărturisire nejudiciară, sub forma unui document autentic sau privat, este considerată dovedită în condițiile aplicabile acestor documente și, în cazul în care aceasta a fost comunicată celeilalte părți sau reprezentantului acesteia, are forță probantă deplină.

O mărturisire nejudiciară care nu ia forma unui document nu poate fi atestată cu martori în cazurile în care proba cu martori nu este admisă; atunci când aceasta este admisă, instanța apreciază în mod liber forța probantă a acesteia.

Mărturisirile judiciare nescrise și mărturisirile nejudiciare către un terț sau conținute într-un testament sunt apreciate în mod liber de către instanță.

O mărturisire nu constituie probă împotriva persoanei care mărturisește dacă: a) este considerată insuficientă prin lege sau se bazează pe fapte a căror recunoaștere sau cercetare este interzisă prin lege; b) se bazează pe fapte referitoare la drepturi inalienabile; c) faptul mărturisit este imposibil sau în mod evident inexistent.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Da, acest lucru este valabil în dreptul portughez.

În cazul în care legea solicită, ca formă de declarație economică, un document cu un anumit grad de formalitate, un astfel de document nu poate fi înlocuit cu un alt mijloc de probă sau cu un alt document, cu excepția cazului în care acesta din urmă are o forță probantă mai mare.

Atunci când legea cere anumite formalități speciale pentru existența sau dovedirea unui fapt juridic, acestea nu pot fi omise.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Toate persoanele, fie că sunt sau nu părți în cauză, sunt obligate să coopereze în ceea ce privește descoperirea adevărului. Acestea trebuie să răspundă la întrebările care li se adresează, să prezinte investigațiile necesare, să furnizeze probele solicitate și să efectueze actele dispuse.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Următorii martori pot refuza să depună mărturie, cu excepția acțiunilor care au ca scop verificarea nașterii unui copil sau a unui deces: rudele în linie ascendentă, în cauzele care implică descendenți, și părinții adoptivi, în cauzele care implică copii adoptați, și viceversa; soacra sau socrul în cauzele care implică ginerele sau nora acestora, și viceversa; orice soț sau fost soț în cauzele în care una dintre părți este celălalt soț sau fost soț; orice persoană care locuiește sau a locuit în concubinaj, în condiții similare căsătoriei, cu oricare dintre părțile în cauză.

Este responsabilitatea judecătorului să informeze persoanele menționate mai sus că pot refuza să depună mărturie.

Martorii care trebuie să respecte secretul profesional, obligația de confidențialitate a funcționarilor publici și secretul de stat pot refuza să depună mărturie în mod legitim în legătură cu faptele care fac obiectul secretului.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

În conformitate cu răspunsul anterior, persoanele care refuză să depună mărturie nu sunt sancționate sau nu au obligația de a coopera cu instanța, întrucât acesta este dreptul lor legal.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Da, există persoane de la care nu se pot obține probe.

Acestea sunt persoane aflate în imposibilitatea de a depune mărturie din cauza unor tulburări psihice și care nu au capacitatea fizică sau mentală necesară pentru a depune mărturie cu privire la faptele care trebuie dovedite.

Este responsabilitatea judecătorului să evalueze competența persoanelor chemate să depună mărturie în calitate de martori.

Persoanele care pot depune mărturie ca părți în cadrul cauzei nu pot să depună mărturie în calitate de martori.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Martorii depun mărturie în ultima ședință de judecată, în persoană sau prin videoconferință, cu excepția următoarelor situații:

atunci când probele sunt obținute într-o etapă anterioară (acest lucru se poate realiza atunci când există o teamă justificată că ar putea fi imposibil sau foarte dificil să se obțină mărturia unei anumite persoane);

probele se obțin prin intermediul comisiilor rogatorii trimise la un consulat portughez;

probele sunt obținute la domiciliul unei persoane sau la sediul persoanei (prerogativă acordată Președintelui Republicii și agenților diplomatici străini în condiții de reciprocitate);

este imposibil ca aceștia să se înfățișeze în instanță;

se utilizează prerogativa de a depune mărturie în scris.

Martorii sunt obligați să depună mărturie în mod precis, indicând motivele și împrejurările care justifică cunoștințele lor cu privire la fapte; în măsura în care este posibil, motivul invocat pentru cunoașterea faptelor este prezentat în detaliu și bine justificat.

Interogatoriul este realizat de avocatul părții care a convocat martorul. Avocatul celeilalte părți poate, cu privire la faptele care fac obiectul depozității, să pună întrebări martorului pentru a completa sau a clarifica mărturia.

Judecătorul nu trebuie să permită avocaților să fie nepoliticoși cu martorii și să pună întrebări sau să facă remarci care sunt irelevante, sugestive, înșelătoare sau ofensatoare.

Interogatoriul și interogatoriul în contradictoriu sunt efectuate de reprezentanți ai părților, fără a aduce atingere informațiilor solicitate de către judecător sau faptului că judecătorul poate adresa întrebări pe care le consideră adecvate pentru a stabili adevărul.

Judecătorul va efectua interogatoriul el însuși în cazul în care acest lucru este necesar pentru a asigura calmul martorului sau pentru a încheia un interogatoriu în contradictoriu care este inadecvat.

Înainte de a răspunde la întrebările care îi sunt adresate, martorul poate consulta dosarul cauzei, poate solicita să i se prezinte anumite documente aflate la dosar, sau poate prezenta înscrisuri menite să-i sprijine mărturia; numai înscrisurile pe care partea în cauză nu le-ar fi putut furniza sunt acceptate și introduse în dosarul cauzei.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Elementele de probă obținute în mod ilegal nu pot fi luate în considerare de către instanță.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Da, în plus față de mărturia părții menționate mai sus, dreptul procedural portughez oferă, de asemenea, părților posibilitatea de a face declarații.

Într-adevăr, părțile pot, până la începerea pledoariilor orale în primă instanță, să solicite autorizația de a prezenta declarații referitoare la situații de fapt în care au fost implicați personal sau despre care au cunoștință directă.

Instanța evaluează liber declarațiile părților, cu excepția cazului în care acestea implică o mărturisire.

În această privință, vă rugăm să consultați răspunsul la întrebarea 2.6.

Informații suplimentare

Legislația aplicabilă

 [Codul civil](#)

 [Codul de procedură civilă](#)

Informații suplimentare

 [Ministerul Justiției](#)

 [Biroul Procurorului General](#)

 [Monitorul Oficial](#)

 [Baza de date a documentelor juridice](#)

Ultima actualizare: 30/04/2018

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - România

1 Sarcina probei

Sediul principal al materiei:

Codul de procedură civilă (art. 249-365).

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Cel care face o susținere în cursul procesului trebuie să o dovedească, în afară de cazurile anume prevăzute de lege. Reclamantul trebuie să dovedească proba. În cazul excepțiilor invocate de pârât sarcina probei aparține pârâtului. Totodată, în cazul prezumțiilor sarcina probei se deplasează de la persoana în favoarea căreia acestea au fost create la partea adversă.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Nimeni nu este ținut de a proba ceea ce instanța este ținută să ia cunoștință din oficiu.

Instanța de judecată trebuie să ia cunoștință din oficiu de dreptul în vigoare în România. Textele care nu sunt publicate în Monitorul Oficial al României sau într-o altă modalitate, convențiile, tratatele și acordurile internaționale aplicabile în România, care nu sunt integrate într-un text de lege, precum și dreptul internațional cutumiar trebuie dovedite de partea interesată. Dispozițiile normative cuprinse în documente clasificate pot fi dovedite și consultate numai în condițiile prevăzute de lege. Instanța de judecată poate lua cunoștință din oficiu de dreptul unui stat străin, cu condiția ca acesta să fie invocat. Proba legii străine se face conform dispozițiilor [Codului civil](#) referitoare la conținutul legii străine.

Dacă un anumit fapt este de notorietate publică ori necontestat, instanța va putea decide, ținând seama de circumstanțele cauzei, că nu mai este necesară dovedirea lui. Uzanțele, regulile deontologice și practicile statornicite între părți trebuie probate de către cel care le invocă. Regulamentele și reglementările locale trebuie dovedite de către cel care le invocă numai la cererea instanței.

Prezumțiile sunt consecințele pe care legea sau judecătorul le trage dintr-un fapt cunoscut spre a stabili un fapt necunoscut. Prezumția legală scutește de dovadă pe acela în folosul căruia este stabilită în tot ceea ce privește faptele considerate de lege ca fiind dovedite. Prezumția legală poate fi înlăturată prin proba contrară, dacă legea nu dispune altfel.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența acelui fapt?

Probele trebuie să fie admisibile și să ducă la soluționarea procesului. În vederea stabilirii existenței sau inexistenței faptelor pentru a căror dovedire probele au fost încuviințate, judecătorul le apreciază în mod liber, potrivit convingerii sale, în afară de cazul când legea stabilește puterea lor doveditoare.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Probele se propun, sub sancțiunea decăderii, de către reclamant prin cererea de chemare în judecată, iar de către pârât prin întâmpinare, dacă legea nu dispune altfel. Instanța va dispune ca părțile să completeze probele dacă probele propuse nu sunt îndestulătoare pentru lămurirea în întregime a procesului. De asemenea, judecătorul poate, din oficiu, să pună în discuția părților necesitatea administrării altor probe, pe care le poate ordona chiar dacă părțile se împotrivesc.

La cererea părților se pot solicita următoarele probe: înscrisuri, expertize, proba cu martori, cercetarea la fața locului, chemarea la interogatoriu, la cererea părții interesate în obținerea unei mărturisiri din partea adversarului. Noul cod de procedură civilă reglementează și mijloacele materiale de probă, mijloace ce pot prezenta interes în soluționarea unor categorii de acțiuni civile (de exemplu, în acțiunile de divorț).

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Asupra probelor solicitate de părți instanța urmează să se pronunțe, printr-o încheiere, după ce au fost examinate condițiile lor de admisibilitate. Încheierea va arăta faptele ce trebuie dovedite, mijloacele de proba încuviințate, precum și obligațiile ce revin părților în legătură cu administrarea lor. Pe cât posibil probele vor fi administrate în aceeași ședință în care au fost încuviințate.

Administrarea probelor este guvernată de câteva reguli esențiale: dovezile trebuie administrate în ordinea stabilită de judecător; pe cât posibil dovezile vor fi administrate în aceeași ședință de judecată; administrarea probelor se face înainte de începerea dezbaterilor asupra fondului; dovada și dovada contrarie vor fi administrate pe cât cu puțință în același timp.

Locul administrării probelor este în fața instanței de judecată sesizate, în camera de consiliu, dacă legea nu dispune altfel. Dacă, din motive obiective, administrarea probelor nu se poate face decât în afara localității de reședință a instanței, aceasta se va putea efectua prin comisie rogatorie, de către o instanță de același grad sau chiar mai mică în grad, dacă în acea localitate nu există o instanță de același grad.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Probele pot fi folosite doar dacă îndeplinesc anumite condiții privitoare la legalitatea, verosimilitatea, relevanța și concluziile lor. Din punct de vedere al legalității, proba solicitată trebuie să constituie un mijloc de dovadă prevăzut de lege și să nu fie prohibită de lege. Din punct de vedere al *verosimilității*, proba solicitată nu trebuie să contrazică legile naturale universal recunoscute. Referitor la *relevanța probei*, aceasta trebuie să aibă legătura lor cu obiectul procesului, respectiv să se refere la fapte care trebuie să fie demonstrate în sprijinul pretențiilor sau apărărilor formulate de părți. Pentru a fi admisibile probele trebuie să fie, de asemenea, verosimile, respectiv să fie apte să conducă la soluționarea procesului.

În cazul înscrisurilor, instanța este obligată să respingă cererea de înfățișare a înscrisului în următoarele situații: când cuprinsul înscrisului privește chestiuni strict personale privind demnitatea/viața privată a unei persoane; când înfățișarea înscrisului ar nesocoti obligația de păstrare a secretului ori când aceasta ar atrage urmărirea penală a părții, soțului sau a unei rude ori afin până la gradul al treilea inclusiv.

În ceea ce privește proba cu martori, aceasta nu este admisibilă pentru dovedirea actelor juridice cu o valoare mai mare de 250 lei; pentru care legea cere forma scrisă. De asemenea, este inadmisibilă proba testimonială împotriva și peste cuprinsul unui înscris.

Dovezile se propun de reclamant prin cererea de chemare în judecată, iar de către pârât prin întâmpinare. Probele nepropuse în aceste condiții vor putea fi cerute și încuviințate de instanță dacă într-una din următoarele situații: necesitatea probei rezultă din modificarea cererii; nevoia administrării probei reiese din cercetarea judecătorească și partea nu o putea prevedea; partea învederează instanței că, din motive temeinic justificate, nu a putut propune în termen probele cerute; administrarea probei nu duce la amânarea judecării; există acordul expres al tuturor părților.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Dovada unui act juridic sau a unui fapt se poate face prin înscrisuri, martori, prezumții, mărturisirea uneia dintre părți (făcută din proprie inițiativă sau obținută la interogatoriu), prin expertiză, prin mijloacele materiale de probă, prin cercetarea la fața locului sau prin orice alte mijloace prevăzute de lege.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experți martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Martorii se propun de părți, respectiv de reclamant prin cererea de chemare în judecată, iar de către pârât prin întâmpinare. După încuviințarea probei testimoniale, instanța va dispune citarea martorilor în vederea audierii lor.

Când pentru lămurirea unor împrejurări de fapt, instanța socrutește de cuviință să cunoască părerea unor specialiști, va numi, la cererea părților ori din oficiu, unul sau trei experți, stabilind prin încheiere punctele asupra cărora ei urmează să se pronunțe și termenul în care trebuie să efectueze expertiza. Concluziile expertului sunt consemnate într-un raport de expertiză. Efectuarea unei noi expertize de către alt expert se poate solicita motivat, la cererea părților sau a instanței.

În ceea ce privește administrarea probei cu înscrisuri, fiecare parte poate depune înscrisurile pe care dorește să le folosească în proces, în copie certificată pentru conformitate. Partea este obligată să aibă asupra sa și originalul iar, la cerere, să îl prezinte instanței, sub sancțiunea de a nu se ține seama de înscris. Instanța poate ordona înfățișarea unui înscris aflat în posesia părții adverse dacă înscrisul este comun părților din proces, dacă însăși partea adversă s-a referit în proces la acest înscris sau dacă ea este obligată să îl înfățișeze. Dacă un înscris se află la una dintre părți și nu poate fi prezentat în instanță, se va putea delega un judecător în prezența căruia părțile să cerceteze înscrisul la locul în care se găsește. Dacă înscrisul se află în posesia unui terț, acesta poate fi citat ca martor punându-i-se în vedere să aducă înscrisul.

Administrarea probelor se face în fața instanței de judecată, în camera de consiliu. Când administrarea dovezilor urmează să se facă în altă localitate, ea se va îndeplini, prin delegație, de către o instanță de același grad sau chiar mai mică în grad, dacă în acea localitate nu există o instanță de același grad. Dacă felul dovezii îngăduie și părțile se învoiesc, instanța care administrează dovada poate fi scutită de citarea părților.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Puterea doveditoare a mijloacelor de probă este egală, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege.

Forma autentică este adeseori consimțită de părți datorită avantajelor pe care le prezintă, printre care se numără prezumția de autenticitate, care îl dispensează pe cel care invocă un înscris autentic de sarcina probei.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Dovada actului juridic a cărui valoare a obiectului este mai mare de 250 lei, este admisă numai proba cu înscrisuri, cu unele excepții, când se primește și proba cu martori.

Înscrisul autentic face deplină dovadă, față de orice persoană, până la declararea sa ca fals, cu privire la constatările făcute personal de către cel care a autentificat înscrisul, în condițiile legii. Declarațiile făcute de părți și trecute într-un înscris autentic nu fac dovadă decât până la proba contrarie.

În cazul prezumțiilor lăsate la luminile și înțelepciunea judecătorului, acesta se poate întemeia pe ele numai dacă au greutate și puterea de a naște probabilitatea faptului pretins; ele, însă, pot fi primite numai în cazurile în care legea admite dovada cu martori.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Vezi răspunsul de la 2.11.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Codul de procedură civilă nu reglementează motivele de refuz ale martorului de a depune mărturie, ci persoanele care nu pot fi ascultate ca martori și persoanele care sunt scutite de a fi martori. A se vedea răspunsul de la 2.11.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Instanța va sancționa cu amendă judiciară neprezentarea martorului sau refuzul acestuia de a depune mărturie. Împotriva martorului care lipsește la prima citare instanța poate emite mandat de aducere. În pricinile urgente, se poate dispune aducerea martorilor cu mandat chiar la primul termen.

Dacă partea refuză să răspundă la interogatoriu sau nu se înfățișează, instanța poate socoti aceste împrejurări ca o mărturisire deplină ori numai ca un început de dovadă în folosul aceluia care a propus interogatoriul.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Nu pot fi martori rudele și afinii până la gradul al treilea inclusiv; soțul, fostul soț, logodnicul ori concubinul; cei aflați în dușmănie sau în legături de interese cu una din părți; persoanele puse sub interdicție judecătorească; cei condamnați pentru mărturie mincinoasă. În procesele privitoare la filiație, divorț și alte raporturi de familie se vor putea asculta rudele și afinii, în afară de descendenți.

Sunt scutiți de a fi martori:

slujitorii cultelor, medicii, farmaciștii, avocații, notarii publici, executorii judecătorești, mediatorii, moașele și asistenții medicali și alți profesioniști cărora legea le impune să păstreze secretul de serviciu/profesional cu privire la faptele de care au luat cunoștință în cadrul serviciului ori în exercitarea profesiei lor, chiar și după încetarea activității lor;

judecătorii, procurorii și funcționarii publici, chiar și după încetarea funcției lor, asupra împrejurărilor secrete de care au avut cunoștință în această calitate; cei care prin răspunsurile lor s-ar expune pe ei înșiși sau ar expune rudele, afinii, soțul, fostul soț etc. la o pedeapsă penală sau la disprețul public.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Instanța dispune citarea martorilor și ordinea în care urmează să se facă audierea acestora. Înainte de a fi ascultat, martorul va fi identificat și i se va pune în vedere să depună un jurământ. Fiecare martor trebuie să fie audiat separat. Martorul va răspunde mai întâi la întrebările puse de președintele instanței iar apoi la întrebările puse, cu încuviințarea acestuia, de către partea care l-a propus precum și de către partea adversă. Martorul care nu poate veni în instanță va putea fi ascultat la locul unde se află.

Nu există prevederi legale în privința cazurilor în care mărturia poate fi înregistrată cu mijloace audiovizuale, însă este admisibilă. Aceasta va putea fi ulterior transcrisă la cererea părții interesate, în condițiile legii.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Dacă partea care a prezentat înscrisul stăruie să se folosească de acesta, deși denunțarea ca fals a acestuia nu a fost retrasă, instanța, dacă este indicat autorul falsului sau complicele acestuia, poate suspenda judecata procesului, înaintând de îndată înscrisul denunțat ca fals parchetului competent, pentru cercetarea falsului, împreună cu procesul-verbal ce se va încheia în acest scop. În cazul în care acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare ori nu poate continua, cercetarea falsului se va face de către instanța civilă.

Pe de altă parte, instanța va sancționa cu amendă contestarea, cu rea-credință, de către autorul ei a scrierii sau semnăturii unui înscris ori a autenticității unei înregistrări audio sau video.

În aprecierea declarațiilor martorilor, instanța va ține seama de sinceritatea acestora și de împrejurările în care au luat cunoștință de faptele ce fac obiectul declarației respective. Dacă, din cercetare, reies bănuieli de mărturie mincinoasă sau de mituire a martorului, instanța va încheia un proces-verbal și va sesiza organul de urmărire penală competent.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Constituie mărturisire recunoașterea de către una dintre părți a unui fapt pe care partea adversă își întemeiază pretenția sau apărarea. Mărturisirea judiciară face deplină dovadă împotriva aceluia care a făcut-o și nu poate fi divizată împotriva autorului decât în cazurile în care cuprinde fapte distincte și care nu au legătură între ele. Mărturisirea extrajudiciară este făcută în afara procesului și este un fapt supus aprecierii judecătorului. Aceasta din urmă este supusă condițiilor de admisibilitate și administrare prevăzute de dreptul comun pentru celelalte probe.

Instanța poate încuviința chemarea la interogatoriu a oricăreia dintre părți, cu privire la fapte personale, care sunt de natură să ducă la soluționarea procesului.

Linkuri relevante

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

NOTĂ: Versiunea în limba originală a acestei pagini SI a fost modificată recent. Versiunea lingvistică pe care o consultați acum este în lucru la traducătorii noștri.

Pagina este deja disponibilă în următoarele limbi.

Obținerea probelor - Slovenia

1 Sarcina probei

Normele privind pregătirea și prezentarea probelor și metodele de pregătire a probelor în procedurile în materie civilă sunt reglementate prin Codul de procedură civilă (*Zakon o pravdnem postopku, ZPP*).

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Norma generală prevede faptul că părțile trebuie să menționeze toate faptele pe care se întemeiază cererile și obiecțiunile lor și să prezinte probe care să facă dovada faptelor respective (articolele 7 și 212 din ZPP).

Reclamanții trebuie să facă dovada faptelor pe care se întemeiază cererile lor, iar acuzații trebuie să dovedească faptele pe care se bazează obiecțiunile lor. Dreptul substanțial ne oferă informații cu privire la partea care trebuie să afirme și să dovedească un anumit fapt. Consecințele rezultate în urma nedovedirii unui fapt sunt suportate de către partea care, în conformitate cu normele dreptului substanțial, trebuie să afirme și să facă dovada faptului respectiv (articolele 7 și 215 din ZPP).

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Procedura de strângere a probelor vizează faptele pe baza cărora se întemeiază cererile și obiecțiunile, normele științifice și profesionale și normele bazate pe experiență. Normele juridice nu sunt dovedite, întrucât principiul care se aplică normelor juridice prevede că instanța trebuie să cunoască aceste fapte *ex officio* (*iura novit curia*).

Nu este necesară nicio probă pentru faptele care sunt recunoscute de către o parte în timpul procedurilor în fața instanței. Instanța poate cere ca faptele recunoscute să fie dovedite în cazul în care aceasta consideră că partea a recunoscut faptele respective pentru a putea iniția o acțiune pe care altfel nu ar putea-o iniția [articolul 3 alineatul (3) din ZPP].

Faptele pe care una dintre părți nu le neagă sau le neagă fără a declara motivele pentru negarea acestora sunt considerate ca fiind recunoscute, în afară de cazul în care scopul negării acestor fapte reiese din alte declarații ale părții. De asemenea, una dintre părți poate să prevină efectul acestei prezumții de recunoaștere declarând că nu recunoaște faptele; totuși, acest lucru se aplică numai faptelor care nu se referă la conduita acestei părți sau la percepția acesteia.

Nu este necesară dovedirea faptelor care sunt recunoscute și general cunoscute [articolul 214 alineatele (1) și (6) din ZPP].

Instanța consideră un fapt recunoscut drept temei pentru hotărârea sa, fără a fi necesar ca aceasta să îi verifice veridicitatea [articolul 214 alineatul (1) din ZPP], cu excepția cazului în care aceasta consideră că partea a recunoscut faptele respective pentru a putea iniția o acțiune pe care altfel nu ar putea-o iniția [articolul 3 alineatul (1) din ZPP].

Faptele presupuse conform legii nu necesită probe; cu toate acestea, se poate demonstra că aceste fapte nu există, dacă legea nu stabilește altfel [articolul 214 alineatul (5) din ZPP].

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluiași fapt?

În vederea pronunțării unei hotărâri cu privire la cererea reclamantului, instanța trebuie să dispună de un număr ridicat de probe materiale, adică să fie convinsă de faptele care sunt relevante din punct de vedere legal.

Uneori, chiar dovedirea probabilității ar fi suficientă în vederea pronunțării unei hotărâri, în special în anumite decizii procedurale intermediare care nu conduc la finalizarea procedurilor și prin care instanța soluționează chestiuni procedurale intermediare. Pentru ca judecătorul să poată aplica o normă procedurală specifică, faptele relevante din punct de vedere legal trebuie dovedite ca fiind probabile. Cu toate acestea, nu este necesar ca judecătorul să fie convins de existența acestora. ZPP nu definește faptele care pot fi dovedite ca fiind probabile pentru ca o anumită normă să fie luată în considerare.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

În conformitate cu principiul contradictorialității în vigoare, părțile sunt cele care solicită, în principal, strângerea de probe.

Instanța poate, de asemenea, să dispună obținerea de probe *ex officio* [articolul 7 alineatul (2) din ZPP] în cazul în care aceasta consideră că părțile au intenția de a face uz inadmisibil de cererile lor [articolul 3 alineatul (3) din ZPP].

Instanța strânge probe *ex officio* în litigiile în materia răspunderii părintești, dacă nu are legătură cu o cerere și chiar dacă nu a fost depusă o cerere; aceasta poate, de asemenea, să strângă probe chiar dacă niciuna dintre părți nu a declarat probele și dacă acest lucru este necesar pentru protejarea intereselor copilului (articolul 408 din ZPP).

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Instanța decide cu privire la probele care trebuie obținute în vederea stabilirii faptelor decisive [articolul 213 alineatul (2) și articolul 287 din ZPP]. Instanța pronunță o hotărâre cu privire la probe prin intermediul cărora acceptă sau respinge cererile părților, ea fiind în măsură, de asemenea, să dispună strângerea anumitor probe *ex officio*.

În cazul în care cererea părții cu privire la probe este aprobată de către instanță, aceasta este ulterior pusă în aplicare, iar probele sunt strânse efectiv.

Instanța nu este obligată prin decizia sa cu privire la probe. Instanța poate modifica decizia în timpul procedurilor și poate dispune strângerea de probe cu privire la care respinsese o cerere anterioară, putând, de asemenea, să dispună strângerea de probe noi [articolul 287 alineatul (4) din ZPP].

În general, probele sunt prezentate în timpul audierii în fața unui judecător care urmează să pronunțe hotărârea finală [articolul 217 alineatul (1) din ZPP]. În cazul în care există motive întemeiate, probele pot fi prezentate în fața unui judecător desemnat la cerere [articolul 217 alineatul (1) din ZPP]. În cazuri excepționale, este posibil, de asemenea, ca prezentarea probelor să se efectueze după ce audierea principală a fost încheiată, atunci când completul de judecată decide ca audierea principală să fie redeschisă. Aceasta se întâmplă, în cazul unei solicitări, în vederea completării procedurilor sau în vederea clarificării aspectelor specifice importante (articolul 292 din ZPP).

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

ZPP prevede, în mod specific, faptul că strângerea de probe poate fi respinsă numai în cazul în care mijlocul de probă este irelevant în pronunțarea deciziei (articolul 287 din ZPP); adică acesta nu are drept scop stabilirea faptelor relevante din punct de vedere legal. Totuși, ZPP nu conține nicio dispoziție specifică privind motivul respingerii unor probe ca fiind inadmisibile sau a respingerii unor probe a căror obținere nu este posibilă din punct de vedere economic sau a căror obținere nu este fezabilă.

O parte trebuie, cel târziu până la prima audiere principală, să declare toate faptele necesare pentru a le susține cererile, să prezinte toate probele necesare pentru stabilirea veridicității declarațiilor acestora, și să își declare poziția în ceea ce privește mărturiile și probele prezentate de către partea adversă. Acest lucru înseamnă că instanța nu ia în considerare probele pe care o parte le prezintă prea târziu. Unei părți i se refuză în general o astfel de cerere (articolul 286 din ZPP). Singura excepție implică cazurile în care o parte poate dovedi că a fost împiedicată să prezinte probele la prima audiere din motive care nu depind de voința sa [articolul 286 alineatul (4) din ZPP].

În ceea ce privește probele inadmisibile și probele a căror obținere nu este fezabilă, este important să se respecte articolul 3 alineatul (3) din ZPP, care prevede că instanța nu va aproba cererile părților care sunt contrare reglementărilor obligatorii sau care contravin normelor morale.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

ZPP recunoaște anchetele, înscrisurile, audierea martorilor, audierea experților și audierea părților.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Martorii: Orice persoană citată în calitate de martor trebuie să se prezinte și, cu excepția cazului în care prin lege se prevede altfel, trebuie să depună mărturie [articolul 229 alineatul (1) din ZPP]. Martorii sunt audiați la cererea uneia dintre părți, care trebuie să menționeze martorul care urmează să depună mărturie și trebuie să precizeze detaliile personale ale acestuia (articolul 236 din ZPP). Martorii sunt invitați să se prezinte la o dată stabilită prin intermediul unei citații speciale, prin care aceștia trebuie avertizați cu privire la obligația lor de a depune mărturie, cu privire la consecințele care rezultă în urma unei neapărări nejustificate, precum și cu privire la dreptul acestora la rambursarea cheltuielilor (articolul 237 din ZPP).

Martorii sunt audiați în timpul procesului. Martorii care, din cauza vârstei, a bolii sau a unei dizabilități fizice grave, nu pot da curs citației pot fi audiați la domiciliu [articolul 237 alineatul (2) din ZPP]. Fiecare martor este audiat în mod separat și nu în prezența celorlalți martori care urmează să depună ulterior mărturie [articolul 238 alineatul (1) din ZPP]. Instanța informează martorii cu privire la obligația de a spune adevărul și de a nu omite niciun lucru. Aceasta îi avertizează, de asemenea, cu privire la consecințele aplicabile în cazul depunerii unei mărturii false. Martorul declară mai întâi ceea ce cunoaște cu privire la cauză. Judecătorul care prezidează completul de judecată sau membrii completului și părțile, precum și reprezentanții și persoanele împuternicite ale acestora, pun întrebări pentru a verifica declarațiile martorului sau pentru a le completa ori a le clarifica. În cazul în care martorii depun declarații care sunt inconsecvente, aceștia pot fi confrunțați [articolul 239 alineatul (3) din ZPP]. ZPP nu mai recunoaște declarațiile sub jurământ ale martorilor.

ZPP nu face o distincție între procedura privind audierea martorilor obișnuiți și audierea martorilor „experți” și nu prevede dispoziții procedurale distincte în această privință. Nu există nicio diferență între procedura privind audierea martorilor și procedura privind audierea experților.

Înscrisuri: Cu toate că ZPP nu prevede o ierarhie a diferitelor mijloace de probă, înscrisurile sunt cele mai credibile. Acestea pot fi împărțite în înscrisuri publice și înscrisuri sub semnătură privată. Înscrisurile publice sunt înscrisurile elaborate, într-o formă stabilită, de către o instituție statală care exercită funcții în sfera de responsabilitate a acesteia sau documentele emise într-o astfel de formă de către o autoritate locală, o asociație sau o altă organizație ori de către o persoană fizică în exercițiul funcției publice care i-a fost încredințată prin lege [articolul 224 alineatul (1) din ZPP]. Înscrisurile sub semnătură privată înseamnă toate documentele care nu sunt publice. Într-un înscris sub semnătură privată, semnătura poate fi certificată de către o instituție autorizată de stat sau de către o persoană fizică ori juridică care exercită o funcție publică (de exemplu un notar). Astfel de clauze privind certificarea în ceea ce privește înscrisurile sub semnătură privată prezintă o importanță oficială, iar partea respectivă a documentului poate fi considerată, de asemenea, drept un document public. Forța probantă a înscrisurilor publice este definită în mod separat în ZPP. Un înscris public face dovada veridicității faptelor confirmate sau menționate în cuprinsul acestuia [articolul 224 alineatul (1) din ZPP]. În timp ce ZPP conține prezumția potrivit căreia conținutul unui înscris public este adevărat, se admite să se facă dovada faptelor care sunt înregistrate în mod necorespunzător într-un înscris public sau să se facă dovada faptului că înscrisul public a fost întocmit în mod incorect [articolul 224 alineatul (4) din ZPP]. În plus, aceasta este singura regulă privind probele în procedura civilă din Slovenia.

Înscrisurile publice străine legalizate în conformitate cu reglementările relevante au aceeași forță probantă ca și înscrisurile slovene, cu condiția ca acordurile de reciprocitate să fie aplicabile și cu excepția cazului în care printr-un tratat internațional se prevede altfel (articolul 225 din ZPP).

ZPP prevede, de asemenea, norme privind prezentarea de înscrisuri (obligația de a prezenta înscrisuri), lucru care depinde de faptul dacă înscrisul se află în posesia părții care face referire la acesta, în posesia părții adverse, la o instituție sau o organizație de stat care exercită o funcție publică sau în posesia unui terț (persoană fizică sau juridică).

Martorii-experti: Instanța strânge probe de la un expert atunci când sunt necesare cunoștințe tehnice în vederea stabilirii sau a clarificării unui anumit fapt, iar instanța nu are la dispoziție astfel de cunoștințe (articolul 243 din ZPP). Instanța civilă numește martorul-expert printr-o hotărâre specială, înaintea numirii, atunci când instanța ascultă punctele de vedere ale părților în această privință. Un expert poate fi, de asemenea, numit de către judecătorul care prezidează camera sau de către un judecător desemnat, dacă aceștia au dreptul de a dispune strângerea unor asemenea probe (articolul 244). Experții sunt aleși, în general, de pe o listă specială utilizată de către instanță; această sarcină poate fi încredințată, de asemenea, unei instituții specializate. Numai persoanele fizice pot fi experți. Experților le revine obligația de a-și accepta îndatoririle și de a-și prezenta constatările și avizul [articolul 246 alineatul (1) din ZPP]. Instanța poate impune plata unei amenzi de către martorul-expert care nu s-a prezentat la o ședință în pofida faptului că fost citat în mod corespunzător; aceasta poate impune, de asemenea, plata unei amenzi de către expert care refuză să își ducă la îndeplinire atribuțiile în lipsa prezentării unor motive întemeiate [articolul 248 alineatul (1) din ZPP]. Experții pot fi scutiți de obligația de a-și îndeplini sarcina la cerere și numai pentru motive pe care aceștia le pot invoca pentru a refuza să depună mărturie sau a răspunde la o întrebare personală. Instanța poate, de asemenea, să îi scutească pe experți de la obligația de a-și îndeplini sarcina pentru alte motive întemeiate (de exemplu sarcina de lucru excesivă). O scutire din același motiv poate fi, de asemenea, solicitată de către un salariat autorizat al instituției sau organizației în cadrul căreia expertul lucrează (articolul 246 alineatele (2) și (3) din ZPP). Un expert poate fi, de asemenea, exclus de la depunerea mărturiei în aceleași condiții ca și un judecător; singura excepție se referă la faptul că o persoană care a fost deja audiată ca martor poate apărea în calitate de martor-expert [articolul 247 alineatul (1) din ZPP].

Sarcina expertului este de a-și prezenta constatările și avizul. Instanța decide, de asemenea, dacă expertul își va prezenta constatările și avizele numai oral în timpul procesului sau dacă acesta trebuie să le prezinte și în scris înainte de desfășurarea ședinței de judecată. De asemenea, instanța stabilește termenul final până la care un expert are obligația să își prezinte constatările și avizul. Atunci când se numește mai mult de un expert, aceștia își pot prezenta împreună constatările și avizele, în cazul în care cad de acord asupra acestora. În cazul în care aceștia nu cad de acord, fiecare expert își prezintă constatările în mod separat (articolul 254 din ZPP). În cazul în care între informațiile furnizate de către experți există diferențe semnificative sau constatările unuia sau a mai multor experți sunt neclare, incomplete sau contradictorii ori dacă acestea contrazic circumstanțele care au fost cercetate, iar neregularitățile nu sunt rectificate printr-o nouă audiere a expertului, se obțin din nou probe de la același expert sau de la alți experți [articolul 254 alineatul (2) din ZPP]. Cu

toate acestea, în cazul în care în cadrul avizului unuia sau mai multor experți există contradicții sau dacă avizele acestora conțin anomalii ori dacă există îndoiele întemeiate privind acuratețea avizului prezentat, se solicită avizele unor alți experți [articolul 254 alineatul (3) din ZPP]. Experții au dreptul la rambursarea costurilor și la remunerare pentru activitatea lor [articolul 249 alineatul (1) din ZPP].

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Principiul care se aplică în ceea ce privește evaluarea probelor prevede că mijloacele de probă sunt apreciate în mod liber. Instanța, acționând potrivit convingerilor proprii, decide cu privire la faptele care sunt considerate a fi fost dovedite, pe baza unei analize detaliate și atente a fiecărui mijloc de probă în mod separat, precum și a tuturor probelor luate împreună și pe baza succesului procedurilor în ansamblu (articolul 8 din ZPP). Procedura civilă slovenă nu recunoaște, în consecință, „regulile privind probele” în temeiul cărora organul legislativ prevede în avans, în mod abstract, valoarea anumitor tipuri de mijloace de probă. Singura excepție de la aceasta este regula privind evaluarea înscrisurilor publice (a se vedea punctul 2.5).

Cu toate acestea, în practică, regula care se aplică prevede faptul că probele scrise, de exemplu, sunt mai credibile, însă acestea nu au o forță probantă mai mare decât, de exemplu, mărturia martorilor sau a părților.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

ZPP nu conține dispoziții în ceea ce privește obligativitatea anumitor mijloace de probă în vederea stabilirii existenței anumitor fapte.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Da. Orice persoană citată în calitate de martor trebuie să se prezinte și, cu excepția cazului în care prin lege se prevede altfel, trebuie să depună mărturie [articolul 229 alineatul (1) din ZPP].

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

O persoană nu poate fi audiată ca martor în cazul în care mărturia acesteia ar aduce atingere obligației de a păstra un secret oficial sau militar, cu excepția cazului în care autoritatea competentă îl scutește de această obligație (articolul 230 din ZPP).

Martorii pot refuza să depună mărturie (articolul 231 din ZPP) în ceea ce privește:

aspecte care i-au fost încredințate de către una dintre părți în calitate de reprezentant autorizat;

aspecte care i-au fost confesate de către parte sau de către o altă persoană în calitate de duhovnic religios;

fapte pe care aceștia le-au constatat în calitate de avocat sau medic ori faptele constatate în exercițiul oricărei alte profesii sau a oricărei alte activități în cadrul căreia aceștia au obligația de a păstra secretul tuturor faptelor constatate în timpul exercițiului profesiei sau a activității respective.

Martorii pot refuza să răspundă la anumite întrebări individuale în cazul în care au motive întemeiate, în special afirmând că prin aceasta ar cauza o vătămare gravă, un prejudiciu financiar considerabil sau urmărirea penală a lor sau a rudelor lor de sânge în linie dreaptă de toate gradele sau a rudelor de sânge în linie colaterală până la al treilea grad, precum și în cazul în care martorii ar cauza o vătămare gravă, un prejudiciu financiar considerabil sau urmărirea penală a soțului/soției sau a unei rude prin alianță mergând până la gradul al doilea inclusiv (chiar și în cazul în care căsătoria a fost deja desfăcută) ori tutorelui, curatorului lor, părintelui lor adoptiv sau copilului adoptat [articolul 233 alineatul (1) din ZPP].

Cu toate acestea, riscul de a cauza un prejudiciu financiar nu poate fi invocat de către martori ca motiv pentru a refuza să depună mărturie cu privire la tranzacții legale la care aceștia au participat în calitate de martori, cu privire la acțiunile pe care aceștia le-au exercitat ca predecesor legal sau ca reprezentant al oricăreia dintre părți într-un litigiu, cu privire la fapte referitoare la regimul dreptului de proprietate care are legătură cu relațiile de familie sau cu căsătoria, cu privire la fapte referitoare la naștere, căsătorie sau deces sau în orice alt caz în care, în temeiul unor reglementări speciale, aceștia trebuie să prezinte o cerere sau să depună o declarație (articolul 234 din ZPP). De asemenea, un martor nu poate să refuze să depună mărturie din motive de protecția a secretului profesional, dacă divulgarea anumitor fapte este necesară în beneficiul public sau al altei persoane, cu condiția ca un astfel de beneficiu să depășească prejudiciul provocat prin divulgarea secretului (articolul 232 din ZPP).

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Da. În cazul în care martorii care au fost citați în mod corespunzător nu se prezintă în instanță, iar absența acestora este neîntemeiată sau în cazul în care aceștia au părăsit în mod neautorizat locul în care ar fi trebuit să fie audiați, instanța poate dispune aducerea acestora cu forța, pe cheltuielile lor, precum și plata unei amenzi de până la 1 300 EUR. Instanța poate, de asemenea, dispune plata unei asemenea amenzi de către martorul care se prezintă în instanță, dar care ulterior, după ce a fost avertizat cu privire la consecințe, refuză să depună mărturie sau să răspundă la anumite întrebări din motive pe care instanța le consideră nejustificate. În cel din urmă caz, instanța poate, în cazul în care martorul nu vrea în continuare să depună mărturie, să dispună reținerea acestuia până în momentul în care acesta își exprimă disponibilitatea de a depune mărturie sau până în momentul în care audierea acestuia nu mai este necesară, însă nu mai mult de o lună [articolul 241 alineatele (1) și (2) din ZPP].

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Martor poate fi orice persoană care este capabilă a oferi informații cu privire la faptele care urmează să fie dovedite [articolul 229 alineatul (2) din ZPP]

Eligibilitatea pentru a fi martor nu depinde de capacitatea juridică. Un copil sau o persoană declarată total sau parțial ca fiind lipsită de capacitate juridică poate fi martor în cazul în care aceasta este într-adevăr capabilă de a oferi informații cu privire la faptele relevante din punct de vedere juridic. Chestiunea cu privire la faptul dacă un martor este capabil sau nu să depună mărturie este evaluată de către instanță de la caz la caz.

Una dintre părți sau reprezentantul legal al acesteia nu pot fi martori, în timp ce un reprezentant obișnuit (*pooblaščenec*) sau un intervenient (*stranski intervenient*) au această capacitate.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

În ceea ce privește audierea martorilor, a se vedea răspunsul sus-menționat.

Videoconferința este reglementată la articolul 114a din ZPP, care prevede că o instanță poate, cu acordul părților, să permită părților și reprezentanților acestora să fie în altă locație în timpul audierii și să desfășoare acte procedurale la respectiva locație dacă transmisiunea audio și video este furnizată de la locația la care are loc audierea către locația sau locațiile la care părțile și/sau reprezentanții sunt prezenți. Aceleași condiții se aplică străngerii de probe de la părțile audiate, martori și experți.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

În termeni generali, probele obținute ilegal (de exemplu prin interceptarea ilegală a convorbirilor telefonice) nu pot fi utilizate în procesele civile. Cu toate acestea, jurisprudența permite în mod excepțional utilizarea unor astfel de probe dacă există motive întemeiate pentru a proceda astfel sau dacă strângerea probelor ar avea o importanță specială pentru punerea în aplicare a unui drept protejat prin constituție. În acest caz, pe lângă faptul că anumite probe ar fi putut fi obținute ilegal, este decisiv să se hotărască dacă probele prezentate în procesele civile ar conduce la o nouă încălcare a drepturilor omului.

În ceea ce privește probele inadmisibile și probele a căror obținere nu este fezabilă, este important să se respecte articolul 3 alineatul (3) din ZPP, care prevede că instanța nu va aproba cererile părților care sunt contrare dispozițiilor legislative obligatorii sau care contravin normelor morale.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

În cazul în care declarația este parte componentă a plângerii sau a unei cereri de orice fel, aceasta nu va fi considerată drept probă, însă va avea statutul unei cereri reale, în privința căreia partea trebuie să prezinte probe corespunzătoare. În cazul în care declarația este cuprinsă într-un înscris prezentat ca mijloc de probă pentru a dovedi afirmațiile uneia dintre părți, declarația respectivă va avea statut de înscris.

O declarație prezentată de către una dintre părți în timpul audierilor este considerată, de asemenea, ca fiind mijloc de probă, întrucât ZPP recunoaște și audierea părților drept probă (articolul 257 din ZPP).

Linkuri utile

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<http://www.sodisce.si/>

Ultima actualizare: 23/11/2015

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Finlanda

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Reclamantul trebuie să dovedească faptele care sunt necesare pentru a-și întemeia plângerea, în timp ce pârâtul are sarcina de a dovedi elementele prezentate în scopul apărării împotriva plângerii respective. O parte care nu prezintă dovezi este supusă riscului ca faptele pe care le prezintă să fie considerate nefondate.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Nu este necesar să se dovedească faptele admise. În plus, nu este necesar să se dovedească faptele general recunoscute sau faptele care sunt aduse la cunoștința instanței *ex officio*. Desigur, pot fi prezentate probe contrare.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

În această privință, legea conține doar o dispoziție conform căreia instanța trebuie, după ce a analizat cu atenție toate faptele expuse, să decidă ce anume trebuie considerat ca fiind adevărat în cauza respectivă. Finlanda aplică principiul „evaluării libere a probelor”, fiind așadar important să se prezinte instanței probe adecvate.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

În practică, părțile interesate trebuie să obțină ele însele probele pe care doresc să se bazeze. De asemenea, legea permite instanței să ia decizia de a obține probe din proprie inițiativă. Cu toate acestea, instanța nu poate lua inițiativa de a solicita audierea unui nou martor sau prezentarea unui document împotriva voinței ambelor părți interesate, dacă respectiva cauză poate fi soluționată extrajudiciar.

În anumite cazuri, precum cauzele privind paternitatea, este, de asemenea, responsabilitatea instanței să asigure obținerea tuturor probelor necesare.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Obținerea de probe are loc în cadrul ședinței principale de judecată.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța poate respinge o astfel de cerere dacă, de exemplu, probele nu sunt relevante sau cauza a fost deja soluționată în privința respectivă. O cerere de obținere de probe poate fi respinsă, de asemenea, dacă este depusă într-o etapă prea târzie.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Printre mijloacele de probă se numără audierea părților interesate, a martorilor și experților, prezentarea de probe scrise și de declarații ale experților, precum și examinarea.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Nu există nicio diferență între evaluarea declarațiilor orale ale martorilor sau ale experților și cea a declarațiilor scrise ale experților. Cu toate acestea, instanțele nu acceptă declarații scrise din partea martorilor.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Nu. Instanța are libertate deplină în ceea ce privește evaluarea probelor.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Nu.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

De regulă, un martor nu poate refuza prezentarea probelor.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Soția, logodnicul (logodnica) și rudele în linie directă ale unei părți interesate, precum și frații și surorile părții interesate și soții acestora sau părinții sau copiii adoptivi ai unei părți interesate au dreptul de a refuza să prezinte probe. În plus, legislația include diferite alte situații în care un martor are dreptul sau obligația de a refuza să prezinte probe.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Un martor care, fără un motiv legal, refuză să prezinte probe poate fi obligat, sub amenințarea aplicării unei amenzi, să își îndeplinească obligația. Dacă martorul refuză în continuare să prezinte probe, instanța poate dispune reținerea sa până ce consimte să prezinte probele.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Este la discreția instanței dacă (de exemplu) o persoană cu vârsta sub 15 ani sau o persoană cu tulburări mintale poate fi audiată ca martor.

Anumite grupuri de persoane, precum doctorii sau avocații, nu pot prezenta dovezi cu privire la aspecte legate de poziția de încredere pe care o ocupă.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Ca regulă generală, partea care cheamă un martor examinează prima martorul respectiv. Cealaltă parte are apoi dreptul de a interoga martorul la rândul său. După acest interogatoriu, instanța și părțile interesate pot adresa întrebări suplimentare martorului.

Un martor poate fi audiat prin videoconferință sau alte tehnologii de telecomunicații adecvate care asigură o legătură audiovizuală între cei care iau parte la ședință, dacă instanța consideră că acest lucru este adecvat. Această procedură poate fi folosită, de exemplu, dacă un martor a fost împiedicat să se prezinte în instanță în persoană sau dacă participarea sa ar avea ca urmare costuri nerezonabile sau dacă martorul are mai puțin de 15 ani. În anumite situații un martor poate fi interogat, de asemenea, prin telefon.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Legislația nu conține instrucțiuni specifice pentru astfel de situații. Instanța trebuie, folosindu-și libertățile, să decidă ce valoare să acorde unor astfel de probe.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Da. Părțile interesate pot fi audiate în mod liber în scopul prezentării probelor, iar într-o cauză civilă acestea pot fi audiate sub jurământ cu privire la faptele care au o importanță deosebită pentru soluționarea cauzei. O declarație dată de o parte interesată cu scopul de a prezenta o probă va fi evaluată pe baza aceluiași criterii ca o declarație dată de un martor.

Linkuri

 [Obținerea de probe](#) (Ministerul Justiției, Finlanda)

Broșură: [Depunerea unei mărturii în instanță](#) (Ministerul Justiției, Finlanda)

Ultima actualizare: 26/09/2017

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Obținerea probelor - Suedia

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Legislația suedeză se bazează pe principiile mijloacelor de probă și admisibilității probelor. Ca urmare a unei evaluări detaliate a tuturor elementelor care au intervenit în cursul procedurii, instanța trebuie să decidă ce fapte au fost dovedite. Instanța este cea care decide ce valoare se va atribui probelor.

Anumite norme privind admisibilitatea probelor au fost stabilite în jurisprudență, inclusiv cu privire la partea căreia îi revine sarcina probei. O regulă principală foarte simplificată, căreia i se aplică multe excepții, este că oricine susține un anumit lucru trebuie să îl și dovedească. Dacă pentru o parte este mai ușor să prezinte probe privind un anumit fapt, adesea sarcina probei îi revine acesteia. Dacă pentru o parte este dificilă prezentarea de dovezi privind un anumit fapt, acest lucru ar putea fi, de asemenea, important pentru a stabili cui îi revine sarcina probei. Dacă, de exemplu, cineva solicită plata unei creanțe, acesta trebuie să dovedească faptul că deține o creanță împotriva părții adverse. Dacă partea adversă susține că plata a fost deja efectuată, atunci îi revine sarcina de a dovedi acest lucru. În cazul răspunderii pentru daune, sarcina probei revine, în mod normal, părții care susține că a suferit daune. Este, de asemenea, posibil ca sarcina probei pentru un anumit fapt să fie inversată.

Dacă dovezile prezentate nu sunt suficiente de solide, instanța nu poate utiliza circumstanțele respective ca bază pentru examinarea sa. Dacă procedura se referă la estimarea valorii daunelor suferite, există o excepție conform căreia instanța poate, dacă nu este posibil sau este foarte dificil să se prezinte dovezi privind valoarea daunelor, să estimeze valoarea daunelor la o valoare rezonabilă.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

A se vedea răspunsul la întrebarea 1.1.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența acelui fapt?

Cerințele stabilite pentru forța probantă depind de tipul de cauză vizată. În cauzele de drept civil cerința normală este că fapta în cauză trebuie confirmată. În anumite cauze civile se poate aplica o cerință mai puțin strictă privind probele. Un exemplu care ar putea fi menționat este cel al cauzelor privind polițele de asigurare ale consumatorilor, în care se consideră suficient faptul că pare mai probabil ca evenimentul asigurat să se fi produs decât să nu se fi produs.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Părțile însele sunt responsabile pentru probe. În cauzele care nu pot face obiectul concilierii, și anume cauzele privind probleme pentru care părțile nu pot ajunge la conciliere, instanța are posibilitatea de a introduce probe fără ca acest lucru să fie solicitat de oricare dintre părți. Astfel, în cauzele privind încredințarea sau drepturile de vizită, instanța poate decide ca ancheta să fie completată de probe suplimentare. În cauzele civile în care părțile pot ajunge la conciliere, numite cauze care pot face obiectul concilierii, instanța nu poate introduce noi probe din proprie inițiativă.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Probele sunt examinate în cadrul ședinței principale.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța poate respinge probele dacă ceea ce dorește să dovedească partea nu este relevant pentru cauză. Aceasta se aplică, de asemenea, dacă nu sunt necesare probe sau dacă probele nu ar avea în mod evident niciun efect. În plus, există norme conform cărora mărturiile scrise pot fi luate în considerare numai în circumstanțe excepționale.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

În Suedia există, în principiu, cinci forme de bază diferite de probe (mijloace de probă). Acestea sunt:

probele scrise;
examinarea martorilor;
examinarea unei părți;
examinarea unui expert;
inspecție.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Un martor este, de regulă, interogat oral și în prezența completului de judecată. Nu se pot utiliza mărturii scrise. Cu toate acestea, dacă instanța este de acord, martorii pot folosi însemnări pentru a-și aduce aminte. Partea care a citat martorul începe examinarea (aceasta are denumirea de examinare directă), cu excepția cazului în care instanța stabilește contrariul. Partea adversă are apoi oportunitatea de a interoga martorul (confruntare).

În cazul probelor din partea experților, regula principală este în schimb că expertul trebuie să prezinte un raport scris. Expertul este interogat, de asemenea, oral în timpul procedurilor, dacă acest lucru este solicitat de una dintre părți și dacă nu este în mod evident nesemnificativ. O interogare orală va avea loc, de asemenea, dacă este esențial ca expertul să fie interogat direct în prezența instanței.

În cazul în care cauza urmează să fie soluționată după o ședință principală – de exemplu pentru a permite audierea martorilor – probele scrise și rapoartele de expertiză trebuie, în principiu, să fie citite cu voce tare în cadrul ședinței, pentru ca instanța să poată lua în considerare elementele respective în hotărârea sa. Cu toate acestea, instanța poate considera că probele scrise au fost examinate în cadrul ședinței principale fără a fi nevoie să fie citite cu voce tare în cadrul ședinței.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

În legislația suedeză se aplică principiul admisibilității probelor. Printre altele, aceasta înseamnă că nu există principii stabilite de lege cu privire la forța probatorie a diferitelor dovezi. În schimb, instanța realizează o evaluare independentă a tuturor elementelor disponibile și decide ce se poate considera ca probă în cauza respectivă.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Principiul admisibilității probelor înseamnă că nu există norme care specifică faptul că anumite circumstanțe necesită anumite tipuri de probe pentru a fi confirmate. În schimb, instanța realizează o evaluare generală a circumstanțelor cauzei în cadrul examinării elementelor dovedite.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

În temeiul legislației suedeze, se aplică o îndatorire generală de a depune mărturie. Ca regulă generală, aceasta înseamnă că o persoană citată ca martor are obligația de a depune mărturie.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

O persoană nu este obligată să depună mărturie într-o cauză în care este parte o rudă apropiată. Un martor poate refuza să se exprime cu privire la un anumit fapt dacă o declarație ar însemna că martorul a fost astfel forțat să dezvăluie că a comis o faptă penală sau dezonorantă. Acesta poate, de asemenea, în anumite circumstanțe, refuza divulgarea unor secrete comerciale. Există anumite restricții privind obligația de a depune mărturie în cazul anumitor categorii de profesioniști, precum personalul medical.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

O persoană care urmează să fie audiată ca martor este citată în cadrul acțiunii în instanță fiind pasibilă de amendă în caz de neprezentare. În caz de neprezentare a martorului, se impune plata amenzii dacă acesta nu are o scuză valabilă pentru neprezentare, de exemplu boală. Dacă martorul nu se prezintă, instanța poate decide, de asemenea, aducerea martorului cu mandat de aducere de la poliție. În cele din urmă, instanța poate dispune arestarea unei persoane care refuză să depună mărturie fără un motiv valabil pentru refuzul de a răspunde la întrebări.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Dacă persoana citată ca martor are sub 15 ani sau suferă de o tulburare mintală, instanța va examina dacă aceasta poate fi audiată ca martor, luând în considerare circumstanțele. A se vedea, de asemenea, punctul 2.9.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Examinarea martorilor este în mod normal începută de persoana care a citat martorul (examinare directă). Apoi, partea adversă are posibilitatea de a pune întrebări (confruntare). După confruntare, persoana care a citat martorul și instanța pot pune întrebări suplimentare. Instanța poate respinge întrebările care în mod evident nu au legătură cu cauza sau care sunt neclare sau inadecvate în alt mod.

Părțile, martorii și alte persoane care trebuie să participe la o audiere în instanță trebuie să poată participa de la distanță prin videoconferință dacă acest lucru nu este inadecvat. Cu toate acestea, regula principală rămâne aceea că cei care trebuie să participe trebuie să se prezinte personal în instanță.

Un martor poate fi examinat prin telefon dacă acest lucru este adecvat luând în considerare costurile implicate dacă martorul ar trebui să se prezinte în instanță și importanța prezenței martorului la audiere.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Principiul admisibilității probelor înseamnă că există numai anumite excepții rare în care este interzisă utilizarea anumitor tipuri de probe. Dovezile care au fost obținute într-un mod nepermis nu împiedică, astfel, în principiu, luarea în considerare a dovezii în timpul procesului. În schimb, acest lucru poate fi important pentru evaluarea probelor, putându-se considera că acestea au o valoare probatorie limitată.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

O parte nu poate depune mărturie, dar este în schimb audiată sub jurământ, aceasta răspunzând conform prevederilor Codului penal pentru corectitudinea informațiilor pe care le furnizează.

Ultima actualizare: 05/11/2015

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.